هیندۆسیەت لە تەرازووی

فێرکاریە بنچینەییەکانی وئەقڵ

وفیترەتی پاك و سەلامەت

پرسیار و وەڵام

د. هيثم طلعت

بسم الله الرحمن الرحيم

Rwwad Translation Center Rabwah Association IslamHouse Website

This book is properly revised and designed by Islamic Guidance & Community Awareness Association in Rabwah, so permission is granted for it to be stored, transmitted, and published in any print, electronic, or other format - as long as Islamic Guidance Community Awareness Association in Rabwah is clearly mentioned on all editions, no changes are made without the express permission of it, and obligation of maintained in high level of quality.

Telephone: +966114454900

Fax: +966114970126

P.O.BOX: 29465

RIYADH: 11557

ceo@rabwah.sa

www.islamhouse.com

بەناوی خوای گەورە ومیهرەبان

پێشەکی

بسـم الله والحمد لله والصـلاة والسـلام على رسـول الله وعلى آله وصـحبه ومَن والاه، أما بعد:

هیندۆسیەت لەوەیە ئاین بێت بەڵام پێناساندنی بەزیاتر وردیەوە بریتیە لە : ڕێگایەکە لە ژیان

هیندۆسیەکان نزیکەی ١٥% ی دانیشتوانی جیهان پێکدەهێنن، شوێنکەوتووانی زیاتر لە ملیارێک ودوو سەد ملیۆن کەسە.

وهیندۆسیەت بەدرێژایی مێژوو گۆڕانکاری زۆری بەسەردا هاتووە..

هیندۆسیەت لەپاش سەردەمی ڤیداس Vedas پڕبوو لە ناڕوونی وکێشەی زۆری ئەقڵی -درککردن- وزانستی وفیتری کە ئاماژە بۆ هەندێکیان دەکەین لەم کتێبەدا.

بەڵێ!

هیندۆسیەت زۆر دوورکەوتەوە لە ڕێنمونیەکانی ڤیداسی بنەڕەتی (سەرچاوەی بنەڕەتی ئاینی هیندۆسیەت)، وشوێنی ڕێنموێنیەکانی خەڵکی وڕاهیب وبهاگاڤاد گیتا Bhagavad Gita و

و تانترای باتینی Tantras کەوتن.

لەم کتێبەدا هەوڵدەدەم دادگایی هیندۆسیەتی ئێستا بکەم لەپێش ئەقڵ وزانستی سەردەم ومەنتیق -لۆژیک- ورێنماییەکانی ڤیداسی بنەڕەتی کە هێشتا لەنێو دەستی هیندۆسیەکاندایە، وە من دڵنیام ئەوەی ماوەتەوە لە هەق لە ڤیدات وئەوەی لە فیترەتی مرۆڤی هیندۆسیدایە بەسن بۆئەوەی هیندۆسی بەسەلامەتی بگات بە ئاینی هەق وڕاستی.

ڤیدات: پیرۆزترین کتێبی هیندۆسیە بەڕەهایی.

وفیترەت: ئەو پاڵنەرەیە کە وا لە مرۆڤ دەکات بیر بکاتەوە لە بوونی وسەرەنجامی، وئاراستەکردنی ئەم پاڵنەرە بۆ ئیمان هێنان بە الله و بەندایەتی کردن بۆی بەپێی شەریعەتەکەی.

وئاینی هەق: ئەو پەیامەیە کە پاشماوەی هەقی تێدایە لە ڤیدا وئەمیش دەنگی فیترەتە و وەحی خودایە بۆ هەموو جیهان، وئەم پەیامە ئاماژە دەکات بۆ نیشانەکانی باوەڕهێنان بە یەک خوا پەرستی -تەوحیدی الله- لە ڕێنموێنیەکانی ئابانیشاد उपनिषद् Upanishad .

لەم کتێبەدا هەوڵدەدەم بەراوردێکی بچووک بکەم لەنێوان هیندۆسیەت لەسەردەمی ڤیدا وهیندۆسیەتی ئەمڕۆ!

چونکە هیندۆسیەت زۆر گۆڕاوە ..

زۆر دوور کەوتەوە لە ڕێنموێنیە تەوحیدیە پاکەکان لە ڤیدا، لە هیندۆسیەتی ئێستادا بیروباوەڕ بە یەکگرتنی خوڵقێنەر لەگەڵ بوونەر -وحدة الوجود- هەیە کە باوەڕیان وایە خوڵقێنەر تێکەڵ دەبێت لەگەڵ خوڵقێنراوەکان، واتا خوڵقێنەر وخوڵقێنراو دەبنە یەک شت، وئەم بیروباوەڕە سەیرە تەنها پێچەوانەی ڕێنماییەکانی

ڤیدا نیە بەڵکو پێچەوانەی بیرکردنەوەیەی سادەی ئاقڵانەیە، چۆن خوا لەگەڵ هەموو شتێک تێکەڵ دەبێت، پاشان تۆ ئەی هیندۆسی هەوڵ دەدەیت بە کۆمەڵێک ڕێورەسم وهەڵسوکەوت بگەیت بەو خودایە لەکاتێکدا ئەو لەنێو تۆدایە؟

ئایا ئەمە ناڕوونی ودژیەکیەکی ئەقڵی ئاشکرا نیە؟

پاشان باوەڕهێنان بە یەکگرتنی خوڵقێنەر لەگەڵ خوڵقێنراو -وحدة الوجود- بانگەشە دەکات بۆ بەڕاستدانانی ئاینەکانی تر بەڕێژەیی، هەموو ئەو ئاینانەی بت وبەرد پەرستی تێدایە ؛ مانای ئەوەیە خوا دەپەرستن، چونکە بەپێی ئەم بیروباوەڕە خوا بریتیە لە بت وبەرد بۆیە خوا تێکەڵی هەموو شتێک بووە وهەموو شتێکە.

وئەم بەڕێژەیی دانانە لەڕاستیدا دەبێتە هۆی وێرانکردنی مانا وبەهاکان هەروەکو لەم کتێبەدا ڕوونی دەکەمەوە.

ڤیدا بەئاشکرایی بانگەشە دەکات بۆ ئیمان هێنان بە خودایەک کە جیاوازە لە خوڵقێنراوەکان، ئەم خوڵقێنراوانە الله دروستیانی کردووە، وخوای گەورە لەنێو خوڵقێنراوەکانی شوێنی نابێتەوە بۆئەوەی تێکەڵیان بێت.

ڤیدا لە ریج ڤیدا ऋग्वेद دەڵێت: (یا الله ! خۆر وجهیان هەموویان، ناتوانن تۆ سنووردار بکەن وشوێنی تۆیان تێدا بێتەوە).[١]

---

[١] (ئەم ماڵپەڕە سەر بە گۆڤارێکی بوزییە کە توێژینەوەی زانستی پێشکەش دەکات سەبارەت بە بوزییەت وڕێوڕەسمەکانی):

http:// stholistic.com/prayer/hindu/hol_hindu-samsara-and-karma.html

ئەمە بەڵگەیەکی ڕوونە لە ڤیداوە سەبارەت بە هەڵەیی بیرباوەڕەی تێکەڵبوونی خوڵقێنەر لەگەڵ خوڵقێنراو -وحدة الوجود-، خوای گەورە جیاوازە لە خوڵقێنراوەکانی.

ولە هیندۆسیەتی ئێستادا باوەڕیان بە لاشە گۆڕکێی ڕۆحەکان -تناسخ الأرواح- هەیە کە پێیان وایە لەپاش مردن ڕۆحی مرۆڤ دەچێتە نێو بوونەوەری تر بۆئەوەی سەر لە نوێ لەدایک بێت لە بوونەوەرێکی نوێدا، هەموو مرۆڤێک پێشتر ژیانێکی هەبوو لەنێو بوونەوەرێکی زیندوو وبەو شێوەیە، وئەم بیروباوەڕە دەبێتە هۆی کێشەی زۆر، ئەگەر ئەم بیروباوەڕە ڕاست بێت بۆچی ئەو منداڵانەی لەدایک دەبن هەمان توانای ئەقڵی باڵغەکانیان نیە؟ خۆ پێشتر ژیانیان هەبووە و لە نێو لاشەی بوونەوەرێکی تردا بوون؟[٢]

پاشان بیروباوەڕی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان لەسەر کۆمەڵێک لەدایکبوونی دووبارە بنیات نراوە، چۆن ئەمە ڕوودەدات لەکاتێکدا زانست سەلماندوویەتی کە ژیان سەرەتای هەیە، وزەوی لەخودی خۆیدا سەرەتای هەیە وبە ئەزەلی نەبووە.

ئەگەر لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان ڕاست بێت ئەوا دەبێت ژمارەی بوونەوەرە زیندووەکان جێگیر بێت، چونکە لاشەگۆڕکێ دەکەن لەنێو خۆیاندا، وهیچ مرۆڤێک نیە ئەم قسەیە بکات لەم ڕۆژەدا !

---

[٢] Cogan, Robert. (١٩٩٨), Critical Thinking: Step by Step, University Press of America, pp. ٢٠٢–٢٠٣

لەکاتێکدا ڤیدا دان بە لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان نانێت، تەنانەت زانای هیندۆسی شری ستیاکام ودیالنکار دەڵێت: (بیروباوەڕی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان لە ڤیدات نیە، ومن تەحەدای هەرکەسێک دەکەم وابڵێت).[٣]

وباشترین بەڵگە لەسەر ڕاستێتی قسەکەی ودیالنکار ئەوەیە هیندۆسیەکان هەندێک مەراسیمی ئاینی کۆن جێبەجێ دەکەن بەناوی (شەڕادە श्राद्ध Śrāddha)، وئامانج لەم مەراسیمانە بۆ : هێورکردنەوەی ڕۆحی مردووەکانە.

چۆن ڕۆحەکان لاشەگۆڕکێ دەکەن لەکاتێکدا ئەوان لە نێو لاشەی مردووەکاندان؟

لە بیروباوەڕی هیندۆسیەکان لەئێستادا : باوەڕیان بە کارما هەیە، بەشێوەیەک باوەڕیان وایە بەپێی کارما لەدایک دەبن بەپێی سەرەنجامی کارەکانی پێشوویان، هەرکەسێک خراپ بێت ئەوا جارێکی تر لەدایک دەبێت لەژیانێکی نوێ لە چینێکی کەمتر یان بەناڕەحەتی گەورەتر.

بۆیە هیندۆسیەکان سەیری کەسێک دەکەن کە تووشی ناڕەحەتی بووە بەهۆی ئەو گوناهانەی لەژیانی پێشووتردا کردوویەتی، وئەم بیرکردنەوە هەڵە ونامۆیە دەبێتە هۆی تێکدانی هەموو ژیان وهیچ خزمەتێک بە مرۆڤایەتی پێشکەش ناکات، بەڵکو دان بەوەدا دەنێت کە ئەوەی تووشی خەڵکی بووە لەناخۆشی وکارەسات بەهۆی سزادانی سروشتەوەیە لەسەر تاوانێک کە پێشووتر کردوویەتی لەژیانی ڕابردووی، ئەمە جۆرێکە لە بەچاکدانانی دواکەوتن وستەم وچینایەتی.

---

[٣] أواكمن، ل ١٠٤، لەکتێبی: (دعوة الهندوس إلى الإسلام)، ل ٩٩.

بەڵام گەورەترین کێشە ئەوەیە: ئایا بیروباوەڕی کارما لە چی شوێنێکی ڤیدا هەیە؟

ڤیدات بەڕوونی باسی ئەوە دەکات کە بەهەشت ودۆزەخ هەیە خوای گەورە دەیبەخشێت بەخەڵکی بەپێی کارەکانیان، نەک لەدایکبوونی نوێ هەبێت لە بوونەوەری تردا.

ریج ڤیدا دەڵێت: (بەهەتاهەتایی بمکە ئەو شوێنەی کە هەموو جۆرەکانی چێژ وئاسوودەیی تێدایە، کە دەبەخشیت بە نەفسەکان ئەوەی حەزی لێدەکەن).[٤]

هەروەها لە بیروباوەڕە سەرەکیەکان لە هیندۆسیەتی سەردەم: هەوڵدانە بۆ لەناوبردنی لەدایکبوونە دووبارەکان ولاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان وگەیشتن بە قۆناغێک ناسراوە بە (موکشا मोक्ष Moksha") کە تێیدا مرۆڤ یەکدەگرێت لەگەڵ زاتی خودایی، بەڵام ئەم بیرۆکەیە بنیات نراوە لەسەر تێڕوانینێکی تەواو شوم بۆ بوون، چونکە مەبەست لە بوون بریتیە لە لەناوبردنی بوون لەلای ئەوان!

وئەم بیرۆکەیە جێی مەترسیە بۆ سەر کۆمەڵگا چونکە وا لە مرۆڤ دەکات نەترسێت، گرنگ نیە چەنێک تاوان دەکات ئەو سەر لەنوێ لەدایک دەبێتەوە وهەر ڕۆژێک ڕزگاری دەبێت لە یەکێک لە لەدایکبوونەکان.

---

[٤] ریج فیدا، مندل: ٩، سوکت: ١١٣، منترا: ٩-١١.

وئەمە پێچەوانەی ڕێنماییەکانی ڤیدایە کە دەق لەسەر سزادانی ستەمکاران وتاوانباران هەیە لەشوێنی تایبەت بۆیان هەروەکو لە ریج ڤیدا دەڵێت: (شوێنێکی زۆر قوڵ کە بنەکەی دوورە بۆ تاوانباران).[٥]

ئەم شوێنە لەکوێ، وبیرۆکەی دووبارەبوونەوەی لەدایکبوونەکان لەکوێ؟

سەبارەت بە بەناوبانگترین کێشە زانستیەکانی هیندۆسیەکان لەئێستادا: تێڕوانینیەتی بۆ سروشتی دروستبوونی گەردوون، هیندۆسیەتی ئێستا پێی وایە گەردوون دەتوێتەوە -لەناودەچێت- ودووبارە دروست دەبێتەوە وبەم شێوەیە بەردەوامە بێ کۆتایی، وئەمە هەڵەیەکی زانستی سەیرە پێچەوانەی زانستی سەردەمە.

زانراوە کە زانستی سەردەم دان بەوەدا دەنێت کە ئەم گەردوونە سەرەتایەکی هەبوو وپێشی هیچ گەردوونێکی تر نەبووە.

گەردوون لەڕوانگەی زانستیەوە دروستکراوە وخوڵقێنراوە لەسەر نمونە وشێوەیەک کە پێشتر نەبووە.

وئەمە هەمان ئەو بیروباوەڕەیە کە لە ڤیدا هەیە، لە ڤیدا هاتووە کە ژیانێک دەرکەوت لەناکاو وقیامەت هەیە، بەڵام لە فەلسەفەکان کە لەسەردەمەکانی کۆتا پەیدا بوون لە هیندۆسیەت وەکو بوراناتەکان Puranas ، تێیدا بەئاشکرا باسی دووبارەبوونەوەی جیهان وئەزەلیەتی کردووە.

---

[٥] ریج فیدا، مندل: ٤، سوکت: ٥، منترا: ٥.

هیندۆسیەتی ئێستا پێچەوانەی بیروباوەڕی ڤیدایە، وپێچەوانەی زانستی سەردەمە، وپێچەوانەی ئاینی ئیسلامە کە ئەو هەقەی تێدایە وهەڵیگرتووە کە ڤیدا وتوویەتی.

بیروباوەڕی مسوڵمانان کە خوای گەورە لە قورئانی پیرۆزدا باسیکردووە ئەوەیە کە گەردوون دروستکراوە بەبێ ئەوەی هیچ نمونەیەکی هەبێت لەپێشتردا، خوای گەورە لە قورئاندا دەفەرموێت:

﴿بَدِيعُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ وَإِذَا قَضَىٰٓ أَمۡرٗا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ﴾ [البقرة: ١١٧]

واتە: ﴿(هەر ئەو زاتە) بەدیهێنەری ئاسمانەکان و زەویە بەجوانترین شێوە، جا هەر کاتێك بڕیاری هەر شتێك بدات، تەنها ئەوەندەی بەسە کە فەرمانی بوون یان پێشهاتنی بدات، ئیتر خێرا ئەو شتە، یان ئەو کارە، دەبێت و ئەنجام دەدرێت﴾

گەردوون بەدیهێنراوە بەپێی ئاینی ئیسلام، واتە پێشتر هیچ نمونەیەکی نەبووە.

ئەمیش سەرەنجامی زانستی سەردەمە، وکەسێک هەواڵی سەبارەت داوە کە شوانێتی مەڕی کردووە پێش زیاتر لە ١٤٠٠ ساڵ، بەناوی موحەمەدی کوڕی عبداللە پێغەمبەری خودا وپێغەمبەری ئیسلام -صلى الله عليه وسلم-.

لەم کتێبەدا زۆر کێشە وناڕوونی باس دەکەم کە تووشی هیندۆسیەت دەبێت، و لەبەرامبەردا باسی تێڕوانینی ئیسلام دەکەم بۆ جیهان وژیان وپاداشت وسزا ومەبەستی بوون کە بەپێی فیترەت ورێنماییە ماوەکانی ڤیدایە.

وڕوونی دەکەمەوە چۆن ئاینی ئیسلام وردترین ومتمانەپێکراوترین وتوندوتۆڵترین نمونەیە بۆ وەڵامدانەوەی پێویستیەکانی مرۆڤ بۆ زانینی شێوازی ژیان -چۆن بژین؟،

وهەروەها بۆ شیکردنەوە مانای بوونی مرۆڤ ومەبەستی بوونی مرۆڤ بەو پێیەی لەگەڵ ئەقڵ وفیترەت وزانست دەگونجێت.

ئەم کتێبە هەندێک بەڵگەی تێدا باسکراوە سەبارەت بە دروستی ئاینی ئیسلام، وموژدەکان سەبارەت بەم ئاینە لە ڤیدا، ڤیدات موژدەی داوە بە ئیسلام وبە هاتنی پێغەمبەر موحەمەد -صلى الله عليه وسلم-، وبانگەوازی هیندۆسیەکانی کردووە بۆ باوەڕهێنان پێی.

ئیسلام تەنها ئاینێک نیە لەسەر زەوی وەکو ئاینەکانی تر، بەڵکو تاکە ئاینی تەوحیدیە کە خوای گەورە هەموو پێغەمبەرانی پێ ناردووە، هەموو پێغەمبەران تەوحیدیان هێناوە بۆ خەڵکی وتەنها ئاینی ئیسلام لەسەر ئەو تەوحیدە پاکە ماوە کە پێغەمبەران هێنایان، لەکاتێکدا ئاینەکانی تر شیرک وهاوبەشدانانی بۆ الله ی تێکەڵ بووە جا زۆر یان کەم بێت.

وخوای گەورە هیچ ئاینێک قبوڵ ناکات لە مرۆڤ جگە لە ئیسلام، خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿وَمَن يَبۡتَغِ غَيۡرَ ٱلۡإِسۡلَٰمِ دِينٗا فَلَن يُقۡبَلَ مِنۡهُ وَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ﴾ [آل عمران: ٨٥] واتە: ﴿جائەوەی بێجگە لە ئاینی ئیسلام پەیڕەوی هەر ئاینێکی تر بکات لێی وەرناگیرێت، لەقیامەتیشدا لە خەسارەتمەندو زەرەرمەندانە﴾

ئیسلام ئەو ئاینەیە کە خوای گەورە هەموو پێغەمبەرانی پێ ناردووە.

سەرەکیترین تایبەتمەندی ئیسلام بریتیە لە : بەمانای تەسلیم بوون وملکەچی بۆ خوای گەورە و بەتەنها پەرستنی ئەو زاتە دێت، ونکۆڵی کردن لە بەرجەستەکردنی خوای گەورە لە بت وشتی تر وەکو هیندۆسیەت لەئێستادا.

پاشان کتێبەکە کۆتایی دێت بە ڕوونکردنەوەی ئەوەی چۆن مرۆڤ مسوڵمان بێت بۆ خوای گەورە، وڕوونکردنەوەی گرنگی ومانای ئیسلام.

با گەشتی کتێبەکە دەست پێبکەین بە بەرەکەتی خوای گەورە ..

بەشی پرسیار و وەڵام

١- هیندۆسیەت چیە؟

هیندۆسیەت: ئاینێکە یان بەمانایەکی وردتر: (بریتیە لە ڕێگایەك -شێوازێك- بۆ ژیان -لەم دونیایەدا-)، ئەمیش کۆمەڵێک دروشم ورێورەسم وپەرستن وکتێبی پیرۆز وتێگەیشتنی گەردوونی وبوون دەگرێتەوە.[٦]

هیندۆسیەت پێکهات لە سەردەمانێکی کۆنەوە لەرِێگای کۆبوونەوەی کۆمەڵێک بیروباوەڕی مەزهەبی بۆ دانانی ڕێکخستەیەکی باوەڕی هەمەجۆر وهەندێ جار دژیەک، وهیندۆسیەت لەئێستادا هیچ ڕەخنەیەکی لەمە نیە، چونکە لەئێستادا هیندۆسیەت خاوەنی یەک عەقیدە وسەرچاوە ودەق نیە کە خەڵکی پابەندی بن وحوکمی پێبکەن.

ئەگەرچیش ڤیدات پیرۆزترین کتێبەکانی هیندۆسیەتە بەڵام هیندۆسیەکان هەروەکو لەم کتێبەدا پیشانی دەدەین پێچەوانەی دەبنەوە بەشێوەی جۆراوجۆر وسەیر، هیندۆسیەت بە سەرپێچیکردنی ڤیدا تێڕوانینی هەمەجۆر قبوڵ دەکات وبیرکردنەوەی دووریەک کە هیچ پەیوەندیەکی بە سەردەمی ڤیداتی یەکەمەوە نیە.

بەشێوەیەکی گشتی هیندۆسیەت هەوڵدەدات بۆ خۆڕزگارکردن لە ئازارەکان، ودواتر شیدەکەینەوە چۆنیەتی خۆڕزگارکردن لە ئازار لەتێڕوانینی ئەوان چۆنە، وچۆن

---

[٦] دراسة الهندوسية، أرفيند شارما (غير مترجم).

سەرپێچی بیروباوەڕی ڤیدایان کرد سەبارەت بە خۆ ڕزگارکردن کە هێشتا هەقی تێدا ماوە.[٧]

٢- چۆن ئەم ئاینە سەری هەڵدا بە ئەم تێکەڵاوییە؟

هیندۆسیەت واتا هیند، هیند بریتییە لە دەوڵەت وکەشوهەوا ومێژوو وتێکەڵی وکلتوورەکان.

ئاینێکە نزیکە لەوەی تایبەت بێت بە هند، کە ٩٥% ی هیندۆسیەکانی جیهان لەوێ دەژین.[٨]

هیندۆسیەت لەسەر بنەماکانی ڤیداتی یەکەم دامەزرا بەڵام تێکەڵ بوو بە فەلسەفە وبیروباوەڕ وکتێب وبۆچوونی تر بەدرێژایی سەردەمەکان، هیندۆسیەت لەپاش سەردەمی ڤیدات شوێنی ڕێنمایی ڕاهیل وتانترای باتینی Tantras و بهاغاڤاد ڤیتا भगवद्गीता کەوت.

وله پێش زیاتر لە ١٥٠٠ پێش زایین هەتاوەکو ساڵی ٥٠٠ ی زاینی زۆرێک لەم بۆچوون وفەلسەفانە تێکەڵ بە ڤیدات بوون وزاڵ بوون بەسەریدا، لەئەمڕۆدا هیندۆسیەت لەڕووکەشدا تەنها ئەم بۆچوون وفەلسەفانەیە.

---

[٧] الهندوسية: العقيدة والممارسة، جينين د. فاولر (وەرنەگێڕدراوە).

[٨] http://www.pewforum.org/files/٢٠١٢/١٢/globalReligion-tables.pdf

٣- ئایا بەوردی بیروباوەڕی هیندۆسەکان چییە؟

هیندۆسیەت لەئێستا ئەو بیروباوەڕەیە کە باوەڕی بە زۆر خوا هەیە، لە هیندۆسیەتدا ژمارەیەکی نادیاریکراو خوا هەیە، وهیندۆسەکان لەگەڵ ئەمەشدا باوەڕیان تەنها بە یەک خوا هەیە ئەویش الله یە.

ئەوان باوەڕیان وایە خوا تێکەڵی هەموو ئەم شتانە دەبێت کە بەپیرۆزیان دادەنێن.

ولەوەیە هەندێک بۆچوونیان وابێت: بیروباوەڕی هیندۆسیەکان بە یەک خوا و باوەڕیان بەوەی ئەو بت وشتانەی لایان پیرۆزە شێوەی خودان ؛ ئەمە بت پەرستی نیە!

ئەمە هەڵەیەکی گەورەیە!

باوەڕ بەوەی ئەو بت وپەیکەرانە نمونەن بۆ شێوەی خودا ؛ ئەمە بنچینەی بیروباوەڕی بت پەرستیە کە پێچەوانەی ڕێنموێنیەکانی پێغەمبەران وفێرکردنەکانی ڤیداتە لە هەموو مێژووی مرۆڤدا.

هەموو موشریکەکان کە پێچەوانەی پێغەمبەران وپێچەوانەی فێرکردنەکانی ڤیدات بوون ؛ باوەڕیان بە الله هەبووە، بەڵام ئەوان بت وپەیکەریان دروست دەکرد ودەیانووت ئەمانە نوێنەری خودان، باوەڕی موشریکەکان بە بوونی الله کە ئەو تاکە، ئەمە مانای ئەوە نیە کوفریان پێنەکردووە وکوفریان بە پەیامبەران وڤیدات نەکردووە بەهۆی بیروباوەڕیان بەو بتانە وپەرستنیان.

ڤیدات ڕوونە ویەکلاییە سەبارەت بە حەرامبوونی بت وپەیکەر پەرستی، یان نزیکبوونەوە لێیان یان بەپیرۆز دانانیان، ڤیدا دەڵێت: (ئەوەی جگە لە الله

دەپەرستێت لە شتە دروستکراوەکان، ئەوا ڕۆ دەچێت لە تاریکی وسزای ئاگر دەچێژێت ماوەیەکی نادیاریکراو).[٩]

هەرکەسێک ئەم بتانە بپەرستێت ئەوا بەپێی ڤیدا ئەو کەسە بەهەتاهەتایی لە دۆزەخدا دەمێنێتەوە ؛ لەکاتێکدا ئەمڕۆ لە ئاینی هیندۆسیەت هەموو شوێنێکیان ئەم بتانەی تێدایە.

وڤیدا دەڵێت: (خاوەنداری هەموو زانای غەیب، کە پێویستی بە یارمەتی پەرستراوەکانی تر نیە، ئەو الله یە کە شایستەی ئەوەیە مرۆڤ بیپەرستێت، ئەوانەی پەستراوی تر دەپەرستن ئەوانە تیاچووەکانن، بەردەوام کارەساتی گەورە وترسێنەر دێتە پێشیان).[١٠]

بەڵکو لە بهاغاڤاد گیتا भगवद्गीता Bhagavad Gītā هاتووە : (ئەوانەی خوایەکان دەپەرستن دەگەن بە خواکان، وئەوانەی پێشین دەپەرستن دەگەن بە پێشین، ئەوانەی شەیتان دەپەرستن دەگەن بە شەیتان، ئەوانەی من دەپەرستن دەگەن پێم).[١١]

ئەم دەقانە وهاوشێوەکانیان زۆرن کە بانگەوازی هیندۆسیەکان دەکەن بۆ بەتاکدانانی الله و وازهێنان لە بت پەرستی، هەتاوەکو مهارشی دیانند سرسوتی

---

[٩] یجر فیدا، سوکت:٤٠، منترا:٩.

[١٠] ریج فیدا، مندل١، سوکت:٧، منترا:٩.

[١١] بهاغافاد غیتا، ٩-٢٥.

دەڵێت: (هیچ پیتێک نیە لە ڤیدات کە ئاماژە بکات بۆ پەرستنی بتە دروستکراوەکان لە بەرد وشتی تر).

هیندۆسیەکان لەسەردەمەکانی پاشتر وازیان لە بیروباوەڕی تەوحید هێنا لە ڤیدات وشوێنی ڕێنموێنی پوچەڵ کەوتن.

قورئانی پیرۆز کە خوای گەورە دایبەزاند بۆ سەر پێغەمبەرەکەی موحەمەد -صلی الله علیه وسلم- جەخت لەسەر ئەوە دەکاتەوە کە بت پەرستەکان هەرچەندە بانگەشەی ئەوە دەکەن باوەڕیان بە الله ی تاک هەیە بەڵام لەگەڵ ئەمەشدا ئەوان بەم بت پەرستیەیان کوفریان بە الله کردووە.

خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:

﴿وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۚ﴾ [الزمر: ٣٨]

واتە: ﴿ئەگەر لە بێ باوەران بپرسیت: کێ ئاسمانەکان و زەوی دروست کردووە؛ بێ دوودڵی و بەئەوپەڕی دڵنیاییەوە دەڵێن: الله﴾،

وخوای گەورە دەفەرموێت:

﴿وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ﴾ [الزخرف: ٨٧]

واتە: ﴿سوێند بەخوا ئەگەر لەو خوا نەناسانە بپرسیت: کێ دروستی کردوون، ئەوە بەدڵنیاییەوە دەڵێن (الله)﴾.

پەرستنی ئەم بتانە ونزیک بوونەوە لێیان بە جۆرەکانی پەرستن ؛ وا دەکات مرۆڤ کافر بێت بە الله بەپێی قورئان وڤیدا.

خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:

﴿إِنَّمَا تَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَوۡثَٰنٗا وَتَخۡلُقُونَ إِفۡكًاۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ تَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ لَا يَمۡلِكُونَ لَكُمۡ رِزۡقٗا فَٱبۡتَغُواْ عِندَ ٱللَّهِ ٱلرِّزۡقَ وَٱعۡبُدُوهُ وَٱشۡكُرُواْ لَهُۥٓۖ إِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ﴾ [العنكبوت: ١٧]

واتە: ﴿بەڕاستی ئەو شتانەی کە لەجیاتی خوا دەیانپەستن تەنها بت و پەیکەرن، ئێوە بوختان و شتی نابەجێ دروست دەکەن، بێگومان ئەو شتانەی کە لەجیاتی خوا دەیانپەرستن خاوەنی هیچ ڕزق و ڕۆزیەك نین بۆ ئێوە، کەواتە هەر داوای ڕزق و ڕۆزی لە خوا بکەن، هەر ئەویش بپەرستن، هەر سوپاسگوزاری ئەو بن، بۆ لای ئەویش دەبرێنەوە﴾.

داوای ڕزق لە خوای گەورە بکەن وتەنها ئەو بپەرستن، چونکە هەموومان تەنها بۆ لای ئەو دەگەڕێینەوە.

ئەو تاکە ئاینە لەسەر زەوی کە لەسەر تەوحید ماوەتەوە وهەموو شێوە و وێنەکانی شیرک وهاوبەشدانانی بۆ خوای گەورەی تێدا نیە بریتیە لە ئاینی ئیسلام.

بۆیە واجبە لەسەر هیندۆسی بەچاوڕۆشنیەوە سەیری ئیسلام بکات بەبێ دەمارگیری، وسەیری بیروباوەڕی تەوحید بکات لەم ئاینەدا، ئایا بەپێی فیترەتی پاکە وئایا بەپێی ئەوەیە کە ڤیدا لەسەری بووە، یان نا ؟

بانگەوازی هەموو پێغەمبەران کە خوای گەورە ڕەوانەی کردوون بۆ مرۆڤ بریتی بووە لە : بەتاکدانانی خوای گەورە لە پەرستنیدا، ئەمیش دەبێت بە کوفر ونکۆڵی کردن بێت لە بت پەرستی وپەرستنی شتی تر وهەروەها ملکەچبوون بۆئەوەی

پێغەمبەرانی خودا پێی هاتوون، وئەوەی کۆتا پێغەمبەر پێی هاتووە موحەمەدی کوڕی عبدالله -صلى الله عليه وسلم-.

٤- چۆن بەرجەستەکردنی یەک خودا لە دەیەها بت لە هیندۆسیەتدا سەریهەڵدا؟

کێشەی گەورەی هیندۆسیەت لە ئێستادا لەپاش سەردەمی ڤیدات : ئەگەری ئەوە دائەنێن چونکە خوا سیفەتی جیاواز وزۆری هەیە، بۆیە داواکراوە کە زاتی زۆری هەبێت، واتا: دەبێت ژمارەیەک زۆر خودا هەبن.

ئەوان ئەگەری ئەوە دائەنێن هەموو سیفەتێکی خودایی بتێکی هەیە کە نوێنەری ئەو سیفەتەیە.

خوڵقێنەر لای ئەوان بەم شێوەیە:

براهما: دروستکاری گەردوون.

وفشنو: پارێزەری گەردوون.

وشیفا: وێرانکەری گەردوون.[١٢]

---

[١٢] موسوعة الفلسفة الشرقية والدين، ستيفان شوماخر، ل٣٩٧.

وئەمە ئەگەرێکە پێچەوانەی بیرکردنەوەی سەرەتایی ئەقڵ وفيترەتە وپێچەوانەی ئەوەیە کە لە ڤیدا هاتووە، چونکە زۆری سیفەتەکان مانای زۆری زاتەکانی نیە.

لەوەیە مرۆڤ زیرەک وبەهێز وبەرەوشت بێت.

بۆیە زۆری سیفەتەکان لەیەک مرۆڤدا مانای ئەوە نیە زیاتر لە یەک زاتی هەیە.

مرۆڤی زیرەک هەر خۆی بەهێز ورۆشنبیر و بەرەوشتە.

بەرزترین نمونە بۆ خوای گەورەیە -سبحانە وتعالی- !

وڤیدا جەخت لەسەر ئەم هەقیقەتە دەکاتەوە، لە ڕیج ڤیدا هاتووە: (ناوی لێدەنین بە : ئیندرا، میترا و وایو ئەویش ماترشوایە، داناکان ناوی یەک خودا دەهێنن بەڵام بەناوی جیاواز).[١٣]

ودەقەکان سەبارەت بە ناو وسیفەتەکانی خوای گەورە زۆرە لە ڤیدات.

ناو وسیفەتەکان تایبەتە بە یەک زات.

ئەمە بیروباوەڕی ڤیداتی یەکەم بووە وهەروەها ئەمە بیروباوەڕی ئیسلامیە، خوای گەورە -سبحانە وتعالی- تاکە لە ئیسلامدا لە ناو وسیفەتە بەرزەکانی، خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿وَإِلَـٰهُكُمْ إِلَـٰهٌ وَاحِدٌ لَّآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلرَّحْمَـٰنُ ٱلرَّحِيمُ﴾ [البقرة: ١٦٣]

---

[١٣] ريج فيدا: مندل: ١، سوكت: ١٦٤، منترا: ٤٦.

واتە: ﴿خوای ئێوە خوایەکی تاك و تەنهایە، جگە لەو زاتە خوایەکی تر نیە، هەر ئەو خوایەش بەخشندەو میهرەبان و بەبەزەییە﴾

خوای گەورە الرحمن والرحیم ە -بەبەزەیی وبەخشندە-.

خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:

﴿هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِي لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡمَلِكُ ٱلۡقُدُّوسُ ٱلسَّلَـٰمُ ٱلۡمُؤۡمِنُ ٱلۡمُهَيۡمِنُ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡجَبَّارُ ٱلۡمُتَكَبِّرُۚ سُبۡحَـٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يُشۡرِكُونَ﴾ [الحشر: ٢٣]

واتە: ﴿خوا ئەو زاتەیە کە جگە لەو هیچ شتێک شایستەی پەرستن نیە بەهەق پاشای هەموو بوونەوەرە، پاك و بێگەردە، ئاشتی خواز و ئاشتی پەروەرە، ئاسایش بەخش و پەناگای ئیماندارانە، دەسەڵاتدارە و چاودێری دروستکراوەکانیەتی، باڵادەستە، خاوەن شکۆ ومەزنێتیە وهەموو هێزێک ئەشکێنێ، گەورەیە و خۆی بەگەورە دەزانێت، پاکی و بێگەردی بۆ ئەو خوایەیە لەوەی تێنەگەیشتوان شەریك و هاوەڵی بۆ بڕیار دەدەن﴾

ئەم ناو وسیفەتە جیاوازانە تەنها تایبەتن بە الله ی تاک وبێ هاوتا.

وکێشەی دووەم بریتە لە بەرجەستەکردنی سیفەتەکانی خوا لە شێوەی بتی جیاواز لەکاتێکدا گەردوون شوێنێکی ئاسایش نیە لەگەڵ ئەم بت پەرستیەدا.

بۆیە قورئانی پیرۆز نکۆڵی دەکات لەم بیرۆکە وتێڕوانینە بت پەرستیانە سەبارەت بە خوای گەورە، وجەخت دەکاتەوە لەسەر ئەوەی پەرستنی پەرستراوی تر لەگەڵ خوای گەورە دەبێتە هۆی نەبوونی ئاسایش لەهەموو گەردووندا،

﴿لَوۡ كَانَ فِيهِمَآ ءَالِهَةٌ إِلَّا ٱللَّهُ لَفَسَدَتَاۚ فَسُبۡحَٰنَ ٱللَّهِ رَبِّ ٱلۡعَرۡشِ عَمَّا يَصِفُونَ﴾ [الأنبياء: ٢٢]

واتە: ﴿ئەگەر لە هەردووکیاندا (لە ئاسمان و زەویدا) چەند خوایەکی تر هەبوایە غەیری (اللّه)، ئەوە کاول و وێران دەبوون و تێک دەچوون بەسەر یەکدا، پاکی و بێگەردی بۆ خودا کە پەروەردگاری عەرشە، لەو باس و خواسانەدا (کە خوانەناسان دەیڵێن (هاوەڵ بۆ ئەو زاتە بڕیار دەدەن)﴾.

ئەگەر خوای تر هەبووایە لەگەڵ الله ئەوا ئاسمانەکان وزەوی تێکدەچوون وخراپ دەبوون.

﴿وَلَوِ ٱتَّبَعَ ٱلۡحَقُّ أَهۡوَآءَهُمۡ لَفَسَدَتِ ٱلسَّمَٰوَٰتُ وَٱلۡأَرۡضُ وَمَن فِيهِنَّۚ بَلۡ أَتَيۡنَٰهُم بِذِكۡرِهِمۡ فَهُمۡ عَن ذِكۡرِهِم مُّعۡرِضُونَ﴾ [المؤمنون: ٧١]

واتە: ﴿ئەگەر حەق و ڕاستی شوێنی ئارەزووی ئەوان بکەوێت، ئەوە ئاسمانەکان و زەوی و هەموو ئەوانەی تیایاندایە دەشێواو تیا دەچوو سەر گەردان دەبوو، نەخێر (حەق وایە ڕقیان لێی نەبێت)، چونکە ئێمە قورئانێکمان بۆ هێناون (کە یادی هەموو چاکەیەکیان بخاتەوە، کەچی ئەوان لەبەرامبەر ئەو یادخەرەوانەدا سەرکەش و یاخین و پشتی تێدەکەن﴾.

٥- هیندۆسیەکان چۆن دەڕواننە پەیوەندی لەنێوان خولقێنەر وخولقێنراو؟

زۆربەی هیندۆسیەکان ئەمڕۆ باوەڕیان بە بیروباوەڕی یەکگرتنی خوا لەگەڵ خولقێنراوەکان -وحدة الوجود- هەیە، خوا لە بیروباوەڕی هیندۆسیەتی ئێستا تێکەڵ بە خولقێنراوەکانی دەبێت، بەشێوەیەک بوونەوەرەکان وخولقێنەر دەبنە یەک شت.[١٤]

وئەمە پێچەوانەی سەرەتاییترین زانست وئەقڵ وتێروانین وقیدایە.

کێشەی زانستی وئەقڵی زۆر هەیە لە فەلسەفەی یەکگرتنی خوا لەگەڵ خولقێنراو -وحدة الوجود-، لەوانەش:

کێشەی یەکەم: خوا لای ئەوان تێکەڵی هەموو شتێک دەبێت، ئیتر مانای ئەو مەراسیمانە چیە بۆ گەیشتن بە یەکگرتن لەگەڵ خوا کە پێی دەڵێن: (موکشا मोक्ष Moksha) ؟

چۆن دەگەیت بەشتێک کە ئەو لەناختدایە .. تۆ تێکەڵی بوویت وئەو تێکەڵی تۆ بووە ؟

کێشەی دووەم: هەڵە وتاوانەکان خودی خوایە بەپێی بیروباوەڕی یەکگرتنی خوا لەگەڵ خولقێنەر -وحدة الوجود- لای ئەوان، چونکە خوا لای ئەوان بریتیە لە هەڵە

---

[١٤] موسوعة الهندوسية، جونز ورايان وجميس د.، ل ٣١٥ (وەرنەگێڕدراوە).

وتاوان وزینا وکوشتن چونکە ئەو تێکەڵی هەموو شتێک بووە، وئەو زاتی هەموو شتێکە؛ ئیتر بۆچی خۆیان دەرباز دەکەن لە هەڵە وتاوانەکان؟

بۆچی پێداگیرن لەسەر دوورکەوتنەوە لە شەهوەت وهەوا وئارەزووی دونیایی؟

ئایا تاوانکردن بەشێک نیە لەبیروباوەڕی یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود-؟

ئایا خودی دونیا خودی زاتی خوا نیە؟

نابێت هیچ پاساوێک هەبێت بۆ سووربوون لەسەر کردنی خێر بەپێی ئەم تێگەیشتنە هیندۆسیە لەئێستادا.

بەڵام هەمووان بەپەرۆشن لەسەر کردنی خێر ودەزانن ئەمە واجبە، ئایا وانیە؟

بەپەرۆش بوون لەسەر کردنی خێر وەڵامدانەوەی بانگی فیترەتی پاکە، ئەمە بەڵگەیەکی فیتری ڕاستەوخۆیە لەسەر چەوتی فەلسەفەی یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود-.

کێشەی سێیەم: کاتێک باوەڕیان بە یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود- هەبوو ئەمە بووە هۆی باوەڕبوون بە ڕێژەیی هەقیقی -النسبیة الحقیقة-، هەموو ئەو ئاینانەی کە بت وبەرد دەپەرستن لای ئەوان پەرستنی خودایە، چونکە لەتێگەیشتنی ئەوان خوا بریتیە لە بت وبەرد چونکە خوا تێکەڵ بەهەموو شتێک بووە وئەو هەموو شتێکە.

وڕێژەیی هەقیقی بانگەشە دەکات بۆ لەدەستدانی مانا وبەهاکان، هەموو شتێک ڕاست دەبێت!

سەرەڕای ئەوەی پێشوو: باوەڕبوون بە یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود- وەڵامی ئەم پرسیارە ناداتەوە: جیهان لەکوێوە هاتووە؟

بانگەشەی ئەوەی زاتی خوڵقێنەر بریتیە لە زاتی خوڵقێنراو ئەمە ئەگەر وبانگەشەیەکی نالۆژیکی ونائەقڵانەیە، چونکە ئەگەری دەرکەوتنی شتێک دەبەستێتەوە بە دەرکەوتنی خودی شتەکە.

وئەمیش دژیەکیەکی نامۆیە، ومەحاڵێکی ئەقڵیە.

چۆن شتێک دەبێتە هۆی دەرکەوتنی خودی شتەکە، لەکاتێکدا هێشتا خۆی لەبنەڕەتدا دەرنەکەوتبێت.

کێشەی چوارەم: لەڕوانگەی زانستیەوە سەلێمنراوە گەردوون و هەموو ئەوەی تێدایە هاتوونەتە بوونە، وئەمە جێگیرە لەلای هەموو خاوەن ئەقڵەکان.

گەردوون وهەموو ئەوەی تێیدایە لە وزە وماددە وشوێن وکات هاتوونەتە بوون...

وسەلێمنراوە کە گەردوون سەرەتای هەیە بە بەڵگەی زۆری بێسنوور، لەڕوانگەی زانستیەوە: پێشتر گەردوون نەبوو پاشان دەرکەوت.

ئەگەر پێشتر گەردوون بوونی نەبێت، ئیتر چۆن بڕیاری باوەڕبوون بە یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود- بدەین؟

باوەڕبوون بە یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود- ئەگەر ڕاست بووایە ئەوا دەبوو جیهان ئەزەلی بووایە یان بەلایەنی کەمەوە ماددە ئەزەلی بووایە.

ئەوەی سەیرە هیندۆسیەکانی ئەم سەردەمە جەخت لەسەر ئەوە دەکەنەوە کە جیهان ئەزەلیە چونکە ئەمە قسەیەکی گرنگە بۆ پاساو هێنانەوە بۆ بیروباوەڕی یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود-.

زانای هیندۆسی وویکانند Wiwekanand دەڵێت: (شوێن کات -زەمەن- ورووداوی بەسەردا جێبەجێ نابێت)[١٥] .

هیندۆسیەکانی ئەم سەردەمە ناچارن بڵێن کە جیهانی ماددی ئەزەلیە چونکە ئەمە دەگونجێت لەگەڵ باوەڕبوون بەیەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود-.

نەدەبوو خۆیان بخەنە نێو ئەم پوچەڵێتیە، ونەدەبوو لەسەرەتادا باوەڕیان بە یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود- هەبوایە، بەڵام شەیتانەکان لەسەر ڕێچکەکان دانیشتوون بۆئەوەی مرۆڤ گومرا بکەن ولای بدەن لە ئاینی پێغەمبەران هەرکاتێک هەلیان بۆ برەخسێت.

خوای گەورە لەفەرموودەیەکی قودسیدا دەفەرموێت:

(من بەندەکانم لەسەر فیترەتی بیروباوەڕی ڕاست خوڵقاند، وئەوان شەیتان هاتن بۆ لایان ولە ئاینەکەیان لایان دان، وئەو شتانەی لەسەریان حەرامکرد کە من بۆیانم

---

[١٥] (p. ٦١-٦٣) Hinduism, Hinduism, Wiwekanand. وەرگیراوە لە کتێبی: دعوة الهندوس إلى الإسلام، دانەر : د. إبراهيم بن عبد الغفور ، پەیامی دکتۆرا، دار إيلاف للنشر والتوزيع، ل ١٢٢.

حەڵاڵ کردبوو، وفەرمانی پێکردن کە هاوبەشم بۆ بڕیار بدەن لەکاتێکدا من هیچ بەڵگەیەکم لەسەری -لەسەر ئەم هاوبەش بڕیارڕدانە- دانەبەزاندووە)[16] .

هەموو مرۆڤەکان لەسەر بیروباوەڕی تەوحید -یەک خوا پەرستی- بوون، وشەیتانەکان هاتن وهەڵیانخەڵتاندن بەم کوفر وبێباوەڕیانە.

وپێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- دەفەرموێت: (شەیتان دانیشتووە بۆ نەوەی ئادەم لەسەر ڕێچکەکانی)[17] .

شەیتان بەدوای هەر ڕێگایەک دەگەڕێت بۆ گومراکردنی مرۆڤ، ورزگاربوون نیە مەگەر بەدەستگرتن بەو ڕێبازەی پێغەمبەران لەسەری بوون لە تەوحید وپەرستنی خوای گەورە.

ڤیدا بەئاشکرا دەڵێت کە جیهان دروستکراوە وسەرەتای هەیە.

خوای گەورە جیاوازە لە خوڵقێنراوەکانی وتێکەڵیان نابێت.

ئیتر چۆن هیندۆسیەکان گەیشتن بەم قۆناغە لەبیروباوەڕ بە یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود-، ڕیج ڤیدا دەڵێت: (ئەی الله ! خۆر وجیهان هەموویان ناتوانن دەورت بدەن وشوێنی تۆیان تێدا بێتەوە)[18] .

---

[16] صحیح مسلم : ٢٨٦٥.

[17] صحیح النسائي : ٣١٣٤.

[18] ریج فیدا، مندل:١، سوکت:١٠، منترا:٨.

ئەمە بەڵگەیەکی ڕوونە لە ڤیداوە لەسەر هەڵەی باوەڕبوون بە بەیەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود-، خوای گەورە جیاوازە لە بوونەوەرەکانی، وخۆر ومانگ خودا نین.

هەروەها ڕیج ڤیدا دەڵێت: (خوای گەورە کە شەو ورۆژی دروستکردووە، ئەو خاوەنی دونیا وئەوەی تێیدایە، وئەو خۆر ومانگ وزەوی وئاسمانی دروستکردووە)[19].

چی بیروباوەرێک ڕوونتر هەیە لەمە لە نکۆڵی کردن لە بیروباوەڕی یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود- وئەزەلیەتی جیهانی ماددی؟

یەجور ڤیدا دەڵێت: (ئەو زاتەیە کە هیچ شتێک لەپێش ئەو نەخوڵقێنراوە، وئەو خوڵقێنەری ئێمەیە وپاشای -خاوەنداری- ئێمە وهەموو شتێک دەزانێت)[20].

هیچ شتێک لەپێش خوای گەورە دروست نەکراوە، ئەو یەکەم وسەرەتایە وجیهان خوا دروستی کردووە وئەزەلی نیە : (ئەو مەزنە خاوەنی زەوی وئاسمانەکان)[21].

وقورئانی پیرۆز جەخت دەکات لەسەر ئەم هەقیقەتە مەزنە، خوای گەورە وەحی نارد بۆ پێغەمبەرەکەی موحەمەد کوڕی عبداللە -صلی الله علیه وسلم- لەپێش زیاتر

---

[19] ریج فیدا، مندل: ١٠، سوکت:١٩٠، منترا: ٢-٣.

[20] یجر فیدا، سوکت: ٣٢، منترا:١٣.

[21] ریج فیدا، مندل:١، سوکت: ١٠٠، منترا:١.

لە ١٤٠٠ ساڵ سەبارەت بەوەی خوای گەورە جیاوازە لە خوڵقێنراوەکانی و زاتی مەزنی لەسەرووی عەرشە وتێکەڵ نابێت ویەکناگرێت لەگەڵ خوڵقێنراوەکانی.

خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿ٱللَّهُ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ وَمَا بَيۡنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِۖ مَا لَكُم مِّن دُونِهِۦ مِن وَلِيّٖ وَلَا شَفِيعٍۚ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ﴾ [السجدة: ٤]

واتە: ﴿خوا ئەو زاتەیە کە ئاسمانەکان و زەوی و هەرچی لە نێوانیاندا هەیە لە شەش ڕۆژدا دروستی کردووە (مەرج نیە درێژی ئەو ڕۆژانە بەقەدەر درێژی شەو و ڕۆژی زەوی بێت کە بە بیست و چوار سەعات جارێک بەدەوری خۆیدا دەسورێتەوە، چونکە هەندێک ڕۆژ هەروەک قورئان خۆی ئاماژەی بۆ دەکات هەزار ساڵە، هەندێکی تری پەنجا هەزار ساڵە)، پاشان خوا لەسەر عەرشە سەرپەرشتی کارو فرمانی دروستکراوانی دەکات و ئەوەی ئەو عیلمی پێی هەیە و دەیزانێت و دەیەوێت، هەر ئەوە پێش دێت، خەڵکینە جگە لەو خوایەکەس نیە پشتیوانیتان لێ بکات یان تکا کارتان بێت، ئایە یاداوەری وەردەگرن و تێدەگەن﴾

بنچینەی بیروباوەڕی پێغەمبەران وبنچینەی ئاین وشەریعەتەکەیان ئەوەیە کە اللهٰ خوڵقێنەرە وتاکە وجیاوازە لە خوڵقێنراوەکانی ؛ واتا یەکناگرێت لەگەڵیان وتێکەڵیان نابێت !

کێشەی پێنجەم: لە بیروباوەڕی یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنەر -وحدة الوجود- ئەوەیە ئەم فەلسەفەیە وەڵامی گرنگترین پرسیار ناداتەوە: ئایا جیهان لەکوێوە هاتووە؟

ئایا جیهان چۆن دەرکەوت بەپێی ئەم فەلسەفەیە؟

پاشان: کێ سەرەتای ئەم فەلسەفەیەی دامەزراند؟ ئایا بەڵگەکان لەسەری چین؟

پرسیار وناڕوونی زۆر هەیە سەبارەت بەم بیروباوەڕە کە پێچەوانەی زانستی سەردەم وئەقڵ وڤیدا وئاینی پێغەمبەرانە.

٦- ئایا هیندۆسیەت چۆن دەڕوانێتە ژیان ومردن؟

هیندۆسیەتی ئێستا دامەزراوە لەسەر بیروباوەڕی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان وبازنەی لەدایکبوونەکان کە کۆتا نایەت: ئێمە بەپێی تێڕوانینی هیندۆسی دەخولێینەوە لە بازنەیەک لەدایکبوونی دووبارە و یەک لەدوای یەک، هەموو منداڵێک پێشتر بوونی هەبووە لە بونەوەرێکی پێش خۆی، وپاش مردنی ڕۆحەکەی دەچێتە نێو بوونەوەرێکی ترەوە وبەو شێوەیە، ئەمە لە هیندۆسیەتدا ناسراوە بە دەستەواژەی: سامسارا संसार Saṃsāra. [٢٢]

ناڕوونی ئەقڵی وزانستی زۆر هەیە لە بابەتی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان -تناسخ الأرواح- ولەوانەیش:

کێشەی یەکەم: ناسراوە بە (ناڕەزایی دەربڕینی تەرتولیان Tertullian's objection) ودەڵێت: ئەگەر لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان ڕاست بووایە ئەی بۆچی منداڵە تازە لەدایکبووەکان هەمان توانای ئەقڵی باڵغەکانیان نیە؟[٢٢]

---

[٢٢] Cogan, Robert. (١٩٩٨), Critical Thinking: Step by Step, University Press of America, pp. ٢٠٢–٢٠٣

کێشەی دووەم: ئەگەر لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان ڕاست بووایە، دەبوو ژمارەی بوونەوەرەکان جێگیر بێت، چونکە لەنێوان خۆیان لاشەگۆڕکێ دەکەن لە زنجیرەی لەدایکبوونی دووبارە، وهیچ ئاقڵێک نیە ئەم قسەیە بکات لەئەمڕۆدا!

سەلێمنراوە کە سەردەمێک هەبووە گۆی زەوی هەر بوونی نەبووە لەبنچینەدا، وسەردەمانێک هەبووە کە بوونەوەرە زیندووەکان لەسەر زەوی بوونیان نەبووە، وسەردەمانێک هەبووە کە ژمارەی بوونەوەرە زیندووەکان بەم زۆریە نەبووە بەڵکو زۆر کەم بوون، پاشان زۆربوون لەگەڵ کاتدا وئەمە بەیەکدەنگی مرۆڤەکان لەئەمڕۆدا.

وسەردەمانێک هەبووە ژمارەی مرۆڤەکان زۆر کەمتر بووە لەم ژمارەیەی ئێستا.

ژمارەی مرۆڤەکان جێگیر نیە ئەمە بەیەکدەنگی، ئیتر چۆن لاشەگۆڕکێ لەنێوان ڕۆحەکان ڕوودەدات لە چەند بازنەیەکی جێگیردا؟

کێشەی سێیەم: بۆچی کەس نیە باسی ژیانی پێشوو بکات -لەدایکبوونی پێشوو- کە گوایە لەوێوە هاتووە، جگە لەوانە نەبێت کە شوێنکەوتەی ئەو فەلسەفەن؟

ئافرەتێکی ئەمریکی هەبوو بەناوی روس سیمنز Ruth Simmons، بانگەشەی ئەوەی دەکرد ڕۆحی گۆڕاوە لەگەڵ لاشەی ئافرەتێکی تر بەناوی بریدی مۆرفی Bridey Murphy پاشان روس سیمنز باسی یادگاریەکانی پێشووی دەکرد کاتێک مۆرفی لە سەدەی نۆزدە لە ئیرلەندا بوو، بەڵام کاتێک لێکۆڵەرەوان لە مەسەلەکە وردبوونەوە بۆیان دەرکەوت کە روس سیمنز دراوسێیەکی کۆنی هەبووە لە ئیرلەندا

بەناوی بریدی مۆرفی، ویادگارییەکانی ژیانی ئەوی بردووە سەبارەت بە ئیرلەندا وبەناوی خۆیەوە باسیانی کردووە، وبانگەشەی ئەوەی کردووە کە ئەو بریدیە.[٢٣]

بیرۆکەی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان تەنها وەهم وخەیاڵە وپێچەوانەی سەرەتاییترین درککردنە بە ئەقڵ وهەست.

پۆل ئیدواردز سەرۆکی سەرنووسەرانی فرەفەرهەنگی -ئینسکلۆپیدیای- فەلسەفی ومامۆستا لە زانکۆی نیویۆرک دەڵێت: (لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان تەنها خەیاڵە وپێچەوانەی زانستی سەردەمە).[٢٤]

مرۆڤ ئەگەر بمرێت ئەوا لەدایک نابێتەوە لەم ژیانە لەلاشەی کەسێکی تردا.

وڤیدات بەردەوام جەخت لەسەر ئەم هەقیقەتە دەکاتەوە، وشتێک نیە لە ڤیدات سەبارەت بە باسی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان -تناسخ الأرواح- یان سەبارەت بە سامسارا.[٢٥]

---

[٢٣] وەسفکردنی حاڵی روس سیمنز: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/١٢١١٦٦١٢ (وەرگیراوە لە وتارەکانی : د. فەوزی کوردی).

[٢٤] Edwards, Paul . (٢٠٠١), Reincarnation: A Critical Examination, Prometheus Books

[٢٥] Yuvraj Krishan: Bharatiya Vidya Bhavan, ١٩٩٧

هەتاوەکو زانای هیندۆسی شری ستیا کام ودیالنکار دەڵێت: (بیروباوەڕی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان لە ڤیدات نیە ومن تەحەدای هەرکەسێک دەکەم دەڵێت تێیدایە).[٢٦]

وباشترین بەڵگە لەسەر ڕاستێتی قسەی ودیالنکار ئەوەیە هیندۆسیەکان مەراسیمێکی ئاینی دەکەن بەناوی : (شرادە श्राद्ध Śrāddha) وئامانجەکەی بریتی بوو لە هێورکردنەوەی ڕۆحی مردووەکان.

ئیتر چۆن لاشەگۆڕکێی ڕوودەدات لەکاتێکدا هیندۆسیەکان لەنێو ڕۆحی مردووەکاندان؟

قورئانی پیرۆز کە خوای گەورە دایبەزاند بۆ سەر پێغەمبەرەکەی موحەمەد -صلى الله عليه وسلم-، وەڵامی ئەوانەی داوەتەوە کە دەڵێن مرۆڤ لەم ژیانەدا دووبارە زیندوو دەبێتەوە، ئەویش هەر هەمان بیروباوەڕی ئەوانەیان هەیە کە دەڵێن:

﴿إِنۡ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا ٱلدُّنۡيَا نَمُوتُ وَنَحۡيَا وَمَا نَحۡنُ بِمَبۡعُوثِينَ﴾ [المؤمنون: ٣٧]

واتە: ﴿ژیان تەنها ژیانی ئەم دنیایەمانەو هیچی تر نیە، دەژین و دەمرین و ئێمە زیندوو ناکرێینەوە!!﴾]

خوای گەورە لە کتێبەکەیدا ڕەدیانی داوەتەوە:

---

[٢٦] ئواکمن : ل١٠٤، وەرگیراوە لەکتێبی : (دعوة الهندوس إلى الإسلام)، دانەر: د. ئیبراهیم بن عبد الغفور بۆ بەدەستهێنانی بڕوانامە دکتۆر، (دار إيلاف للنشر والتوزيع) ، ل ٩٩.

﴿أَلَمۡ يَرَوۡاْ كَمۡ أَهۡلَكۡنَا قَبۡلَهُم مِّنَ ٱلۡقُرُونِ أَنَّهُمۡ إِلَيۡهِمۡ لَا يَرۡجِعُونَ﴾ [يس: ٣١]

واتە: ﴿ ئەوە سەرنجیان نەداوە چەندەها هۆزی پێش ئەمانمان لەناو بردووە، خۆ هەرگیز ناگەڕێنەوە ناویان و ناگەڕێنەوە بۆ دنیا﴾

هەرکەسێک بمرێت جارێکی تر ناگەڕێتەوە بۆ ئەم ژیانە یان گەڕانەوە بەشێوەیەکی تر.[٢٧]

خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿لَا يَذُوقُونَ فِيهَا ٱلۡمَوۡتَ إِلَّا ٱلۡمَوۡتَةَ ٱلۡأُولَىٰۖ وَوَقَىٰهُمۡ عَذَابَ ٱلۡجَحِيمِ﴾ [الدخان: ٥٦]

واتە: ﴿لە هەمووی خۆشتر ئەوەیە کە هەرگیز تاڵی مردن ناچێژن تیایدا جگە لەو مردنەی یەکەمجار﴾

ئەمە بیروباوەڕی مسوڵمانانە، وئەمە بیروباوەڕی ڤیدایە کە بەداخەوە هیندۆسیەکان وازیان لێهێناوە.

کێشەی چوارەم: سەبارەت بە لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان -تناسخ الأرواح- ئەوەیە بانگەشەی ئەوە دەکەن مەبەست بریتیە لە گەیشتن بە قۆناغی یەکگرتنی ڕەها یان ئەوەی بە موکشا ناسراوە، بۆ ڕزگاربوون لەم لەدایکبوونە دووبارانە، وئەمیش مانای ئەوەیە لەدایکبوونە دووبارەکان سزا وئازارە.

---

[٢٧] قورتوبی لە تەفسیرەکەیدا دەڵێت: وئەم ئایەتە ڕەدە بۆ ئەوانەی بانگەشەی ئەوە دەکەن هەندێک لە خەڵکی دەگەڕێنەوە بۆ ژیان لەپاش مردنیان لەپێش هاتنی ڕۆژی قیامەت.

بەڵام کێ دەڵێت لەدایکبوونە یەک لەدوای یەکەکان سزا وئازارە؟

زۆرینەی مرۆڤەکان ئەگەر پرسیاریان لێبکرێت ئایا حەز دەکەیت جارێکی تر لەدایک ببیت وژیانێکی تر تاقی بکەیتەوە ئەوا زۆرینەیان بەبێ دوو دڵی دەڵێن بەڵێ حەز دەکەین.

پاشان ئەم تێڕوانینە شومیانە بۆ بوون لەسەر ئەوەی سزا وئازارە تێڕوانینێکی درۆینەیە؛ ژیان خێر ونیعمەتی زۆری تێدایە کە هەرگیز لە ژماردن نایەت.

موکشا بریتیە لە دەربازبوونێکی خەیاڵی لە شتێک کە بوونی نیە لەڕاستیدا !

کێشەی پێنجەم: سەبارەت بە فەلسەفەی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان بریتیە لە گوێ نەدان بە کردنی تاوان وسەرپێچیەکان، چونکە پاساو ئەهێندرێتەوە بۆ کردنی تاوانەکان، چونکە مرۆڤ دەربازبوون دەدۆزێتەوە لە لەدایکبوونەکانی پێشووتر ئەمیش بە لەدایکبوونی داهاتوو، بۆیە با چێژ وەربگرێت لەم لەدایکبوونەی کە ئێستا تێیدایە.

ئەم بابەتە دەبێتە هۆی ئاسایی بوونەوە وڕێگەپێدان بە کردنی هەر تاوانێک، ولەوەیە بەهۆی ئەمەوە بێت کە هیند خاوەنی بەرزترین ڕێژەی تاوان وتاوانی دەستدرێژی کردن بەدیاریکراوی.[٢٨]

هیند لەو وڵاتانەیە کە خاوەنی بەرزترین ڕێژەی تاوانی دەستدرێژی کردنی بەکۆمەڵە.

---

[٢٨] https://en.wikipedia.org/wiki/Rape_in_India

٧- ئایا سەرچاوەی بیرۆکەی دووبارەبوونەوەی لەدایکبوونەکان ولاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان چیە لە هیندۆسیەتدا؟

هیچ یەکێک نازانێت ئەم بیرۆکانە چۆن سەریان هەڵدا ونازانرێت کێ خاوەنیانە، وهەروەها بەڵگەش لەسەریان نیە.

وبەڵگە نیە لەسەر دووبارەبوونەوەی لەدایکبوونەکان لە ڤیدات، وتەنانەت یەک وشەش نیە سەبارەت بە لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان لە ڤیدات، وئەم بیرۆکانە تەنها لە فەلسەفەکانی پورانەکان Puranas هەیە کە لەم دواییانە سەریان هەڵدا.

دوور نیە لەوەی ئەم بیرۆکانە هاتۆتە نێو مێشکی یەکێک لەڕاهیبەکانی هیندۆس، وەکو جۆرێک لە خەیاڵکردنەوە بەهۆی زۆر مانەوە بەبێ خواردن وخواردنەوە هەروەکو لە مەراسیمەکانی پرانا Prana ڕوودەدات.

وزانراوە کە مەراسیمەکانی پرانا دانیشتن بۆ ماوەیەکی زۆر لە خۆ دەگرێت بەشێوەیەکی دیاریکراو بەبێ خواردن وخواردنەوە.

مانەوە بەم شێوەیە بۆ چەندەها کاتژمێر بەشێوەیەکی دیاریکراو بەبێ خواردن وخواردنەوە، لەگەڵ کاتدا ئایۆنەکانی مێشک بەهۆی کەمی گلۆکۆزی خوێن

تێکدەچێت وکەموکورتی تێدەکەوێت ئەمیش دەبێتە هۆی دەردانی نارێکی هۆرمۆنی ئەندرۆفین بۆیە خەیاڵکردن -وەهم کردن:هەلوەسە- دەستپێدەکات لەڕاستیدا.[٢٩]

ئەوەی ڕاهیبەکان بینیوویانە ونووسیوبانە لە پورانەکان سەبارەت بە دووبارەبوونەوەی لەدایکبوونەکان ئەمە نزیکترە لە خەیاڵ وهەلوەسە یان بێهۆشی مێشکی.

ئەمیش بە دانپێدانانی زانستی سەردەم، چونکە بەپێی ناوەندی نیشتمانی ئەمریکی بۆ گەڕان وتوێژینەوە کە یەکێکە لە گەورەترین سەرچاوەکانی توێژینەوەی پزیشکی لە جیهاندا ؛ کەمبوونەوەی گلوکۆز لە خوێندا بۆ ماوەیەکی زۆر بەم شێوەیە دەبێتە هۆی خەیاڵ وهەلوەسە.[٣٠]

ئیمامی زەهەبی -ڕەحمەتی خوای لێبێت- دەڵێت: (پاشان ڕاهیبی دوور لە زانست، هەرکاتێک زاهید بوو وژنی نەهێنا وبرسی بوو، و وازی هێنا لە گۆشت وخواردنە خۆشەکان، وتەنها خواردنی خراپی خوارد، ئەوا بیرکردنەوەی نەفس تێکەڵی دەبێت وشەیتان دەچێتە نێویەوە ودەردەچێت، بۆیە باوەڕی وادەبێت کە گەیشتووە،

---

[٢٩] https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/٨٩٣١٦٥١ (ماڵپەڕی ناوەندنی نیشتمانی ئەمریکی بۆ توێژینەوە، کە ماڵپەڕێکی حکومیە ویەکێکە لە گەورەترین سەرچاوەکانی توێژینەوە وگەڕانی زانستی لەجیهاندا).

[٣٠] سەرچاوەی پێشوو.

وقسەی لەگەڵ کراوە وبەرز بووەتەوە، بۆیە شەیتان بەسەریدا زاڵ دەبێت و وەسوەسەی بۆ دەکات).[٣١]

بۆیە ئاینی ئیسلام هۆشداری داوە لە گوزەران بەم شێوە قورس ونارەحەتە و زۆرکردن لە نەفس بەم شێوەیە.

بەم شێوەیە نارەحەت کردنی نەفس دەبێتە هۆی تێکچوون لە بیرکردنەوەکان وخراپبوونی دینداری لەگەڵ کاتدا.

خوای گەورە لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:

﴿قُلۡ مَنۡ حَرَّمَ زِينَةَ ٱللَّهِ ٱلَّتِيٓ أَخۡرَجَ لِعِبَادِهِۦ وَٱلطَّيِّبَٰتِ مِنَ ٱلرِّزۡقِۚ قُلۡ هِيَ لِلَّذِينَ ءَامَنُواْ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا خَالِصَةٗ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۗ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلۡأٓيَٰتِ لِقَوۡمٖ يَعۡلَمُونَ﴾ [الأعراف: ٣٢]

واتە: ﴿(ئەی پێغەمبەر(صلى الله عليه وسلم) پێیان) بڵێ: ئەوە کێیە پۆشاک و زینەت و جوانیە خواییەکانی لە بەندەکانی حەرام کردوە کە لە بنەڕەتدا خۆی بۆی بەدیهێناون؟ هەروەها ئەوە کێیە ڕزق و ڕۆزیە چاک و پاکەکانی حەرام کردوە؟!﴾

وپێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت: «بارگرانی مەخەنە سەر نەفستان؛ بۆیە خوای گەورەیش بارگرانی دەخاتە سەرتان، خەڵکانێک بارگرانیان خستە سەر نەفسی خۆیان، بۆیە خوای گەورەیش بارگرانی خستە سەریان ؛ ڕزگاربووەکانیان هان لە پەرستگا و دیرەکان ؛

[٣١] سير أعلام النبلاء، ژیاننامەی: أحمد ابن أبي الحواري، لەماڵپەڕی: د.فوز كردي وەرگیراوە.

﴿وَرَهۡبَانِيَّةً ٱبۡتَدَعُوهَا مَا كَتَبۡنَـٰهَا عَلَيۡهِمۡ﴾ [الحديد: ٢٧]

واتە: ﴿بەڵام ئەوان ڕەهبانیەت و دوورەپەرێزیان لەدنیادا کردەپیشەیان، وە نەبێت ئێمە ئەو حاڵەتەمان لەسەر فەرز کردبن﴾»[٣٢].

ئەم زیادەڕەویە بووە هۆی تووشبون بە ئەو هەلوەسە وخەیاڵانە کە پێچەوانەی ڤیدایە وئەمرۆ بووەتە یەکێک لە بنچینەکانی هیندۆسیەت.

و لەبەرامبەردا ئەگەر سەیری موعجیزەکان بکەین کە خوای گەورە بەهۆیانەوە یارمەتی پێغەمبەرانی دا بۆ سەرخستنی پەیامەکەیان، موعجیزەکان لەناکاو ڕوودەدەن بەبێ ئامادەکاری پێشتر، وخەڵکی دەیبینن بەچاوەکانی خۆیان، ومرۆڤەکان ناتوانن هاوشێوەی ئەمانە ئەنجام بدەن!

ئەمەیە جیاوازی لەنێوان هەواڵپێدانی پێغەمبەران وهەواڵپێدانی سەبارەت بە ئەو شتانەی ڕاهیبە هیندۆسیەکان بینوویانە.

---

[٣٢] سنن أبي داود، صحيح : ٤٩٠٤ .

٨- هیندۆسیەکان چۆن دەڕواننە گەردوون؟

بەپێی فەلسەفەی هیندۆسی گەردوون لەحاڵەتی تێکچوون وهەڵوەشانەوەیە پاشان جارێکی تر دەردەکەوێتەوە، بەم شێوەیە بەبەردەوامی.

گەردوون دروست دەبێت پاشان هەڵدەوەشێتەوە پاشان دروست دەبێتەوە بەم شێوەیە بەبەردەوامی.

ئەم تێڕوانینە سەبارەت بە گەردوون کە هەڵدەوەشێتەوە ودووبارە دروست دەبێتەوە؛ هەڵەیەکی زانستیە.

لەڕوانگەی زانستەوە لەپێش ئەم گەردوونە هیچ گەردوونێکی تر نەبووە، بەڵکو دروستکراوە وپێشتر هیچ نمونەیەکی نەبووە.

وئەمە بیروباوەڕی مسوڵمانانە کە پیاوێک دایمەزراندووە شوانێتی مەڕومالاتی کردووە لە نزیک مەککە بەرامبەر نرخێک بۆ خەڵکی مەککە لەپێش ١٤٠٠ ساڵ بەناوی موحەمەد کوڕی عبداللە پێغەمبەری خودا وپێغەمبەری ئیسلام -صلى الله عليه وسلم-، خوای گەورە وەحی بۆ نارد بەوەی ئەم گەردوونە دروستکراوە وپێشتر هیچ نمونەیەکی نەبووە، خوای گەورە لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:

﴿بَدِيعُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ وَإِذَا قَضَىٰٓ أَمۡرٗا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ﴾ [البقرة: ١١٧] واتە: ﴿(هەر ئەو زاتە) بەدیهێنەری ئاسمانەکان و زەویە بەجوانترین شێوە، جا هەر کاتێك بڕیاری هەر شتێك بدات، تەنها ئەوەندەی بەسە کە فەرمانی بوون یان پێشهاتنی بدات، ئیتر خێرا ئەو شتە، یان ئەو کارە، دەبێت و ئەنجام دەدرێت﴾

٩- لاشەی مرۆڤ لەچی پێکهاتووە لە هیندۆسیەتدا؟

لاشەی مرۆڤ لە هیندۆسیەتدا لە پێنج هێزی توخمی -ئەندامی- پێکهاتووە: ئاو و زەوی و هەوا و ئاگر و مەودا -بۆشایی ئاسمان-.

هەموو گەردوون وئەوەی تێیدایە لەم پێنج ماددەیەوە دروست بووە.

هەر توخمێک لەمانە لەبەرامبەریدا ئەستێرە هەیە، مەریخ ئاگرینە وزوحەل زەویە، وهەر ئەندامێک لە مرۆڤ لەبەرامبەریدا ئەم پێنج توخمە هەیە سپڵ زەویە ودڵ ئاگرینە.

هەموو شتێک لە بووندا پۆلێن دەکرێن بەپێی ئەم پێنج توخمە تانەت کاتەکانیش، بەپێی بیروباوەڕی ئەوان ؛ نەخۆشی بەهۆی تێکچوونێک لە تەرازووی ئەم پێنج توخمەوە ڕوودەدات.

وبیرۆکەی پێنج توخمەکە لە ڕێگەی پراناوە Prana سەریهەڵدا کە ئەمیش مەراسیمێکی خۆ برسیکردنە ودانیشتن وبێدەنگبوونە بۆ چەند کاتژمێرێکی زۆر.

بەداخەوە بیرۆکەی پێنج ئەندامەکە تەشەنەی کرد لە جیهاندا وزۆر لە زانستەکانی چارەسەرکردن بە وزە لەسەر ئەم بیرۆکەیە دامەزراوە.

بنچینەی زانستەکانی چارەسەر بە وزە وماکروبیوتک وفینج شوی وچارەسەر بە ڕەنگەکان وهتد لە ڕاهێنەکان لەسەر ڕێکخستنی ئەم ماددانە بنیات نراوە.

ڕێکخستنی ئەم توخمانە لەلای ئەوان دەبێتە هۆی هێنانی ڕزق ودوورخستنەوەی شەڕ وزیان.

ئەمڕۆ لە پەرستگا هیندۆسیەکان مرۆڤ دەشێلن بۆ ڕێکخستنی ئەم توخمانە، چونکە پێیان وایە ئەمە چارەسەری زۆر نەخۆشی دەکات.

ئەم بیرۆکەیە (بیرۆکەی پێنج توخمەکە) لە بنەڕەتدا هیچ پەیوەندیەکی بە زانستەوە نیە.

وهەروەها پەیوەندی بە فیزیا وپزیشکیش نیە.

بەڵکو زانست حوکمی لەسەر ئەمە وئەو ڕاهێنانەی پەیوەندیان بەمەوە هەیە داوە ؛ بەوەی ئەمە جۆرێکە لە خوراڧەت وخەیاڵ وچەواشەکاری.

وئەم بیرۆکەیە وا پۆلێن کراوە بەوەی زانستێکی ساختەیە.[٣٣]

وئەو ڕاهێنان ومەشقکردنانەی پەیوەندیان بەم زانستەوە هەیە حوکمیان لەسەر دراوە بەوەی تەنها خەیاڵ و وەهمن.[٣٤]

لەوەیە بیرۆکەی پێنج توخمەکە هاتبێتە نێو مێشکی یەکێک لە ڕاهیبەکان بەهەمان ئەو ڕێگایەی کە لەدایکبوونە دووبارەکان ولاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان هاتە نێو مێشکی ڕاهیبەکان، ئەمانە هیچ بەڵگەیەکی ئەقڵی وزانستی ومەنتیقی ودەقیشیان لەسەر نیە.

ئەم بیرۆکانە تەنها خەیاڵن.

---

[٣٣] "Energy – (according to New Age thinking)", The ٢٠١١-١٢-١٩ ,Skeptic's Dictionary

[٣٤] "Some Notes on Wilhelm Reich, M.D", Quackwatch.org, ٢٠٠٢-٠٢-١٥

کێشە لەوەدایە ئەو مەراسیمانەی پەیوەستن بەم بیرۆکەیەوە تەنها تەڵسیمی بتپەرستی وپەیوەست بوونە بە ئەستێرەکان وشێوە وهێما ورەنگ وتەمیمەکان کە خوای گەورە هیچ بەڵگەیەکی لەسەر دروستێتیان دانەزاندووە.[35]

وئیسلام پێش زانستی سەردەم کەوتووە لە ئاگادارکردنەوە لەم مەشق ومەراسیمانە کە پەیوەستن بە بیرۆکەی پێنج توخمەکە، ئەم مەشق کردنانە دەبنە هۆی دواکەوتنی چارەسەر وەرگرتنی دروست، ودەبێتە هۆی ئەوەی مرۆڤ لە خەیاڵ و وەهمدا بژی پێچەوانەی ژیانی ڕاستی و واقیعی، ودەبێتە هۆی ئەوەی مرۆڤ پەیوەست بێت بە شت ویەکێکی تر جگە لە خوای گەورە، بۆیە ئیسلام هۆشداری داوە سەبارەت بەم مەشق ومەراسیمانە، خوای گەورە لە فەرموودەیەکی قودسیدا دەفەرموێت:(بەیانی هات بەسەر بەندەکانم وهەندێکیان باوەڕیان بە من هەیە وهەندێکیان کافرن بە من، ئەوەی ووتی: بارانمان بۆ باری بە فەزڵ ورەحمەتی خوای گەورە؛ ئەوە ئیمانداره بە من وکافرە بە ئەستێرە، وئەوەی ووتی: بارانمان بۆ باری بەهۆی دەرکەوتنی فڵان وفڵان ئەستێرە ؛ ئەوە کافرە بە من ؛ وئیمانداره بە ئەستێرەکان).[36]

هەرکەسێک باوەڕی بە ئەستێرەکان وکاریگەریان هەبێت لەسەر مرۆڤ وپێی وابێت ئەو ئەستێرانە کاریگەریان هەیە لەسەررِزق ورۆزیەکان ئەوە کافر بووە بە خوای گەورە، وهەرکەسێک باوەڕی بە خوای گەورە هەبێت ئەوا کافر بووە بە کاریگەری ئەستێرەکان لەسەر قەدەری مرۆڤ.

---

[35] گفتوگۆم کردووە لەسەر بابەتی چارەسەر بە وزە لە کتێبێکی تر بە ناونیشانی: (الإلحاد الروحي) .

[36] صحیح مسلم:٧١.

وپێغەمبەری خودا -صلی الله علیه وسلم- دەفەرموێت:

«(روقاکان - الرقی)* و(تەمیمەکان - التمائم)** و(تیوەلەکان - التولة)^ شیرکن - هاوبەش بڕیاردانن بۆ خوای گەورە-».

*(روقاکان - الرقی): هەندێك وتەن ماناكانی نازانرێت كە ناوی شەیتانەكان وهاوشێوەی ئەوانەیە كە ساحیرەكان ئەنجامی دەدەن. **(تەمیمەكان - التمائم): كاغەزێكە نووسراوە ودەپێچرێتە ناو شتێك یان شتێكە (چاوەزارێكە) لە دەست دەكرێت یان دەكرێتە ملەوە یان هەڵدەواسرێت كە پێیان وایە لە چاوی پیس وشتی خراپ دەیانپارێزێت. ^(تیوەلەكان - التولة): زۆرجار ساحیرەكان ئەنجامی دەدەن بۆ ئەوەی دووكەس یەكیان خۆش بوێت یان بۆ ئافرەتان ئەنجامی دەدەن بۆ ئەوەی مێردەكانیان خۆشیان بوێن.[٣٧]

بۆیە مسوڵمان باوەڕی نیە بە خوراِفەتی كاریگەری پێنج توخمەكە وتەڵسیمەكان وتەمیمەكان كە پەیوەستن پێیان.

بەڵكو ئیسلام جەخت لەسەر ئەوە دەكاتەوە كە دروستكردنی تەڵسیم وشێوە ئەندازەیەكان وبەندۆڵەكانی وزە وهتد لە شتی پەیوەست بە پێنج توخمەكە ؛ حەرام و قەدەغەكراوە، وباوەڕ بەوەی ئەم تەڵسیمانە هۆكاری سوود وزیانن ئەمە لەخودی خۆیدا شیرك وكوفرە بە الله.

پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- ئەڵقەیەكی مسی لە دەستی پیاوێكدا بینی، فەرمووی: ئەمە چییە؟ پیاوەكە ووتی: بۆ لابردنی نەخۆشی لاوازی لە دەستم كردووە.

---

[٣٧] صحيح الجامع: ١٦٣٢.

-صلى الله عليه وسلم- فەرمووی: «دایبکەنە تەنها لاوازترت دەکات، ئەگەر بمریت وئەمە لە دەستدا بێت؛ ئەوا دەرێیتە دەستی».[٣٨]

وله گێڕانەوەیەکدا: «ئەگەر مردیت وئەم شتە لەدەستت بێت ئەوا هەرگیز سەرفراز نابیت».[٣٩]

شێخی ئیسلام ئیبن تەیمیە -ڕەحمەتی خوای لێبێت- دەڵێت: «-باوەڕبوون بەوەی- دروستکردنی تەڵسیمەکان دەبێتە هۆی هێنانی سوود ودوورخستنەوەی زیان ئەمە شیرکی گەورەیە».[٤٠]

وئەمە هەمان بیروباوەڕە کە بهاغافاد غیتا Bhagavad Gītā भगवद्गीता جەختی لەسەر دەکاتەوە کە دەڵێت: (ئەوانەی خوایەکان دەپەرستن دەگەن بە خواکان، وئەوانەی پێشین دەپەرستن دەگەن بە پێشین، ئەوانەی شەیتان دەپەرستن دەگەن بە شەیتان، ئەوانەی من دەپەرستن دەگەن پێم).[٤١]

هەرکەسێک پەیوەست بێت بە جگە لە الله لە پەیوەست بوون بەم تەڵسیمانە ئەوا جگە لە خوای گەورەی پەرستووە.

---

[٣٨] صحيح ابن حبان: ٦٠٨٥.

[٣٩] سەحیحە لە گێڕانەوەی الهيتمي المكي، الزواجر، ب١ ل١٦٦.

[٤٠] مجموع الفتاوى، ٩ : ل ٣٤.

[٤١] بهاغافاد غیتا، ٩-٢٥.

چارەنووسی بەپێی ڤیدا بەهەتاهەتایی مانەوەیە لە دۆزەخدا، یجر ڤیدا دەڵێت: (ئەوەی جگە لە خوای گەورە دەپەرستێت لە شتە دروستکراوەکان، ئەوا نقوم دەبێت لە تاریکایی وسزای ئاگر دەچێژێت بۆ هەتاهەتایی).[٤٢]

پەروەردگارمان -سبحانە وتعالى- دەفەرموێت:

﴿بَل لِّلَّهِ الْأَمْرُ جَمِيعًا﴾ [الرعد: ٣١]

واتە: ﴿بەڵام دڵنیابن کە هەموو کارێك و هەموو شتێك بەدەست خوایە﴾

وپێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت: «وئەگەر داوات کرد ئەوا تەنها داوا لە خوای گەورە بکە، وئەگەر داوای یارمەتیت کرد ئەوا تەنها لە خوای گەورە داوای یارمەتی بکە».[٤٣]

بۆیە مسوڵمان باوەڕی بە خورافەتی کاریگەری پێنج توخمەکە وئەستێرەکان وتەڵسیم وتەمیمەکان نیە، بەڵکو باوەڕی وایە ئەمانە لەخودی خۆیاندا بتپەرستی وگومڕایی وچەواشەکاری وخوراڤەتن.

---

[٤٢] یجر فیدا، سوکت:٤٠، منترا:٩.

[٤٣] سنن الترمذي، صحيح: ٢٥١٦ .

١٠- ئایا کۆمەڵگەی هیندۆسی چۆنە؟

کۆمەڵگەی هیندۆسی بەهۆی باوەڕبوونی بە بیرۆکەی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان وبیرۆکەی کارما ؛ کۆمەڵگەیەکی چینایەتیە.

چونکە مرۆڤی خراپ جارێکی تر لەدایک دەبێتەوە لەم ژیانە لە چینێکی کەمتر لەوەی پێشووتری.

بۆیە ئەوەی تووشی ناخۆشی وتاقیکردنەوە بوو شایستەی ئەو ئازار وناڕەحەتیەیە...

وئەمە دانانی بناغەیە بۆ ستەم بەرامبەر هەژار وئەوانەی تووشی تاقیکردنەوە بوون وگرنگی نەدانە پێیان.. ئەمە ڕازی بوون وئاسایی کردنەوەی ستەم وسنوور تێپەڕاندنە.

لە هیندۆسیەتدا مرۆڤەکان دابەش دەبن بەسەر چوار چین:

١- براهیمنەکان: مامۆستا وقەشەکان.

٢- کشاتریاکان: جەنگاوەر وپاشاکان.

٣- ڤیشیەکان: جووتیار وبازرگانەکان.

٤- شودراکان: کرێکارەکان.

کەمترین چین بریتین لە: شودراکان کە بەچاوی سووک سەیر دەکرێن وئیشی پیس دەکەن -لەڕوانگەی ئەوانەوە- وەکو پاکوخاوێنی وخزمەتگوزاری.

وچینی هەر مرۆڤێک جۆری کارەکەی وپۆشاکەکەی وخواردنەکەی دیاریدەکات.

وهاوسەرگیری لە چوارچێوەی یەک چیندا ڕوودەدات.

مرۆڤ بڕیاری لەسەر دراوە بەوەی خۆی بداتە پاڵ ئەو چینەی کە تێیدا لەدایکبووە هەتاوەکو دەمرێت.

ئەم تێڕوانینە چینایەتیە هەڵقوڵاوە لە باوەڕ بە بیروباوەڕی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان وبیروباوەڕی کارما، شودراکان شایستەی ئەوەن کە لەو چینە بن، چونکە بێگومان لە لەدایکبوونەکانی پێشوو گوناهبار بوونە، بۆیە لەدایکبوونە لەو چینە.

وئەم تێڕوانینە هەڵە و شێواوە دەبێتە هۆی تێکچوونی ژیان بەتەواوی، بەم تێڕوانینە دەکرێت یارمەتیدانی چینی شودراکان جۆرێک لە ڕێز نەگرتن بێت لە کارما.

ئەمە جۆرێکە لە ئاسایی کردنەوەی دواکەوتن وستەم وچینایەتی وسنوور تێپەڕاندن.

فەلسەفەی لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان وفەلسەفەی کارما ئەم چینایەتیەی هێنایە کایەوە، وئەم تێڕوانینە هەڵەیان دروستکرد بۆ خەڵکانێکی هەژار ونەخۆش ولاواز کە هیچ شتێکیان بەدەست نییە.

هیندۆسیەت هەلی یارمەتیدان ودرێژکردنی دەستی هاوکاری بۆ ئەوانەی بەهەدەردا.

وئەم تێڕوانینە هیندۆسیانە پێچەوانەی فیترەتی سروشتی مرۆڤە، ئەو فیترەتەی دەبێتە هۆی هەست وسۆز بەرامبەر لاواز وهەژار ونەخۆشەکان، وهەروەها دەبێتە هۆی هەستکردن بە ئەرک بەرامبەریان لە خزمەتکردن وهەوڵدان بۆ لادانی ئازار ونارەحەتی لەسەریان.

نازانم چۆن هیندۆسیەکان دوورکەوتوونەتەوە لە بیروباوەڕی ئیمان بە ڕۆژی دوایی کە لە ڤیدا هاتووە، ئەو بیروباوەڕە دەبێتە هۆی چاکبوونی ژیانی مرۆڤ وتێڕوانینی بۆ جیهان دەگۆڕێت، لێپرسینەوە لە مرۆڤ بەدەست خوای گەورەیە لە ڕۆژی قیامەتدا، وهەموو مرۆڤەکان بە بێ تاوانی لەدایک دەبن، ودرێژکردنی دەستی یارمەتی بۆ لێقەوماوەکان لە خەڵکی دەبێتە بەرزبوونەوەی پلەی مرۆڤ لای خوای گەورە لە قیامەتدا.

کام لەم دوو تێڕوانینە باشتر وچاکترە بۆ مرۆڤایەتی ونزیکترە لە سروشتی مرۆڤ؟

فەلسەفەی کارما .. یان بیروباوەڕی ڤیدات؟

لە ریج ڤیدا هاتووە: (ئەی الله تۆ بەباشترین شێوە پاداشتی کەسی چاک دەدەیتەوە).[٤٤]

وهەروەها تێیدا هاتووە: (بۆ هەتاهەتایی بمهێڵەرەوە لەو شوێنەی کە هەموو جۆرەکانی چێژ وخۆشی تێدایە، کە تێیدا مرۆڤ ئەوەی پێدەدرێت کە نەفسی حەزی لێیەتی).[٤٥]

ئەمە بیروباوەڕی ڤیدایە.

لەوێ بەهەشت هەیە کە چاکەکاران نیعمەتیان پێدەبەخشرێت.

---

[٤٤] ریج فیدا، مندل:١، سکوت:١، منترا:٦.

[٤٥] ریج فیدا، مندل: ٩، سوکت: ١١٣، منترا: ٩-١١.

وهەر لەوێ بەپێی ڤیدا سزادان هەیە کە ئامادەکراوە بۆ تاوانباران.

ریج ڤیدا دەڵێت: (شوێنێکە بنی زۆر قوڵە بۆ تاوانباران ئامادەکراوە).[٤٦]

چۆن دەبێت ئەم شوێنانە بگونجێت لەگەڵ بیروباوەڕی دووبارەبوونەوەی لەدایکبوونەکان و لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان؟

ئایا شوێنێکی قوڵ بۆ تاوانبارەکان لەچی شوێنێکی فەلسەفەی کارما جێی دەبێتەوە؟

بۆیە فەلسفەی کارما بەشێوەیەکی گشتی داهێنانی مرۆڤە وتێڕوانینێکە پێچەوانەی ڤیداتە.

بیروباوەڕی هەموو پێغەمبەران بریتی بوو لە : باوەڕهێنان بە ڕۆژی دوایی وبەهەشت ودۆزەخ، ومرۆڤ بە بەریئی وبێ تاوان لەدایک دەبێت.

وئەم بیروباوەڕە دەگونجێت لەگەڵ فیترەت، وپێچەوانەی ستەم ودواکەوتن وچینایەتی وسنوور بەزاندنە.

ئاینی پێغەمبەران هەوڵدەدات بۆ پایەدار کردنی مرۆڤ وبەرزکردنەوەی پلەکانی، وبانگەوازی دەکات بۆئەوەی خەڵکی بە یەکسانی ودادپەروەری مامەڵەیان لەگەڵدا بکرێت.

بەهای مرۆڤ لە ئیسلامدا لە چین وشێوە وباری تەندروستی وئاستی ئابووری نییە بەڵکو بەهای مرۆڤ بەپێی ئەو کردەوە چاکانەیە کە ئەنجامی دەدات.

---

[٤٦] ریج فیدا، مندل: ٤، سوکت: ٥، منترا: ٥.

وئیسلام بانگەوازی دەکات بۆ بەرزکردنەوەی پلەوپایەی هەمووان وپشتگوێ خستنی ڕەچەڵەک وپلەی کۆمەڵایەتیان.

بەڵکو بیرۆکەی بەچاوی سووک سەیرکردنی چینێک لە خەڵکی وچینایەتی زۆر بەتوندی ڕەت دەکاتەوە.

خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقۡنَٰكُم مِّن ذَكَرٖ وَأُنثَىٰ وَجَعَلۡنَٰكُمۡ شُعُوبٗا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓاْۚ إِنَّ أَكۡرَمَكُمۡ عِندَ ٱللَّهِ أَتۡقَىٰكُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٞ﴾ [الحجرات: ١٣]

واتە: ﴿ئەی خەڵکینە بێگومان ئێمە هەمووتانمان لەنێرو مێیەک دروستکردووە (کەباوکەئادەم و دایکە حەوایە) و کردوومانن بەچەندەها گەل و تیرە و هۆزی جۆربەجۆر، تا یەکتر بناسن و پەیوەندیتان خۆش بێت بەیەکەوە... بەڕاستی بەڕێزترینتان لای خوا ئەو کەسانەتانن کەزۆرتر لەخواترسەو فەرمانبەرداری خوایە، بێگومان خوا زاناو بە ئاگایە لە هەمووان﴾

وپێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت: (هەرکەسێک کردەوەی دوای بخات، ئەوا ڕەچەڵەکەکەی پێشی ناخات).[٤٧]

وپێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت:(نابێت خەڵکی بێن بۆ لام بە کردەوەکانیانەوە، وئێوە بێن بۆ لام بە ڕەچەڵەکەکانتانەوە).[٤٨]

---

[٤٧] صحيح مسلم: ٢٦٩٩.

[٤٨] حسنه الوادعي في الصحيح المسند : ١٤٢٦.

ڕەچەڵەک لە ئیسلامدا هیچ نرخ وکێشێکی نیە بەو تێڕوانینەی ئەوان بۆی.

وپێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت:(ئەی خەڵکینە پەروەردگارتان یەکە، وباوکتان یەکە، بەدڵنیاییەوە، هیچ عەرەبێک فەزڵی نیە بەسەر ناعەرەبێکەوە، وهیچ ناعەرەبێک فەزڵی نیە بەسەر عەرەبێکەوە، وهیچ سپی -پێستێک- فەزڵی نیە بەسەر ڕەش -پێستێکەوە-، وهیچ ڕەش -پێستێک- فەزڵی نیە بەسەر هیچ سپی -پێستێکەوە- ؛ مەگەر بە -پێی پلەی- تەقواداری نەبێت).[٤٩]، وپێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت:(لاوازەکانم بۆ بانگ بکەن، ئێوە ڕۆزیتان پێدەدرێت وسەردەخرێن بەهۆی لاوازەکان لەنێوتان).[٥٠]

سەیری ئەم وێنەیە بکە: (لاوازەکانم بۆ بانگ بکەن، ئێوە ڕۆزیتان پێدەدرێت وسەردەخرێن بەهۆی لاوازەکان لەنێوتان)، وبەراوردی بکە لەگەڵ ئەو وێنەی هیندۆسیەت تێی دەڕوانێت سەبارەت بە لاوازەکان.

نەفسی مرۆڤ خوڵقێنراوە لەسەر هەست وسۆز بەرامبەر لاواز وهەژار وسادە وئەقڵ ناکامڵەکان لە خەڵکی، دژایەتی کردنی هیندۆسیەتی ئێستا بۆ ئەم فیترەتە لەڕاستیدا کێشەیەکی گەورەیە.

---

[٤٩] رواه البيهقي في شعب الإيمان والحديث صحيح، السلسلة الصحيحة : ٢٧٠٠.

[٥٠] سنن أبي داود والترمذي وصححه الألباني في صحيح الجامع وصحيح أبي داود : ٢٥٩٤.

١١- ئایا ڕاستە هیندۆسیەکان مانگا بەپیرۆز دادەنێن؟

مانگا لە هیندۆسیەتدا پیرۆزیەکی تایبەتی هەیە چونکە سەرچاوەی بەخشینە، وهەروەها مەسەلەیەکی تر هەیە ئەویش تێڕوانینی هیندۆسیەتی سەردەمە کە پەیوەندی هەیە بە بابەتی تێکەڵبوونی خوا لەگەڵ خوڵقێنراوەکان لەنێویشیان مانگاکان کە ناسراوە بە فەلسەفەی (یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنراو : -یەکگرتنی بوون- وحده الوجود)، مانگا چەند شێوەیەکی جیاوازی بەپیرۆزدانانی هەیە لە هیندۆسیەتدا.

وبەردەوام ئاهەنگی تایبەتی دەکرێت بۆ مانگاکان لە شوێنی جیاوازی هیند.[٥١]

ولە بەرامبەردا ڤیدات خوای گەورە بە پاک وبێگەرد دادەنێت کە ئەو دوورە لە هەموو کەموکورتیەک و بەمەزنی دادەنێت لەسەرووی هەموو شتێک ودروستکراوێکەوە.

هاتووە لە ریج ڤیدا: (من اللە م بوونم هەبووە لەپێش هەموو شتێک، ومن خاوەنداری هەموو جیهانم، ومن نیعمەت بەخشەری ڕاستەقینەم وبژاردەی هەموو نیعمەتەکانم، دەبێت هەموو ڕۆحەکان بانگی من بکەن بۆ یارمەتیدان ورۆزی بەخشین).[٥٢]

---

[٥١] أسطورة البقرة المقدسة، دویجندرا نارایان (وەرنەگێڕدراوە).

[٥٢] ریج فیدا، مندل:١٠، سوکت:٤٨، منترا:١.

ئەمە دەقێکی ڕوونە وەکو خۆر نکۆڵی دەکات لە بیرۆکەی (یەکگرتنی خوا لەگەڵ خوڵقێنراو : -یەکگرتنی بوون- وحدە الوجود)، خوای گەورە خوڵقێنەری جیهانە وجیاوازە لە جیهان.

هەروەها ئەم دەقە هۆشداری تێدایە لە بەپیرۆزدانانی جیهانی ماددی یان داوای بەهاناوە هاتن وپاڕانەوە لە خوڵقێنراوەکان، بۆیە نابێت مرۆڤ نزا بکات وبپاڕێتەوە وداوای بەهاناوە هاتن بکات لە هیچ کەسێک مەگەر لە خوای گەورە کە مانگا وهەموو شتێکی تری خوڵقاندووە -سبحانە وتعالی-.

وبیروباوەڕی تەسلیم وملکەچبوون تەنها بۆ خوای گەورە ناوەڕۆکی بیروباوەڕی ئیسلامیە.

وئاینی ئیسلام جەخت لەسەر ئەوە دەکاتەوە کە مانگا وهەموو شتێکی ماددی لە دەوروپشتمان بۆ ئێمە موسەخەر وڕامکراوە، وخوای گەورە بە فەزڵی خۆی خوڵقاندوونی، خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:

﴿وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِ جَمِيعٗا مِّنۡهُۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّقَوۡمٖ يَتَفَكَّرُونَ﴾ [الجاثية: ١٣]

واتە: ﴿هەرچی لە ئاسمانەکان و زەویدا هەیە بۆ ئێوەی ڕام هێناوە، بۆ خزمەتگوزاری ئێوە فەراهەمی هێناوە، هەموویشی تێکڕا بەخشش لەلایەن ئەو زاتەوە، بەڕاستی ئا لەو بەخشش و دیاردانەدا بەڵگە و نیشانەی زۆرهەن بۆ کەسانێك کە بیربکەنەوە و تێفکرن﴾

ئەمە بیرباوەڕی ئیسلامە وفیترەتی مرۆڤە.

هیندۆسی ناتوانێت بگەڕێتەوە بۆئەوەی ڤیدا لەسەری بووە لە تەوحید وملکەچبوون بۆ خوای گەورە مەگەر لەڕێگای ئاینی ئیسلامەوە نەبێت، ئیسلام وتاریێژی هەموو هەق وڕاستیەکە کە لە ڤیدا هەیە وئیسلام هەموو هەڵەکانی مرۆڤ ڕاست دەکاتەوە، ونکۆڵی دەکات لە هەموو دەستکاری وگۆڕانکاریەکی وەحیەکانی خوای گەورە کە لایەن مرۆڤەوە کراوە.

١٢- بەڵام هیندۆسیەت شتێکی زۆری تێدایە لەخۆ بێبەشکردن لە خۆشیەکان وهەوڵەکانی دووربوون لە تاوان، ئایا ئەمە سیفەتێکی چاک نیە ؟

پێشتر ئاماژەم بۆ زۆر زیادەڕەوی کرد لە هیندۆسیەتدا، بەڵام لێرەدا ئەوەی دەمەوێت بیڵێم ئەوەیە چزەی تاوان وسەرزەنشتکردنی ویژدان ئەمانە شتێکن پەیوەندیان بە تەکلیفی خوداپی هەیە.

چونکە ئێمە ئەرکی شەرعیمان لەسەرە -تەکلیفمان لەسەرە- بۆیە هەست بە سەرزەنشتکردنی ویژدان دەکەین لەکاتی کردنی هەرسەرپێچیەک ئەگەر گوناهێکی بچووکیش بێت.

ئەمە فیترەتە، خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:

﴿فِطۡرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِي فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيۡهَا﴾ [الروم: ٣٠]

واتە: ﴿خەڵکینە ئێوەش پابەندی ئەو نەخشەو فیترەتە بن کە خوا ئێوەی لەسەر دروست کردووە﴾

بەهۆی ئەم فیترەتەوە، مرۆڤ هەست بە چزەی ویژدان دەکات ئەگەر هەر سەرپێچیەک بکات کە پێچەوانەی بەهاکانی خێر وهەق بێت.

خوای گەورە -عز وجل- لە کۆتا پەیامدا -ئیسلام- ڕێنموێنی کردووە بۆ ڕێگای داوای لێخۆشبوون وتەوبە کردن لە تاوان وسەرپێچیەکان کە پێچەوانەی خێر وهەقن، وهەروەها خوای گەورە فەرمانی کردووە بە گێڕانەوەی مافەکان بۆ خاوەنەکانیان وبەم شێوەیە خوای گەورە لە گوناهەکان خۆش دەبێت.

بەڵام دەبینین لە هیندۆسیەتدا ڕێگای تر هەیە بۆ بەرەنگاربوونەوەی تاوان ئەویش بریتیە لە زیادەڕەوی کردن لەسەر نەفس، لەگەڵ کۆمەڵێک لە ڕاهێنان ومەراسیم وخەیاڵکردنەوە ومەشقی بێدەنگ بوون کە بۆ ماوەیەکی زۆر بەبێدەنگی دەمێننەوە ودادەنیشن.

١٣- ئایا بێدەنگ بوونی گشتی ودانیشتنەکانی خەیاڵکردن لە هیندۆسیەتدا شتێکی باش نییە؟

خەیاڵکردنەوە وتێڕامان لە هیندۆسیەتدا وەکو دانیشتنەکانی یۆگایە کە دواتر لە فەلسفەی پرانا Prana دەرکەوت: ئەمە بیرکردنەوە نیە لە خوڵقێنراوەکانی خوای گەورە وحیکمەتی، وتێڕوانین نیە بۆ کامڵی خوڵقاندن وحیکمەت ونیعمەتی.

بەڵکو بیرکردنەوە لای ئەوان بریتیە لە جۆرێک بێدەنگبوونی گشتی وبەتاڵکردنی مێشک لە هەموو شتێک سەرقاڵی بکات.

بێدەنگبوونێکی گشتیە وەکو بێدەنگبوونی مردووەکان کە وەستانی مێشک وئەقڵە لە بیرکردنەوە Silence your Mind During Yoga .

وئەم دانیشتنە تێڕامانە بێدەنگبوونە سەیرانە کە دەرکەوت لەپاش سەردەمی ڤیدات، کاریگەری هەبوو لەسەر بیرکردنەوەیان وتووشی خەیاڵکردنەوە وهەڵوەسە بوون، وشەیتانەکان یاریان بە ئەقڵیان کرد.

هەندێکیان پێیان وایە زانستیان بەدەست هێناوە لەم ڕێگایەوە، وئەوەی ڕوویدا تەنها هەڵوەسە وخەیاڵکردنەوە بوو بەهۆی تێکچوون لە ئایۆنەکانی مێشک لەئەنجامی نەخواردن وبێدەنگبوونی گشتی هەروەکو پێشتر باسمکرد.[٥٣]

خەیاڵکردنەوە بە بێدەنگبوونیەکی درێژ وبرسێتیەکی زۆر دەبنە هۆی تووشبون بەم هەلوەسەیە، وئەوەی دان بەمەدا دەنێت یەکێک لە بەناوبانگترین دامەزرێنەرەکانی

---

[٥٣] https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/٨٩٣١٦٥١

قوتابخانەی خەیاڵکردنەوە بەبێدەنگبوونە لە جیهاندا بەناوی میکاو ئوسوی Mikao Usui .

دان بەوەدا دەنێت خەریکە مێشکی لە دەست دەدات وتووشی هەڵوەسە وخەیاڵی سەیر دەبێت لەپاش دانیشتن بۆ کاتژمێرێکی زۆر بەبێ خواردن وخۆبێبەشکردن، ولەم ساتانەدا تووشی خەیاڵکردنەوەی سەیر دەبوو.[٥٤]

وزانای نەخۆشیە دەروونیەکان بەناوی دونوڤان راکیلف Donovan Rawcliffe لە توێژینەوەیەکدا باسی ئەم خەیاڵکردنانەی کرد کە دێنە نێو ئەقڵی مرۆڤ پاش ئەم مەراسیمانە ودەڵێت ئەمە هیچ جیاوازیەکی نیە لەگەڵ وەهم وخەیاڵی نەخۆشی کە بەهۆی هەڵوەسەوە تووشی مرۆڤ دەبێت.[٥٥]

سەرەڕای ئەوەی پێشوو دانیشتنەکانی یۆگا لەڕوانگەی تەندروستیەوە ڕەخنەی لێگیراوە، چونکە بەردەوامبوون لەسەری دەبێتە هۆی پەشۆکان وپشێوی ولەدەستدانی هەستکردن بە کات وشوێن، وئەمە دەبێتە هۆی لاوازکردنی بیرکردنەوە و تووشبوون بە زەهایمەر.[٥٦]

---

[٥٤] الريكي للمبتدئين، ديفيد إف فينلس، ل ٣٠-٣٥، وەرگیراوە لە (التطبيقات المعاصرة لفلسفة الاستشفاء الشرقية، د.هيفاء بنت ناصر الرشيد).

[٥٥] Rawcliffe, Donovan, (١٩٨٨), Occult and Supernatural phenomena, Dover Publications, p. ١٢٣

[٥٦] An introduction to complementary medicine, Simon Borg Olivier, p.٢٩٠ (وەرگیراوە لە: حركة العصر الجديد، د.هيفاء بنت ناصر الرشيد).

هیندۆسیەت بەم مەراسیمانە دوورکەوتەوە لە ڤیدات ودوورکەوتەوە لە ڕێنمایی پێغەمبەران.

ئاینی ئیسلام بانگەواز دەکات بۆ بیرکردنەوە وتێڕامان لە خوڵقێنراوەکانی الله، وئەم بیرکردنەوە وتێڕامانە دەبێتە هۆی کردەوەکردن وسوپاسگوزای وبەمەزندانانی خوای گەورە وگوێڕایەڵبوونی وکۆششکردن لەژیانی دونیا، نەوەک ببێتە هۆی بێدەنگبوون وکپ کردنی مێشک کە هیچ بیرکردنەوەیەکی لەگەڵدا نەبێت.

بیرکردنەوە وتێڕامانی هەق وڕاست دەبێتە هۆی گوێڕایەڵبوونی خوای گەورە وگەڕانەوە بۆ لای ئەو زاتە،

﴿ٱلَّذِينَ يَذۡكُرُونَ ٱللَّهَ قِيَٰمٗا وَقُعُودٗا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمۡ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلۡقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ رَبَّنَا مَا خَلَقۡتَ هَٰذَا بَٰطِلٗا سُبۡحَٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ﴾ [آل عمران: ١٩١]

واتە: ﴿ئەوانەی یادی خوا دەکەن لەکاتێکدا کە بەپێوەن یان دانیشتوون یان ڕاکشاوون (لە هیچ حاڵەتێکدا یادی ئەوزاتە فەرامۆش ناکەن)، هەمیشە بیردەکەنەوە لە دروست بوونی ئاسمانەکان و زەوی (بیردەکەنەوە لە هەموو وردەکاریەک، سەرنجی هەموو دیاردەیەک دەدەن، سەرئەنجام دەڵێن): پەروەردگارا تۆ ئەم هەموو دروست کراوانەت بێ هودە و بێ ئامانج دروست نەکردووە، پاکیی و بێگەردیی شایستەی تۆیە، دە تۆش بمانپارێزە لە سزای ئاگری دۆزەخ﴾

ئەمە ئەو تێڕامانەیە کە ئیسلام پێی هاتووە ودەگونجێت لەگەڵ سروشتی مرۆڤ ویارمەتیدەری مرۆڤە بۆ سوپاسکردنی نیعمەتەکانی خوای گەورە کە دەوری داوە وسوپاسکردنی پەروەردگار لەسەر ئەم نیعمەتانە.

سەبارەت بە دانیشتنەکانی بێدەنگبوونی تەواو لە هیندۆسیەتی ئێستادا گەرماوی شەیتانن، شەیتانەکان هەندێک بینین وخەیاڵیان پێ نیشان دەدەن لەو دانیشتنانەدا بۆیە تووشی ئەو بیرۆکانە دەبن وەکو لەدایکبوونە دووبارەکان وبیرۆکەی لاشەگۆڕکێ ڕۆحەکان ویەکگرتنی خوا لەگەڵ بوونەوەر -وحدة الوجود- وبیرۆکەی بەرجەستەبوونی خوا لە بتەکاندا بۆیە ڕاهیبەکان ئەم شتانە فێری شوێنکەوتووانیان دەکەن وگومڕا دەبن وئەوانیش گومڕا دەکەن.

١٤- چی هەڵەیەک هەیە لە بە تەنیا مانەوە لە شوێنە پیس وچۆڵەکان هەروەکو لە هیندۆسیەتی ئێستادا ئەم مەراسیمە هەیە؟

هیندۆسیەت دژی غەریزە وچێژ وشەهوەتە نەک لەڕوانگەی ڕێکخستنی وەکو شەریعەتی ئیسلام بەڵکو لەڕوانگەی سوتاندنی لاشە، هیندۆسیەت لەئێستادا مرۆڤ ڕادەکێشێت بەرەو ڕەهبانیەت وجیابوونەوە و وازهێنان لەدونیا.

هیندۆسیەت وا دەڕوانێت بۆ لەبیرکردنی شەهوەت وغەریزە دەبێت لاشە لەبیر بکرێت.

بۆیە ئەو هیندۆسیەی دەیەوێت موکشا بێت -ڕزگاری بێت- دەچێت بەرەو شوێنە پیس وچۆڵەکان بۆئەوەی لاشەی پیس بێت، وهەموو ژیانی بە سواڵکەری بەڕێوە دەبات هەتاوەکو دەمرێت.

وئەمیش هەڵەیەکی کارەساتبارە دەبێتە هۆی وێرانبوونی مرۆڤ وخێزان وکۆمەڵگا.

غەریزە وشەهوەت بەخشینێکی خوداییە بۆ پێکهێنانی خێزان ودامەزراندنی کۆمەڵگا و بۆئەوەی مرۆڤ هەوڵبدات وژیان دابمەزرێنێت.

وشەهوەت چارەسەر دەکرێت بە ڕێکخستنی ودانانی لەشوێنی سروشتی خۆی، نەک بە سوتاندنی لاشەکە.

کێ وتوویەتی ئامانج لە ژیانی ئێمە ئەوەیە سواڵ بکەین بۆ ژەمە خواردنێک پاشان هەموو ڕۆژەکە لە شوێنێکی پیس وچۆڵ بەسەر ببەین هەتاوەکو دەمرین؟

کێ وتوویەتی ئێمە هاتووین بۆ ئەم جیهانە بۆئەوەی پارچە قوماشێکی زەعفەرانی لەبەر بکەین پاشان خۆمان جیا بکەینەوە لە جیهان هەتاوەکو دەمرین؟

بچووکترین مێرووەکان لە ئێمە زیاتر ئاگادارن لە ئەرکی بوون وئاوەدان کردنەوەی زەوی و چاکسازی لە ژیاندا، دەبینیت ڕەوە هەنگەکان بە کۆشش و ڕێک و پێک کاردەکەن بۆ سوودی خۆیان وسوودی نەوەکانیان، بە هەمان شێوە بەکتریا ووردەکان لە ڕیخۆڵەکاندا ڕێکخراون بەجۆرێک کە سوود وەربگرن و سوود ببەخشن.

وژیان بەشێوەیەکی گشتی لەسەر یاسا ورێکخستەیەکی تایبەت بەڕێوە دەچێت.

هیندۆسیەتی ئێستا بانگەوازی دەکات بۆ دەست بەتاڵی وپشتگوێ خستن وسواڵکردن، سواڵکردن لە هیندۆسیەت بووەتە مەنهەجی ژیان.

پرسیارەکە لێرەدا ئەوەیە: مانای چیە هیندۆسی لە خەڵکی جیا بێتەوە، ولە سەر شاخ وشوێنە دوورەکان بمێنێتەوە دوور لە شوێنی نیشتەجێبوونی خەڵکی، ئایا ئەمە چی سوودێکی دەبێت بۆ خەڵکی؟

ئاینی هەق وڕێبازی ژیانی ڕاست ئەوەیە بە جدی کار بکەیت وئامۆژگاریکار بیت وتێکەڵ بیت لەگەڵ خەڵکی، وهەوڵ بدەیت بۆ چاککردنی کاروبار وحاڵیان وئارام بگریت لەسەر ئازاردانیان، نەک لێیان دوور بیتەوە بۆ کێو وبیابانەکان !

پێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت: (ئەو مسوڵمانەی تێکەڵ دەبێت لەگەڵ خەڵکی وئارام دەگرێت لەسەر ئەزیەت وئازاریان خێرترە لەو مسوڵمانەی لەگەڵ خەڵکی تێکەڵ نابێت وئارام ناگرێت لەسەر ئەزیەت وئازاریان).[٥٧]

١٥- ئایا چاکترین ڕێگا کامەیە بۆ بەرەنگاربوونەوەی شەهوەت وخۆ دەرباز کردن لە گوناه وتاوانەکان؟

بنچینەی بەرەنگاربوونەوەی شەهوەت وغەریزە بنچینەیەکی فیتری وتەکلیفیە، ومسوڵمان پابەند دەبێت بە ڕێکخستنی شەهوەتی بەو پێیەی وەحی خودایی فەرمانی پێکردووە.

هاوسەرگیری چاک هەیە، وچاو پاراستن هەیە لەئاست سەیرکردنی نامەحرەم، وتەقوا وترسان لە خوای گەورە لە نهێنی وئاشکرا، وهەرەشەی خودایی هەیە لە کردنی گوناه وتاوانەکان.

وڕێگا هەیە بۆ تەوبە کردن ئەگەر مرۆڤ هەڵەی کرد ونەفسی لاواز بوو.

---

[٥٧] صحيح سنن الترمذي : ٢٥٠٧.

بەڵام لە هیندۆسیەتدا دەبینین کەسێکی هیندۆسی کە دەیەوێت بگاتە موکشا -دەربازبوون- ؛ واز دەهێنێت لە خێزان ومنداڵەکانی وپیشەکەی و لەسەر شۆست ولە شوێنە پیس وچۆڵەکان دەخەوێت وسواڵ دەکات بۆ بەدەستهێنانی ژەمێک خواردن، وبەردەوام دەبێت لەسەر سوتاندنی لاشەی بەم شێوەیە هەتاوەکو دەمرێت، ئایا ئەمە ڕێگایەکی چاکە بۆ پاککردنەوەی نەفس؟

ڕاهیبە هیندۆسیەکان کە ئەمڕۆ لە هیندستان ژمارەیان زیاتر لە ٥ ملیۆن کەسە؛ نەک هەر ئەوانەی لە ژێر چاودێری خۆیاندان پشتگوێیان دەخەن، بەڵکو خۆیان دەبنە وابەستە و پێویستیان بە کەسێک دەبێت کە خۆراکیان پێبدات و چاودێرییان بکات.

ئاینی ئیسلام نەفسی مرۆڤی بە باشترین و بەحیکمەتترین شێوە پاڵاوتە کردووە وپاکی کردووەتەوە.

ئیسلام جەختی لەسەر ئەوە کردووەتەوە کە کەمتەرخەمی پیاو بەرامبەر ئەوانەی ئەرکی دابینکردنی خەرجی لەسەریانە ؛ حەرامە، پێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت: «بەسە بۆ مرۆڤ هێندە گوناهبار بێت کە ئەو کەسانە پشتگوێ بخات کە -لەسەریەتی-خەرجیان بۆ دابین بکات».[٥٨]

پاشان ئیسلام جەختی لەسەر ئەوە کردووەتەوە کە چاککردنی نەفس وپاڵاوتنی وپاککردنەوەی بە ئەنجامدانی کردەوە چاکەکان و بەرەنگاربوونەوەی شەهوەت دەبێت بەبێ ئەوەی لە دونیا دابڕێت، لە ئیسلامدا مرۆڤ دەتوانێت لە کۆمەڵگاکەیدا

---

[٥٨] صحيح سنن أبي داود، صحيح : ١٦٩٢.

بژی و وبیادی بنێت و لەهەمان کاتدا ڕزگاری بێت لەلای خوای گەورە بەبێ ئەوەی پێویست بکات جەستەی خۆی بەم شێوەیە بسوتێنێت وەک لە ئایینی هیندۆسیدا دەبینرێت.

خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِۦ وَنَهَى ٱلنَّفْسَ عَنِ ٱلْهَوَىٰ * فَإِنَّ ٱلْجَنَّةَ هِيَ ٱلْمَأْوَىٰ﴾ [النازعات: ٤٠-٤١] واتە: ﴿بەڵام ئەوەی لە پایەو شکۆی پەروەردگاری ترسابێت و حیسابی بۆ کردبێت و جڵەوی نەفسی گرتبێتەوە لە هەموو هەواو هەوەس و ئارەزوویەکی نادروست... * بێگومان هەر بەهەشت جێگەی مانەوە و حەوانەوە و گوزەرانیەتی﴾

ترسان لە خوای گەورە وئەنجامدانی کردەوە چاکەکان ڕێبازی چوونە بەهەشتە، ئەگەرچیش لە یەکێک لە کۆشکەکان بژیت لە ژیانی دونیا.

پاڵاوتن وپاککردنەوەی نەفس مەرج نیە بە سوتاندنی لاشە ونارەحەتکردنی بێت، خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿فَلَا ٱقْتَحَمَ ٱلْعَقَبَةَ (١١) وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلْعَقَبَةُ (١٢) فَكُّ رَقَبَةٍ (١٣) أَوْ إِطْعَٰمٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ (١٤) يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ (١٥) أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ (١٦) ثُمَّ كَانَ مِنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَتَوَاصَوْاْ بِٱلصَّبْرِ وَتَوَاصَوْاْ بِٱلْمَرْحَمَةِ (١٧) أُوْلَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلْمَيْمَنَةِ (١٨)﴾ [البلد: ١١-١٨]

﴿ کەچی (زۆربەی ئەو خەڵکە) نەیتوانی بەسەر کۆسپ و لەمبەرەکاندا زاڵ ببێت و ڕێگای سەرفەرزای بگرێتەبەر (١١) جا تۆ چووزانی ئەو کۆسپ و لەمپەرانە کامەن؟! (١٢) ئازاد کردنی بەندە و کۆیلەیە (یان ئازادکردنی گەردنی خۆیەتی لە گوناهو یاخی

بوون و سەرکەشی) (١٣) یاخود خۆراک بەخشینە لە ڕۆژێکدا کە گرانی و پرسێتی هەبێت. (١٤) بەتایبەتی بەو هەیتوەی کە خزمایەتی هەیە لەگەڵیدا (١٥) یان بە هەژارێک کە لە هەژاریدا لەسەر خاک دانیشێت، یان پەککەوتە و کەفتەکارێک. (١٦) سەرەڕای ئەوانەش ئادەمیزاد دەبێت لەوانەبێت کە باوەڕیان هێناوە و ئامۆژگاری یەکتریان کردووە لەسەر خۆگری و ئارامگری و هەروەها ئامۆژگاری یەکتریان کردووە لەسەر ڕەحم و بەزەیی و میهرەبانی. (١٧) (ئەوانەی بەو سیفەتە جوانانە خۆیان دەڕازێننەوە) ئەوانە دەستەی ڕاست و -دەستەی بەختەوەرانن- (١٨))﴾

بۆئەوەی چوونە بەهەشت بەدەست بهێنیت دەبێت کۆیلە ڕزگار بکەیت وخواردن ببەخشیت بە هەژارەکان وکردەوەی چاک ئەنجام بدەیت وئامۆژگاری خێر بکەیت بۆ خەڵکی.

بەم شێوەیە ڕزگارت دەبێت.

نەک بەوەی خۆت لە خەڵکی داببڕیت وسواڵ بکەیت بەدرێژایی ژیانت!

١٦- بۆچی ئاینی ئیسلام هیندۆسیەت ڕەت دەکاتەوە؟

هیندۆسیەت ئاین ومەزهەب ورەوتێکی بیروباوەڕی نیە، بەڵکو بووە بە تێکەڵەیەک لە ڤیدات لەگەڵ فەلسەفە ورێنمایەکانی ڕاهیبەکان وتانترای باتینی، وهەروەها ئەو مەراسیمانەی کە بێ سنوورن.

بۆیە هیندۆسیەت چیتر ڕێکخستەیەکی لاهوتی پەرستنی نیە، یان ڕێکخستەیەکی مەراسیمی دیاریکراو لەشێوەدا نیە، یان مەنهەجێکی ئاینی جێگیر نیە، یان پێکهاتەیەکی ئاینی ناوەندی نیە کە هەموو هیندۆسیەکان کۆ بکاتەوە، ئەمرۆ هیچ شتێک لەمانە نابینیت لە هیندۆسیەتدا، تۆ ئێستا لەپێش هەزارەها کۆمەڵی ئاینی جیاوازیت کە لەڕوانگەی لاهوتیەوە تەواو جیاوازن![59]

چۆن دەتوانین خوای گەورە بپەرستین بە شتێکی شێواو ونارێکی وەکو ئەمە کە خوای گەورە هیچ بەڵگەیەکی لەسەر دانەمەزراندووە؟

وچۆن دەتوانین ئەم تێکەڵە شێواو ونارێکە لە تێڕوانینەکان ؛ بکەین بە مەبەست وئامانج لە ژیاندا؟

پاشان بڕوانە چۆن هیندۆسیەکان لەئێستادا بتەکان دەپەرستن چونکە پێیان وایە خوا تێیدا بەرجەستە دەبێت !

[59] الهندوس: معتقدهم الديني وممارساتهم، جوليوس ج. ليبنر، ل ٨.

ئەوانەی بتەکان دەپەرستن ودەڵێن خوا تێیاندا بەرجەستە بووە یان دەڵێن بە پەرستنیان لە خوا نزیک بنەوە، خوای گەورە -عز وجل- وەسفیانی کردووە بەوەی کافر وبێباوەڕن، خوای گەورە -سبحانه وتعالى- دەفەرموێت:

﴿أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلْخَالِصُۚ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلْفَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَٰذِبٌ كَفَّارٌ﴾ [الزمر: ٣]

واتە: ﴿بێداربە ئاینی (گەردنکەچی) پاك و خاوێن هەر بۆ خوایە وە کەسانێك جگە لە (خوا) چەند پەرستراوێکیان بۆ خۆیان داناوە (دەڵێن) تەنها لەبەر ئەوە دەیان پەرستین نزیکمان بکەنەوە لە خوا بێگومان خوا بڕیار دەدات لە نێوانیاندا لەو شتانەدا کەئەوان تیایدا جیاواز بوون بەڕاستی خوا ڕێنمونی کەسێك ناکات کە درۆزنی زۆر بێ باوەڕە﴾

هیندۆسەکان بە پەرستنی ئەم بتانە دژایەتی ڤیدات دەکەن، هەروەکو پێشتر باسمکرد، وپێچەوانەی فیترەتی سروشتی خۆیانن، چونکە دەزانن کە خاوەنی هیچ بەڵگەیەکی فیترەتی نین بۆ پشتگیری کردن لەم بت پەرستیە وباوەڕبوون بە بەرجەستەبوونی خوا تێیاندا.

﴿أَمَّن يَبْدَؤُاْ ٱلْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ وَمَن يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِۗ أَءِلَٰهٌ مَّعَ ٱللَّهِۚ قُلْ هَاتُواْ بُرْهَٰنَكُمْ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ﴾ [النمل: ٦٤]

واتە: ﴿ئایا کێ لە سەرتاوە دروستکراوان بەدی دەهێنێت، پاشان دوای تێکدانی سەرلەنوێ دروستی دەکاتەوە، کێ لەو ئاسمانەوە (بەهۆی تیشکی خۆر و باران و هەواوە) لە زەوییەوە (بە هۆی خاکەوە) ڕزق و ڕۆزیتان پێ دەبەخشێت؟، ئایا ڕەوایە

لەگەڵ زاتی خوادا خوای تر هەبێت؟، پێیان بڵێ: ئادەی بەڵگەتان چییە بیهێننە مەیدان ئەگەر ئێوە ڕاستگۆن﴾

چۆن دەتوانن بەڵگە بهێننەوە!

ناتوانن هیچ بەڵگەیەک بهێننەوە!

کێشەی هیندۆسیەت لەئێستادا ئەوەیە بت پەرستی زۆر بەگەورە دادەنێن ودەیکەن بە پایەیەک لە پایەکانی ئاینەکەیان.

بت لە هەموو شوێنێک هەیە.

پێیان وایە خوا بەرجەستە دەبێت لە بتەکاندا.

هەزارەها شێوە لە بت و وێنە و هێما هەیە لە هیندۆسیەتدا.

هیندۆسیەت ئێستا ئاینی بت پەرستی و نەخشەکێشانی مرۆڤ وهێماداریە.

وهەروەها هیندۆسیەتی ئێستا باوەڕیان بە : یەکگرتنی خوا لەگەڵ خولّقێنراو -وحدة الوجود- هەیە.

وهیندۆسیەتی ئێستا پێیان وایە: جیهان ئەزەلیە -بوونی هەبووە لەڕابردوو وبێ سەرەتایە-.

هەروەها بناغەیە بۆ دامەزراندنی چینایەتی.

وهیندۆسیەتی ئێستا باوەڕیان وایە خوا بەرجەستە دەبێت لە مرۆڤدا، پێی دەڵێن: (ئافاتار).

وپێیان وایە خوا بەرجەستە دەبێت لە بتەکاندا وپێی دەڵێن: (شاکتی).

هیندۆسیەتی ئێستا باوەڕیان بە : لاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان -تناسخ الأرواح- هەیە.

وباوەڕیان بە : دووبارەبوونەوەی لەدایکبوونەکان هەیە.

وباوەڕیان بە : پێنج توخمەکە هەیە وئەوەیشی پەیوەندی پێیانەوە هەیە لە تەڵسیم وتەمیمە وپەیوەست بوون بە جگە لە الله.

بەهۆی هەموو ئەم شتانەوە ئاینی ئیسلام هیندۆسیەت ڕەت دەکاتەوە، چونکە پێچەوانەی ڕێنمایی پێغەمبەرانە وتەوحید -یەک خوا پەرستی- پشتگوێ خستووە.

ئاینی ئیسلام بانگەوازی هەموو هیندۆسیەک دەکات بۆ گەڕانەوە بۆ لای الله لەڕێگای ئاینی ئیسلامەوە، هیچ دەربازبوونێک نیە لەلای الله مەگەر بە پەیڕەوکردنی ئیسلام نەبێت. خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلۡإِسۡلَٰمُ﴾ [آل عمران: ١٩]

واتە: ﴿ئاینی ڕاست لای خوای گەورە ئیسلامە﴾

وخوای گەورە دەفەرموێت:

﴿وَمَن يَبۡتَغِ غَيۡرَ ٱلۡإِسۡلَٰمِ دِينٗا فَلَن يُقۡبَلَ مِنۡهُ وَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ﴾ [آل عمران: ٨٥]

واتە: ﴿و هەرکەسێک ئاینێکی تر پەیڕەو بکات جگە لە ئیسلام هەرگیز لێی قبوڵ ناکرێت لە قیامەتیشدا لە دۆڕاوەکان دەبێت﴾

وخوای گەورە دەفەرموێت:

﴿ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ وَأَتۡمَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ نِعۡمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗاۚ﴾ [المائدة: ٣]

واتە: ﴿ئەمرۆ ئایینەکەتانم تەواو (کامڵ) کردووە بۆتان و چاکە و بەهرەی خۆم بەتەواوی ڕشتووە بەسەرتاندا و ڕازی بووم کە ئیسلام ئایینتان بێت﴾

بۆیە هیچ ڕزگاربوونێک نیە بۆ هیندۆسی وبۆ هیچ مرۆڤێک مەگەر بە پابەندبوون بەم ئاینەوە نەبێت... ئاینی ئیسلام.

ئیسلام لە نێو ئایینەکانی تردا تەنها ئایینێک نییە، بەڵکو تاکە ئایینی تەوحیدیە -یەک خوا پەرستیە- کە خوای گەورە هەموو پێغەمبەرانی پێ ناردووە، هەموو پێغەمبەران ئەرکی بانگهێشتکردنی خەڵکیان بۆ تەوحید پێ سپێردرابوو، هیچ ئاینێک لەسەر ئەم تەوحیدە پاکە لە ئەمڕۆدا نەماوە جگە لە ئاینی ئیسلام، لەکاتێکدا ئاینەکانی دیکە پشکی خۆیان لە شیرکدا هەیە، چ بچووک یان گەورە بێت.

ئیسلام ئەوەیە کە بەتەنها خوای گەورە بپەرستیت بێ پەرستنی هیچ شتێک یان کەسێکی تر لەگەڵ ئەو زاتە، پابەندی فەرمانەکان بیت ودوور بکەویتەوە لە نەهی لێکراوەکان وبوەستبیت لەسەر سنوورە شەرعیەکان، باوەڕ بە هەموو ئەو شتانە بکات کە باسیکردووە لەوانەی ڕوویداوە یان ڕوودەدات، وخۆ بەریئکردن لە هەموو پەرستنێک بۆ بت و وێنە وهێماکان.

خوای گەورە -سبحانە وتعالی- دەفەرموێت:

﴿سُبۡحَٰنَ رَبِّكَ رَبِّ ٱلۡعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ﴾ [الصافات: ١٨٠]

واتە: ﴿پاکی و بێگەردی بۆ پەروەردگارت، پەروەردگاری خاوەن دەسەڵات، لەوەی کە ئەوانە دەیدەنە پاڵ ئەو زاتە بێ هاوەڵ و هاوتایە﴾

بەپاکدانانی خوای گەورە لەوەی هیندۆسیەکان وەسفی دەکەن لە بەرجەستەبوونی لە بتەکاندا.

﴿وَسَلَٰمٌ عَلَى ٱلۡمُرۡسَلِينَ﴾ [الصافات: ١٨١]

واتە: ﴿سڵاو درووديش لەسەر هەموو پێغەمبەران خوا﴾

سەلام لەسەر ئەو پێغەمبەرانەی کە خەڵکی دەناسێنن بە پەروەردگاریان، وبەپاکی وبەرزی دادەنێن لە هەموو کەموکورتیەک.

١٧- بۆچی واجبە لەسەر هەموو هیندۆسیەک مسوڵمان بێت؟

جگە لەوەی ئیسلام ئەو ئاینەیە کە خوای گەورە بۆ بەندەکانی پەسەندی کردووە و تاکە شەریعەتی ئیلاهییە کە لەلایەن پەروەردگارمانەوە قبوڵ کراوە، کتێبە هیندۆسییەکان کە ڕەنگە هەندێک پاشماوەی پێغەمبەرایەتیان تێدا مابێت، چەندین مۆژدەیان تێدایە سەبارەت بە هاتنی ئیسلام و پێغەمبەرەکەی موحەمەد -صلى الله عليه وسلم-، ئەمەش هۆکارێکی بەهێزە بۆ ئەوەی هیندۆسی مسوڵمان بێت ودوو دڵ نەبێت لە تاکە ڕێبازی ڕزگاربوون لەلای خوای گەورە لەڕۆژی قیامەتدا.

وباسی هەندێک موژدە دەکەم لە کتێبە هیندۆسیەکان سەبارەت بە ئاینی ئیسلام.

بەڵام پێش باسکردنی ئەم موژدانە لە کتێبی هیندۆسیەکان پێم باشە باسی یاساکانی هیندۆسیەت بکەم وچۆن هیندۆسی لاشەی دەسوتێنێت بۆئەوەی پاک بێتەوە.

چۆن هیندۆسیەکان چەند مەراسیمێکی سەخت وزبری ناسروشتی جێبەجێ دەکەن.

حاڵی ئەوان دوور نیە لە حاڵی جولەکە وگاورەکان (ئەهلی کیتاب)، چونکە ئەوان بەتایبەت جولەکەکان زۆر شتیان لەسەر یاساغ کرا بوو لەڕوانگەی پاک وخاوێنی وخواردنەکانەوە، وهەروەها شتی تریان لەسەر یاساغ کرابوو بەتایبەت ئەوەی تایبەتە بە حوکمەکان کە فەرز کرا لەسەریان بەهۆی ستەم ودەستدرێژی وخراپەکاریان.

خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:

﴿فَبِظُلۡمٖ مِّنَ ٱلَّذِينَ هَادُواْ حَرَّمۡنَا عَلَيۡهِمۡ طَيِّبَٰتٍ أُحِلَّتۡ لَهُمۡ وَبِصَدِّهِمۡ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ كَثِيرٗا﴾ [النساء: ١٦٠]

واتە: ﴿بەهۆی زوڵم و ستەم لەلایەن ئەوانەی کە بوونەتە جوو و بەهۆی ئەوەی کە زۆر کۆسپیان دەخستە بەر ڕێبازی خوا، ئێمە هەندێک نازو نیعمەتمان لێ حەرام کردن کە پێشتر بۆیان حەڵاڵ بوو﴾

وبەسە کە (سفر اللاويين) بخوێنیتەوە لە تەوراتدا کەباسی حوکمی سوڕی مانگانەی ئافرەتی جولەکە دەکات، تەورات دەڵێت:

(هەر شتێک لە کاتی سوڕی مانگانەدا لەسەری پاڵبکەوێت، پیس دەبێت، هەرشتێک لەسەری دابنیشێت، پیس دەبێت، هەرکەسێک دەست لە جێگاکەی

بدات، دەبێت جلەکانی بشوات و بە ئاو خۆی بشوات، تا ئێوارە پیس دەبێت، جا جێگاکە بێت یان هەر شتێک کە لەسەری دانیشتبوو، کاتێک کەسێک دەستی لێدا، تا ئێوارە پیس دەبێت، ئەگەر پیاوێک لەگەڵیدا پاڵ بکەوێت و سوڕی مانگانەی بڕوات و -پیاوەکە- دەست -لەلاشەی- بدات بۆ ماوەی حەوت ڕۆژ پیس دەبێت، هەر جێگایەک لەسەری پاڵ بکەوێت پیس دەبێت).[٦٠]

ئەم هەموو حوکمە قورسە بەهۆی وشکی وتوندڕەوی بەنی ئیسرائیل وڕەقی دڵیان بوو.

وخوای گەورە لە تەوراتدا باسی ئەوەی کردووە، کە پێغەمبەرێکیان بۆ دەنێرێت کە ئەم حوکمە قورسانەیان لەسەر لادەدات.

لەکاتی سەرەمەرگی پێغەمبەر یەعقوب -علیه السلام- تەورات پێمان دەڵێت کە ئەو دوانزە کوڕەکەی کۆکرەوە و وەسیەتیانی کرد، ولە وەسیەتە بەناوبانگەکەی یەعقوب کە لە تەوراتدا هاتووە، تەورات دەڵێت:

ویەعقوب کوڕەکانی بانگکرد وفەرمووی: (کۆببنەوە بۆئەوەی هەواڵتان پێبدەم سەبارەت بەوەی بەسەرتان ڕوودەدات لە داهاتوودا، کۆببنەوە وجوان گوێ بگرن ئەی نەوەکانی یەعقوب بۆ باوکتان ئیسرائیل... پاشان بە یەهوزای ووت، ویەهوزا باپیری پێغەمبەران: داود وسولەیمان ومەسیحە -علیهم الصلاة والسلام-. پێی ووت:

---

[٦٠] سفر اللاويين، إصحاح ١٥، الأعداد ٢٠-٢٤.

گۆچانی میرایەتی ودەستەی فەرمانڕەوایەتی جیا نابێتەوە لە یەهوزا هەتاوەکو شیلۆن دێت وگەلەکان گوێڕایەڵی دەبن).[61]

ئەم دەقە بەبێ هیچ ناکۆکیەک لەنێوان ئەهلی کیتاب موژدەیەکی گرنگ وزۆر گەورەیە !

موژدەیە سەبارەت بە کەسێک کە دێت وپێغەمبەرایەتی بۆ ئەو دەگوازرێتەوە وحوکم وشەریعەت دانان بۆ ئەو دەگوێزرێتەوە.

(گۆچانی میرایەتی جیا نابێتەوە لە یەهوزا): مەبەست لێ ئەوەیە نەوەکانی یەهوزا دەبنە پێغەمبەر وفەرمانڕەوا.

(هەتاوەکو شیلۆن دێت وگەلەکان گوێڕایەڵی دەبن).

شیلۆن کێیە کە یەعقوب -علیه السلام- موژدەی هاتنی داوە کە گەلەکان گوێڕایەڵی دەبن؟

پێش ئەوەی وەڵامی ئەم پرسیارە بدەینەوە دەبێت بزانین کە کۆتا پێغەمبەری بەنی ئیسرائیل مەسیح بوو -علیه السلام-، ولە نەوەی یەهوزایە.

پاشان لەناکاو پێغەمبەرایەتی وەستا لە نەوەی ئیسرائیلدا !

---

[61] سفر التكوين، إصحاح: ٤٩، الأعداد: ١-٢ و١٠.

بەپێی موژدەپێدانەکەی یەعقوب، وا گریمان دەکرێت کە حوکمڕانی و پێغەمبەرایەتی و یاسادانان بۆ کەسێکی دیکە دەگوازرێتەوە لە دەرەوەی نەوەکانی یەهوزا دوای وەستانی پێغەمبەرایەتی لە نێو بەنی ئیسرائیلدا، ئایا ئەمە ڕاست نییە؟

وزۆر ڕوونە کە ئەم کەسە مەسیح نیە، چونکە مەسیح لە نەوەی یەهوزایە !

وئەم کەسە ئومەتەکەی فەرمانڕەوایی خاکی یەهوزا دەگرنە دەست بەپێی موژدەکەی یەعقوب (گۆچانی میرایەتی ودەستەی فەرمانڕەوایەتی جیا نابێتەوە لە یەهوزا هەتاوەکو شیلۆن دێت وگەلەکان گوێڕایەڵی دەبن) ؛ ئومەتی ئەم پێغەمبەرە فەرمانڕەوایەتی خاکی فەلەستین دەگرنە دەست، وگەورەترین ئیمپراتۆریەتەکان دێنە ژێر فەرمانڕەوایی ئومەتەکەی !

عومەری کوڕی خەتاب -ڕەزای خوای لێبێت- لە خیلافەتەکەیدا فەرمانڕەوایەتی خاکی یەهوزا وشام وعێراق وخاکی فارسەکانی گرتە دەست بەهۆی ئیسلامەوە.

ئەمە هەقیقەتە وهیچ پێویست بە بیرکردنەوە ولێکدانەوە ناکات!

مێژوو پێمان دەڵێت ئەو موژدەیەی کە لە ئامۆژگارییەکانی یەعقوبدا بۆ منداڵەکانی هاتووە، بەڕاستی بەدی هات، و هیچ پێغەمبەرێکی دیکە جگە لە موحەمەد -صلی الله علیه وسلم- ناگرێتەوە، و ڕووی نەدا بەو وردەکاریانەوە بەسەر هیچ ئومەتێک جگە لەو ئومەتەکەی ئەو !

بەڵام وشەی (شیلۆن) مانای چیە؟

شیلۆن: واتا ئیسراحەت -پشوو- بەخش یان لابەری کۆت وزنجیرەکان ؛ ئەمە ئەو مانایەیە کە پەسەندترینە لە ماڵپەڕەکانی خوێندنەوەی کتێبیەکان تایبەت بە سەردەمی کۆن (تەورات).[٦٢]

یەعقوب -علیه السلام- موژدە دەدات بەوکەسەی کە کۆت وزنجیرەکانیان لەسەر لادەدات کە لەسەریان بوو.

کەواتە با ئەم ئایەتە بخوێنینەوە کە خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿ٱلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ ٱلرَّسُولَ ٱلنَّبِيَّ ٱلۡأُمِّيَّ ٱلَّذِي يَجِدُونَهُۥ مَكۡتُوبًا عِندَهُمۡ فِي ٱلتَّوۡرَىٰةِ وَٱلۡإِنجِيلِ يَأۡمُرُهُم بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَيَنۡهَىٰهُمۡ عَنِ ٱلۡمُنكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيۡهِمُ ٱلۡخَبَٰٓئِثَ وَيَضَعُ عَنۡهُمۡ إِصۡرَهُمۡ وَٱلۡأَغۡلَٰلَ ٱلَّتِي كَانَتۡ عَلَيۡهِمۡۚ فَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِهِۦ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَٱتَّبَعُواْ ٱلنُّورَ ٱلَّذِيٓ أُنزِلَ مَعَهُۥٓ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ﴾ [الأعراف: ١٥٧]

واتە: ﴿ئەوانەی کە شوێنی ئەم پێغەمبەرە (موحەمەد -صلى الله عليه وسلم-) هەواڵدەرە نەخوێندەوارە دەکەون ئەوەی کە (گاورو جوو، ناوو نیشانیان) دەستیان دەکەوێت نووسراوە لای ئەوان لە تەورات و ئینجیلدا، فەرمانیان پێدەدات بەچاکەو قەدەغەی گوناهو خراپەیان لێدەکات و هەرچیەک پاکو چاکە بۆیان حەڵاڵ دەکات و هەرچی پیس و ناپوختە لێیان حەرام دەکات و ئەرکە قورس و سەنگینەکان

[٦٢] https://www.christiancourier.com/articles/١١٠١-who-is-the-mysterious-shiloh
Rest-giver or peace-bringer
Shiloh is the man of rest, the giver of rest or rest-bringer
http://www.abideinchrist.com/messages/gen٤٩v٨.html

لەسەرشانیان لادەبات، ئەوکۆت و زنجیرانەش کە لەسەریان بوو لای دەبات (وەک خۆکوشتن لەکاتی تەوبەدا... هتد)﴾

(وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ: ئەوکۆت و زنجیرانەش کە لەسەریان بوو لای دەبات (وەک خۆکوشتن لەکاتی تەوبەدا... هتد) : شەریعەتی ئیسلامی لێبوردە وئاسانکار هات بۆ لابردنی ئەوکۆت وزنجیرانە.

وئێستا با بچینەوە بۆ سەر کتێبی هیندۆسیەکان.[٦٣]

وهیندۆسیەت لەلایەنێکی ترەوە هەروەکو باسمانکرد: ئەویش پڕە لە مەراسیمە سەختەکان بۆ سوتاندنی شەهوەت بۆ پاکبوونەوە لە گوناهەکان.

کتێبە هیندۆسیەکان موژدە دەدەن بە هاتنی پێغەمبەرێکی مەزن کە ئەو قورسییانەیان لەسەر لادەدات ولە گوناهەکانیان پاکیان دەکاتەوە.

کتێبە هیندۆسیەکان دەڵێن: (کالکی لەدایک دەبێت لە دوانزەی دەرکەوتنی مانگ لە مانگی مادهو).[٦٤]

(کالکی) واتا: پاککەرەوە لە گوناهەکان.

(ومانگی مادهو): مانگی -ربیع-ە کە خۆشەویستە لای نەفسەکان.

---

[٦٣] باسی موژدەکەی یەعقوب -علیه السلام-م کرد لەپێش باسکردنی موژدە هیندۆسیەکان چونکە بەڵگەیەکی جیاوازە لەسەر ڕاستێتی ئاینی ئیسلام لە دەرەوەی ئیسلام.

[٦٤] کالكي بران، أدهياي:٢، شلوك:١٥.

پێغەمبەری داهاتووە کە لە گوناهەکان پاکیان دەکاتەوە لە دوانزەی مانگی -ربیع- لەدایک دەبێت.

وپێغەمبەر موحەمەد -صلى الله عليه وسلم- هەروەکو زانراوە لەلای زۆرینەی زانایانی مسوڵمان لە دوانزەی مانگی -ربيع الأول- لەدایکبووە.[٦٥]

سەبارەت بە شوێنی لەدایکبوونی -صلى الله عليه وسلم- لە کتێبە هیندۆسیەکاندا هاتووە : (کالکی لەدایک دەبێت لە گوندی شمهبل، لەگەڵ خزمەتکارانیماڵەکە، لە ماڵی پیاوێک بەناوی وشنویاش).[٦٦]

گوندی (شمبهل) مانای: شارە ئاسایشەکە -بێ ترسەکە-.

وشارە ئاسایشەکە ؛ شاری مەککەیە :

﴿وَإِذۡ قَالَ إِبۡرَٰهِـۧمُ رَبِّ ٱجۡعَلۡ هَٰذَا بَلَدًا ءَامِنٗا وَٱرۡزُقۡ أَهۡلَهُۥ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ مَنۡ ءَامَنَ مِنۡهُم بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِۚ قَالَ وَمَن كَفَرَ فَأُمَتِّعُهُۥ قَلِيلٗا ثُمَّ أَضۡطَرُّهُۥٓ إِلَىٰ عَذَابِ ٱلنَّارِۖ وَبِئۡسَ ٱلۡمَصِيرُ﴾ [البقرة: ١٢٦]

واتە: ﴿(یادی ئەوە بکەنەوە) کاتێك ئیبراهیم دۆعای کردو وتی: پەروەردگارا دەوروبەری ئەم ماڵەت بگێڕە بەشارێکی پڕ لە ئاسایش و ڕزق و ڕۆزی هەمەجۆر ببەخشە بەدانیشتوانی﴾

---

[٦٥] صحيح السيرة النبوية، محمد بن ناصر الألباني، ل ١٣، وەرگیراوە لە کتێبی : (دعوة الهندوس إلى الإسلام)، پەیامی دکتۆرا لەئامادەکردنی : د. إبراهيم عبد الغفور، ل ١٩٨.

[٦٦] كالكي بران، أدهياي:٢، شلوك:٤.

وپێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- لە مەککە لەدایکبووە.

وکاتێک دەڵێت: (لە ماڵی پیاوێک بەناوی وشنویاش) ؛ وشەی وشنویاش واتا : (عبداللە - بەندەی خوا).

دایکی ئەم پێغەمبەرە ناوی (سومتی)یە : (کالکی لەدایک دەبێت لە ماڵی وشنویاش وخێزانەکەی سومتی).[٦٧]

وشەی (سومتی) لە ئاسایش -ئەمن-ەوە هاتووە، واتا: ئامینە.

وزانراوە کە موحەمەدی کوڕی عبداللە -صلی اللە علیە وسلم- دایکی ناوی ئامینەیە.

بەپێی هیندۆسیەت کالکی لە گوندێکەوە دەردەکەوێت بەناوی شمبهل، ودەجەنگێت دژی شەیتان وتاریکی وخراپەکاری وتاوان لەناو دەبا، پاشان بۆ ئەو شوێنە دەگەڕێتەوە لەکۆتایی تەمەنی، وپاشان خوای گەورە بۆ ئاسمان بەرزی دەکاتەوە.

وهەموو مسوڵمانێک ئەم هەقیقەتە دەزانێت، پێغەمبەر موحەمەد کوڕی عبداللە -صلی اللە علیە وسلم- لە مەککەوە دەرچوو بەرەو مەدینە بۆ بڵاوکردنەوەی تەوحید لەنێو خەڵکی پاشان گەڕایەوە بۆ مەککە بۆ فەتح ورزگارکردنی پێش ئەوەی وەفات بکات بەچەند ساڵێکی کەم.

[٦٧] کالكي بران، أدهياي:٢، شلوك:١١.

وهیندۆسیەت چەند سیفەتێکی تری زیادکردووە بۆ ئەم پێغەمبەرە کە ئێمە پێی ڕازی نین، وەکو ئەوەی کالکی لای ئەوان بەرجەستەکردنی خوایە -هەروەکو خوویان وایە لەم بابەتەدا- خوای گەورە بەرز وبڵندە لەم وەسفکردنە -سبحانە وتعالی-، وپێشتر وەڵامی ئەم بوختان ودرۆ هەڵواسینەمان دایەوە لە کتێبی ڤیداوە.

خوای گەورە بەرجەستە وتێکەڵ نابێت لەگەڵ خوڵقێنراوەکانی وئاسمان وزەوییەکانی شوێنی ئەویان تێدا نابێتەوە وناتوانن دەوری بدەن.

بەڵام لەو سیفەتانەی جێی سەرنج بوو لەلام ئەوەیە ئەم پێغەمبەرە کە لە داهاتوو دێت سواری ئەسپێکی سپی دەبێت، وپێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- ئەسپێکی سپی هەبوو بەناوی (مرتجز).[٦٨]

وئەو پەیکەرانەی هیندۆسیەکان دروستیان کردووە بۆ ئەم پێغەمبەرە کە دێت (کالکی) بەم شێوەیە : سواری ئەسپێکی سپی بووە وشمشێر لەسەر شانیەتی، وهەموو وێنە وپەیکەرە هیندۆسیەکان بەم شێوەیە وێنەی کالکی پیشان دەدەن.

ئەو پێغەمبەرێکی موجاهید وتێکۆشەرە، وئەمە سیفەتی پێغەمبەر موحەمەد کوڕی عبداللە یە -صلى الله عليه وسلم- ئەو جیهادی کرد وتێکۆشا بە شمشێر وجەنگی بەرپا کرد دژی دوژمنانی اللە.

هەروەها لە سیفەتەکانی پێغەمبەری داهاتوو کالکی لە کتێبەکانیاندا : (هەواڵ دەدات سەبارەت بە غەیب -ڕووداوی نەبینراوی داهاتوو-، وڕەچەڵەکی دەگەڕێتەوە

---

[٦٨] رواه الحاكم في المستدرك : صحيح الإسناد.

بۆ سەر بنەماڵە گەورەکانی قەومەکەی، وکەم قسە دەکات وسەخی وبەخشندەیە ولاشەی بەهێزە وزۆر سوپاسگوزارە).

وهەروەها لە سیفەتە تایبەتیەکانی ئەوەیە: (کالکی شەیتان لەناودەبات بەیارمەتی چوار لە هاوەڵانی).[٦٩]

وئەوەی دێت بە بیری هەموو مسوڵمانێک لەپاش خوێندنەوەی ئەم دەقە تەنها ئەم چوار هاوەڵەیە: ئەبوبەکری سدیق، عومەری کوڕی خەتاب، عوسمانی کوڕی عەفان، عەلی کوڕی ئەبی تاڵیب.

ئەوانە نزیکترین هاوەڵن لە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم-، ئەوان پشتیوانی بوون لەسەرەتای بانگەوازەکەیدا وبوون بە خەلیفە لەپاش ئەو.

پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- چوار هاوەڵی زۆر تایبەتی هەبوو لەنێو سەحابەدا زۆر نزیک بوون لێوەی و بەکردەوە پشتیوانیان لەبانگەوازەکەی دەکرد.

ئەوان بوون بە پێشەوای خیلافەتی مسوڵمانان لەپاش وەفات کردنی بەڕیزبەندی:

١- ئەبوبەکری سدیق.

٢- عومەری کوڕی خەتاب.

٣- عوسمانی کوڕی عەفان.

---

[٦٩] كالكي بران، أدهياي:٢، شلوك:٥.

٤- عەلی کوڕی ئەبی تاڵیب.

بە کوژرانی عەلی کوڕی ئەبی تاڵب -ڕەزای خوای لێبێت- ، سەردەمی خیلافەتی راشیدین کۆتایی پێهات.

ولە سیفەتەکانی کالکی ئەوەیە کە فریشتەکان لەئاسمانەوە دادەبەزن بۆ یارمەتیدانی لە جەنگانیدا.[٧٠]

ئەمە سیمایەکە لە سیماکانی جیهادی ئیسلامی لەسەردەمی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم-، چونکە فریشتەکان لە ئاسمانەوە دابەزین لە جەنگەکانی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم-، خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿إِذۡ تَسۡتَغِيثُونَ رَبَّكُمۡ فَٱسۡتَجَابَ لَكُمۡ أَنِّي مُمِدُّكُم بِأَلۡفٖ مِّنَ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ مُرۡدِفِينَ﴾ [الأنفال: ٩]

واتە: ﴿یادی ئەوکاتە بکەنەوە کەلە پەروەردگارتان دەپاڕانەوە و داوای یارمەتیتان لێ دەکرد، خوایش خێرا هات بە هاناتانەوە و فەرمووی بەڕاستی من بەهەزار فریشتەی تر یارمەتی و کۆمەکیتان دەکەم بەشوێن ئەوانی تردا﴾

(کالکی) لە کتێبە هیندۆسیەکاندا دەڕوات بۆ شاخێک بۆئەوەی لە فریشتەیەکی مەزنەوە فێر بێت بەناوی (براش رام) پاشان دەڕوات بەرەو باکوور دوای ئەوە دەگەڕێتەوە بۆ گوندەکەی پێش ئەوەی بەرز بکرێتەوە بەرەو ئاسمان.[٧١]

---

[٧٠] كالكي بران، أدهياي:٢، شلوك:٧.

[٧١] كالكي بران، أدهياي ٣، شلوك ١-٥.

(براش رام) لای هیندۆسیەکان: فریشتەیەکی مەزنە کە سزا دەهێنێت بۆ سەر کافرەکان، وئەویش لەلای مسوڵمانان جبریلە.

پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- ڕۆیشت بۆ شاخی حیڕا وجبریل -عليه السلام- دابەزی وهات بۆ لای، پاشان پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- ڕۆیشت بەرەو باکوور وکۆچی کرد بۆ مەدینە، پاشان گەڕایەوە ومەککەی فەتح ورزگار کرد پێش ئەوەی وەفات بکات بەچەند ساڵێکی کەم.

(کالکی) لەکتێبی هیندۆسیەکاندا کۆتا پێغەمبەرە.[٧٢]

وزانراوە کە پێغەمبەر موحەمەد -صلى الله عليه وسلم- کۆتا پێغەمبەرە

﴿مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَآ أَحَدٖ مِّن رِّجَالِكُمۡ وَلَٰكِن رَّسُولَ ٱللَّهِ وَخَاتَمَ ٱلنَّبِيِّـۧنَۗ وَكَانَ ٱللَّهُ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٗا﴾ [الأحزاب: ٤٠]

واتە: ﴿موحەمەد -ﷺ- باوکی هیچ یەك لەپیاوەکانتان نییە (نەزەیدی کوڕی حاریثە و نەهیچ کەسێکی تر) بەڵکو ئەو نێرداروی خوا و کۆتاهەمینی پێغەمبەرانە وە خوا بەهەموو شتێك زانایە﴾

سیفەتی پێغەمبەری داهاتوو باسکراوە لە کتێبە هیندۆسیەکاندا ئەویش ئەوەیە: زۆر حەمد وسوپاسی خوای گەورە دەکات .. نراشنس.

نراشنس واتا: زۆر حەمد وسوپاس دەکات.

[٧٢] بهاغوت بران، اسكند:١، أدهياي:٣، شلوك: ٢٥.

واتا: موحەمەد یان ئەحمەد.

هەردوویان ناوی پێغەمبەری خودان -صلى الله عليه وسلم- : موحەمەد وئەحمەد.

وله سیفەتەکانی نراشنس ئەوەیە: (سواریەکەی وشترە، ودوانزە خێزانی هەیە، وبە سواریەکەی دەچێت بەرەو ئاسمان وپاشان دەگەڕێتەوە).[73]

ئەم سیفەتانە تەنها لە پێغەمبەر موحەمەددا هەیە -صلى الله عليه وسلم- وله هیچ کەسێکی تردا نیە.

سەبارەت بە سواریەکەی کە وشترە زانراوە کە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- زۆر جار سواری وشتر بووە، وئەمیش ئاماژەیەکی گرنگە لە کتێبە هیندۆسیەکانەوە لەسەر ئەوەی هەرچەندە کۆتا پێغەمبەرە، بەڵکو لەکاتێکیش دەنێردرێت کە ئۆتۆمبێل وفڕۆکە بوونی نیە.[74]

وئاماژەیەکی تری تێدایە ئەویش ئەوەیە ئەم پێغەمبەرە کە لە داهاتوودا دێت لە دەرەوەی هیندۆسیە براهمەکانە چونکە ئەوانە سواربوونی وشتر بە حەرام دادەنێن.

سەبارەت بەوەی دوانزە هاوسەری هەیە ئەمیش زانراوە لە سیرەی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم-.

---

[73] أتهر ويد، كاند:٢٠، سوكت:١٢٧، منترا:٢.

[74] دعوة الهندوس إلى الإسلام، پەیامی دکتۆرا لەئامادەکردنی: د. إبراهيم عبد الغفور، ل ٢١٥.

سەبارەت بەوەی بەرز دەبێتەوە بەرەو ئاسمان بە سواریەکەی پاشان دادەبەزێت، وجۆری سواریەکە لێرەدا دیاری نەکراوە، ئەمە باسی ئیسرا ومیعراجە -شەورەوی وبەرزبوونەوەیە بەرەو ئاسمان ودابەزین- کە هەموو مسوڵمانێک باوەڕی پێی هەیە، کاتێک پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- بەرەو ئاسمان بەرز کرایەوە.

هەروەها کتێبە هیندۆسیەکان لە هەمان بەش باسی کۆچی نراشنس دەکەن وستایشی دەکەن ودەڵێت: (ئەی خەڵکینە ڕێز بگرن لە نراشنس، من ئەو کۆچکارە دەپارێزم، کە ئاسایش دەهێنێت).[٧٥]

ئەو کۆچکارە: ولە گەورەترین ڕووداوەکان لە سیرەی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- کۆچکردنی -هیجرەی- بوو لە مەککەوە بۆ مەدینە بۆئەوەی تەوحید وئاسایش لەنێو خەڵکیدا بڵاو بکاتەوە.

ولە مانترای داهاتوو باسی جیهادی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- دەکات ودەڵێت: (تەسبیحات دەکات لەگەڵ ئەوانەی تەسبیحات دەکەن ودەردەچێت بۆ جەنگەکان وئاسایش بۆ خەڵکی دەهێنێت).[٧٦]

ئەو پێغەمبەرێکی تێکۆشەر وموجاهیدە ئەمن وئاسایش لەنێو خەڵکیدا بڵاو دەکاتەوە بە جیهادکردنی لە پێناو الله.

---

[٧٥] أتهر ويد، كاند:٢٠، سوكت:١٢٧، منترا:١.

[٧٦] أتهر ويد، كاند:٢٠، سوكت:١٢٧، منترا:٥ وما بعدها.

ودەیەها دەق هەیە لەکتێبەکانیادا کە باسی هاتنی ئیسلام وپێغەمبەرەکەی وسیرەی -ژیاننامەی - وبانگەوازیەکەی ومەککەی پیرۆز دەکات.

ڕەنگە هەندێک لە هیندۆسەکان لەگەڵ هەندێک لەم دەقانە ناکۆک بن، ورەنگە ڕەتی بکەنەوە کە بە ڕوونی ئاماژەیان تێدایە بۆ پێغەمبەر موحەمەد -صلی الله علیه وسلم-، بەڵام ئەم شتانە نابێت زۆر هیندۆسیەک سەرقاڵ بکات کە بەدوای ڕاستییەکاندا دەگەڕێت، چونکە ئەم موژدانە تەنها لەڕوانگەی پشتڕاستکردنەوەن هیچی تر نا، بۆیە زۆر بەدرێژی باسی موژدەکانم نەکرد ئەگەرچیش زۆر وهەمەچەشنن، چونکە گەورەترین بەڵگە لەسەر ڕاستێتی ئیسلام بریتیە لە پەیامی ئیسلام لە خودی خۆیدا وبانگەوازی بۆ تەوحید -یەک خوا پەرستی- وبانگەوازی فیترەتی تێدایە وهەموو ئاینەکانی سەر زەوی جگە لە ئیسلام ناتوانن بەکامڵی پێویستیەکانی مرۆڤ بهێننە دی بۆئەوەی بزانرێت مەبەست لەبوونی مرۆڤ وچارەنووسی چیە (تەنها ئیسلام وەڵامی هەموو پرسیارەکانی تێدایە سەبارەت بە بوونی مرۆڤ وچۆنیەتی کردەوە کردنی لەم ژیانە وچارەنووسی).

لەسەر زەوی تەنها چەند ئاینێکی شێواو وبت پەرستی وئیلحاد -بێ دینی- هەیە، وتەنها ئاینی ئیسلام لەسەر تەوحیدی پاک و بەپاک وپیرۆزدانانی الله ماوەتەوە.

﴿قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ (١) ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ (٢) لَمۡ يَلِدۡ وَلَمۡ يُولَدۡ (٣) وَلَمۡ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدُۢ (٤)﴾ [الإخلاص: ١-٤]

﴿(ئەی پێغەمبەر ﷺ) بڵێ: هەر ئەو (الله) یە خوای تاک وتەنها (١) ئەو خوایەی بێ نیازە وجێی نیاز وئومێدی (باوەڕدارانە) (٢) کەسی لێ نەبووە ولەکەس نەبووە (٣) وە هەرگیز هیچ کەس هاوشێوە وهاوتای ئەو نیە (٤)﴾.

١٨- ئیسلام چییە؟

و: ئیسلام واتە تەسلیم بوون و ملکەچی وگوێڕایەڵی بۆ خوای گەورە.

خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿وَمَنۡ أَحۡسَنُ دِينٗا مِّمَّنۡ أَسۡلَمَ وَجۡهَهُۥ لِلَّهِ وَهُوَ مُحۡسِنٞ وَٱتَّبَعَ مِلَّةَ إِبۡرَٰهِيمَ حَنِيفٗاۗ وَٱتَّخَذَ ٱللَّهُ إِبۡرَٰهِيمَ خَلِيلٗا﴾ [النساء: ١٢٥]

واتە: ﴿کێ هەیە ئاینی چاکترە پەسەندترو جوانتر بێت لەو کەسەی ڕووی کردۆتە خوا و خۆی تەسلیمی ئەوزاتە کردووە و لەکاتێکدا کارجوان و کار پەسەندەو شوێنی ئاینی ئیبراهیمی ملکەچ و فەرمانبەردار کەوتبێت، کە خوا ئیبراهیمی کردۆتە خۆشەویستی خۆی ڕێزداری کردووە.﴾

ومانای ﴿أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ: ڕووی کردۆتە خوا و خۆی تەسلیمی ئەوزاتە کردووە﴾ واتە: تەسلیم و ملکەچ بوو بۆ خوای گەورە وپیرۆز، وگوێڕایەڵی بووە، ئەمە باشترین کەسە لە ڕوانگەی دینداریەوە.

وخوای گەورە دەفەرموێت:

﴿فَإِلَـٰهُكُمْ إِلَـٰهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُواۗ وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ﴾ [سورة الحج: ٣٤].

واتە: ﴿خوای ئێوە خوایەکی تاك و تەنهایە، هەمووتان تەسلیم و ملکەچی ئەو بن، مژدەش بدە بەبەندە ملکەچ و فەرمانبەردارو دڵ ئاوەدانەکان﴾

و مانای ﴿فَإِلَـٰهُكُمْ إِلَـٰهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُواۗ وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ:هەمووتان تەسلیم و ملکەچی ئەو بن﴾ ؛ واتا: ملکەچ و تەسلیمی حوکمەکەی بن.

مانای ئەم ئایەتانە ئەوە دەخاتە ڕوو کە ئیسلام واتە تەسلیم بوونی ڕەها بۆ خوای گەورە و ملکەچبوون بۆ ئەو زاتە شکۆدارە و گوێڕایەڵیکردنی شەریعەت و مەنهەجەکەی بە ڕازی بوون و قبوڵ کردن ئەمە ناوەڕۆک و هەقیقەتی ئیسلامە.

ئیسلام واتە ملکەچبوون بۆ خوای گەورە لە قەزا و قەدەر و شەریعەتەکەی.

ئیسلام ئایینی خوای گەورەیە بۆ هەموو مرۆڤایەتی، خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلۡإِسۡلَٰمُ...﴾ [آل عمران: ١٩]

واتە: ﴿ئاینی ڕاست لای خوای گەورە ئیسلامە...﴾

ئیسلام ئەو ئاینەیە کە خوای گەورە هیچ ئاینێکی تر قبوڵ ناکات جگە لە ئەم ئاینە،

﴿وَمَن يَبۡتَغِ غَيۡرَ ٱلۡإِسۡلَٰمِ دِينٗا فَلَن يُقۡبَلَ مِنۡهُ وَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ﴾ [آل عمران: ٨٥]

واتە: ﴿و هەرکەسێک ئاینێکی تر پەیڕەو بکات جگە لە ئیسلام هەرگیز لێی قبوڵ ناکرێت لە قیامەتیشدا لە دۆڕاوەکان دەبێت﴾

ئیسلام ئەو ئاینەیە کە خوای گەورە هەموو پێغەمبەرانی پێ ناردووە، ئاینی پێغەمبەران یەکە ئەویش ئیسلامە، هەموو پێغەمبەران تەوحید -یەک خوا پەرستی- یان هێناوە ئەگەر چیش شەریعەتەکانیان جیاواز بن.

خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِيٓ إِلَيۡهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدُونِ﴾ [الأنبياء: ٢٥]

واتە: ﴿ئێمە پێش تۆ هیچ پێغەمبەرێکمان ڕەوانە نەکردووە، کە وەحیمان بۆ نەناردبێت بەوەی کە: بێگومان هیچ خوایەک -پەرستراوێک نیە بەهەق وڕاستی- نیە جگە لە من و دەبێت هەر من بپەرستن﴾

وتەنها ئاینی ئیسلام لەسەر ئەم تەوحیدە ماوەتەوە.

ئیسلام تاکە ئاینی تەوحیدیە لەسەر زەوی.

لەکاتێکدا ئەوانەی خۆیان داوەتە پاڵ شەریعەتەکانی تر شیرک وهاوبەش بڕیاردانیان تێدا ماوە، کەم یان زۆر بێت، پاش مردنی پێغەمبەران وپاش ئەوەی خەڵکی وازیان لە تەوحید هێنا خەڵکی لەگەڵ کاتدا تووشی شیرک وهاوبەش بڕیاردان بوون بۆ اللە، وئەمڕۆ تەنها ئاینی ئیسلام لەسەر ئەو تەوحیدە پاکە ماوەتەوە کە پێغەمبەران پێی هاتوون.

بۆیە گەورەترین بەڵگە لەسەر ڕاستی ئیسلام کە پێویستە هیندۆسی شوێنی بکەوێت بریتیە لە پەیامی ئەم ئاینە تەوحیدیە پاکە.

١٩- ئایا ئیسلام دەتوانێت وەڵامی ئەو پرسیارانە بداتەوە کە ئەقڵەکان نەیانتوانیوە وەڵامیان بدەنەوە، وەک: ئێمە لە کوێوە هاتووین؟ بۆچی ئێمە لێرەین لەم دونیایە؟ سەرەنجام وچارەنووسمان بەرەو کوێیە؟

و: ئیسلام وەڵامی هەموو ئەم پرسیارانەی داوەتەوە لە یەک ئایەتی قورئانی پیرۆزدا، خوای گەورە -سبحانه وتعالى- دەفەرموێت:

﴿وَمَالِيَ لَآ أَعۡبُدُ ٱلَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ﴾ [يس: ٢٢]

واتە: ﴿جا ئەوە بۆچی من ئەو زاتە نەپەرستم کە بەدی هێناوم، ئێوەش خەڵکینە هەر بۆ لای ئەو دەبرێنەوە﴾

لەکوێوە هاتم؟ خوای گەورە منی دروست کردووە.

وبۆ کوێ دەچم؟ دەگەڕێمەوە بۆ لای خوای گەورە بۆئەوەی لێپرسینەوەم لێبکات لەسەر کردەوەکانم ﴿وَإِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ : ئێوەش خەڵکینە هەر بۆ لای ئەو دەگەڕێنەوە﴾.

بۆچی هاتووم بۆ ئەم جیهانە؟ بۆئەوەی الله بپەرستم وتاقی بکرێمەوە.

بۆچی الله بپەرستم؟ ئەمە سروشتیە کە الله بپەرستم کە منی خوڵقاندووە، ئەمە سروشتی پەیوەندیە لەنێوان بەندە وپەروەردگاری ئەویش ئەوەیە: بەندە پەروەردگار وخوڵقێنەری بپەرستێت؛

﴿وَمَالِيَ لَآ أَعۡبُدُ ٱلَّذِي فَطَرَنِي﴾ [يس: ٢٢]

واتە: ﴿جا ئەوە بۆچی من ئەو زاتە نەپەرستم کە بەدی هێناوم﴾.

یەک ئایەت وەڵامی سێ لە گرنگترین پرسیارەکانی بوونی تێدایە کە مرۆڤەکانی تووشی شڵەژاوی کردووە.

﴿وَمَالِيَ لَآ أَعۡبُدُ ٱلَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ﴾ [يس: ٢٢]

واتە: ﴿جا ئەوە بۆچی من ئەو زاتە نەپەرستم کە بەدی هێناوم، ئێوەش خەڵکینە هەر بۆ لای ئەو دەگەڕێنەوە﴾[سورة يس: ٢٢].

٢٠- چۆن زانیت کە موحەمەد -صلى الله عليه وسلم- پێغەمبەرە لەلایەن خوداوە نێردراوە؟

و: بەڵگە زۆرە موعیجزەکان ئاماژەن بۆ زنجیرەی -مەنتیقی- واتایی ودڵنیایی تەواو سەبارەت بەپێغەمبەرایەتی.

ئەرستۆ فەیلەسوفە بەکۆی کارەکانی نەک بەهۆی ڕستەیەک کە وتوویەتی یان لێکدانەوەیەکی فەلسەفی.

ئەبوقرات بەکۆی پرۆژەکانی پزیشکە نەک بەهۆی نەشتەرگەریەک کە کردوویەتی.

هەروەها بەڵگە موعجیزە باسکراوەکان لە پێغەمبەرەوە -صلى الله عليه وسلم- ئاماژەن بۆ زنجیرەی -مەنتیقی- واتایی ودڵنیایی تەواو سەبارەت بەوەی کە پێغەمبەرە.

ئەگەر سەیری ژیاننامەی بکەیت -صلى الله عليه وسلم- دەبینیت ڕاستگۆ بوو و بە ڕاستگۆیی ناوبانگی دەرکردووە تەنانەت لەلایەن دوژمنە سەرسەختەکانیشیەوە، وهەرگیز تۆمەتی درۆ وتاوانی بۆ هەڵنەبەستراوە، پاشان ئەو باسی شتە نەبینراوەکان

-غەیب- دەکات وبەو شێوەیە ڕوودەدات کە ئەو باسی کردووە، وپێش ئەمانە هەر لە یەکەم ڕۆژەوە بیروباوەڕی وەکو بیروباوەڕی هەموو پێغەمبەرانە کە بانگەشەیان بۆکردووە، پاشان پێغەمبەرانی پێش خۆی موژدەی هاتنی ئەمیان داوە سەدەها ساڵ پێش ئەوەی ببێتە پێغەمبەر، ئەمانە هەمووی ئاماژەن بۆ زنجیرەی -مەنتیقی- واتایی ودڵنیایی تەواو سەبارەت بە دروستێتی پەیامەکەی.

پاشان چی دەڵێی سەبارەت بە گەورەترین نیشانە وئایەت کە پێی هاتووە ئەویش قورئانی پیرۆزە؟

خوای گەورە بە قورئان تەحەدای ڕەوانبێژ وقسەزانەکانی کردووە کە ئەگەر دەتوانن شتێک بهێنن وەکو قورئان یان تەنانەت سورەتێک وەکو سورەتەکانی، بەڵام نەیانتوانی.

﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ﴾ [يونس٣٧] .

واتە: ﴿بەڵکو (لەگەڵ ئەو هەموو بەڵگانەدا) ئەوانە دەڵێن کە (پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم-) قورئانی هەڵبەستووە، بڵێ: دە ئێوەش سوورەتێک وەک سوورەتەکانی دارێژن و بیهێنن، داوا بکەن لەهەر کەسێکی تر کە دەتوانن جگە لەخوا (کەیارمەتیتان بدات) درێغی مەکەن ئەگەر ڕاستگۆن﴾

وخوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:

﴿وَإِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا۟ بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِۦ وَٱدْعُوا۟ شُهَدَآءَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ * فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا۟ وَلَن تَفْعَلُوا۟ فَٱتَّقُوا۟ ٱلنَّارَ ٱلَّتِي وَقُودُهَا ٱلنَّاسُ وَٱلْحِجَارَةُ ۖ أُعِدَّتْ لِلْكَـٰفِرِينَ﴾ [البقرة: ٢٣-٢٤]

﴿ جا ئەگەر ئێوە لە دوو دڵیدان و گومانتان لەم (قورئانە پیرۆزە) هەیە کە دامانبەزاندووە بۆ بەندەی خۆمان محمد (صلى الله عليه وسلم) ئەگەر بۆتان دەکرێت ئێوەش هەوڵ بدەن سوورەتێکی وەك ئەو بهێنن، هاوپەیمان و هاوکارەکانیشتان جگە لە خوا (بۆ ئەو مەبەستە) بانگ بکەن ئەگەر ئێوە ڕاست دەکەن * خۆ ئەگەر نەتانتوانی و هەرگیز نایشتوانن (کەواتە باوەڕبهێنن و) خۆتان بپارێزن لەو ئاگرەی: سووتەمەنیەکەی خەڵکی و بەردە، کە بۆ بێ باوەڕ و خوانەناسان ئامادە کراوە﴾

بڕوانە کاتێک پەروەردگار دەفەرموێت:

﴿فَإِن لَّمۡ تَفۡعَلُواْ وَلَن تَفۡعَلُواْ فَٱتَّقُواْ ٱلنَّارَ ٱلَّتِي وَقُودُهَا ٱلنَّاسُ وَٱلۡحِجَارَةُۖ أُعِدَّتۡ لِلۡكَٰفِرِينَ﴾ [البقرة: ٢٤]

﴿ خۆ ئەگەر نەتانتوانی و هەرگیز نایشتوانن﴾.

نەیانکرد ونەیانتوانی.

قورئانی پیرۆز هێشتا بەبەردەوامی تەحەدای ڕەوانبێژ وقسەزانەکان دەکات لە موشریکەکان، بەڵام ئەوان هێشتا ناتوانن تەحەداکە قبوڵ بکەن ومەحاڵە پێیان بکرێت شتێک هاوشێوەی قورئان بهێنن.

د. عبداللە دراز -ڕەحمەتی خوای لێبێت- دەڵێت: (ئایا پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- بەم تەحەدایە نەترسا لەوەی ببێتە هۆی هەڵگیرساندنی گەرموگوڕ وحەماسەتی ئەدەبی؟

بۆیە هەموویان هەڵدەستان بە کێبڕکێ کردنی بەئاگاداریەوە ؛ چی بکات ئەگەر کۆمەڵێک لە ڕەوانبێژ وقسەزانەکانیان ڕێککەوتبان لەسەر ئەوەی قسەیەک بهێنن وەکو قورئان بێت ئەگەرچیش لەهەندێک لایەنیەوە بێت!

پاشان ئەگەر قەناعەتی بە خۆی کردبێت کە ئەم حوکمە بدات بەسەر خەڵکی سەردەمی خۆی ؛ ئەی چۆن حوکم دەدات بەسەر نەوەکانی داهاتوو؟

بەڕاستی ئەم شتە پیاوێک ناوێرێت بیکات کە نرخی خۆی بزانێت مەگەر ئەوە نەبێت بەتەواوی متمانەی هەیە بە هەواڵی ئاسمانی و بەو ڕێگایەی بڕیاری ئاسمانی بابەتەکە بەڕێوە دەبات، بەم شێوەیە تەحەداکەی خستە پێش جیهان، بۆیە بڕیارێکی یەکلاییانە بوو، هەرکەسێک پێچەوانەی بێتەوە ئەوا تووشی لاوازی وبێ توانایەکی ئاشکرا، وشکستی ڕوون بووە بەدرێژی سەردەم وکاتەکان)[٧٧] .

ئەو موشریکانە پێیان وابوو کۆکرنەوەی سوپاکان وگردبوونەوەی کۆمەڵەکان بۆ جەنگان دژی پێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- ئاسانترە لە لاسایی کردنەوەی قورئان وقبوڵکردنی تەحەدیەکە؛ چونکە ئەمە ئەوپەڕی هەوڵدانیانی دەویست،

﴿وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لَا تَسۡمَعُواْ لِهَٰذَا ٱلۡقُرۡءَانِ وَٱلۡغَوۡاْ فِيهِ لَعَلَّكُمۡ تَغۡلِبُونَ﴾ [فصلت: ٢٦] واتە: ﴿بێ باوەڕان دەیانوت: گوێ مەگرن بۆ ئەم قورئانە و بیکەن بەگاڵە و هەرا و هوریا بۆ ئەوەی ئێوە زاڵ ببن و ببەنەوە﴾

---

[٧٧] النبأ العظيم، د. عبد الله دراز-ڕەحمەتی خوای لێبێت- ، ل ٤٤-٤٥.

هەموو عەرەب وئەو ئومەتانەیشی ئەم تەحەدایەیان پێگەیشتووە ؛ نەیانتوانی شتێک بکەن کە مولحیدەکان وئەوانی تر لە بێباوەڕان بتوانن پێی بحەوێنەوە ودڵی کەسانی تری پێ خۆش بکەن.

ئالوسی -ڕەحمەتی خوای لێبێت- دەڵێت: (هیچ یەکێکیان هەتاوەکو ئەمڕۆیش هیچ وشەیەکی نەووت وباسی هیچ وەسف و وەسفکراوێکی نەکرد) ؛ مەبەستی ئەوەیە نەیانتوانی بەهیچ شێوەیەک ڕەد و وەڵامی قورئان بدەنەوە ونەیانتوانی سورەتێکیش هاوشێوەی قورئان بهێنن.

لە جوبەیری کوڕی موتعیمەوە -ڕەزای خوای لێبێت- (کاتێک هێشتا مسوڵمان نەبوو) دەڵێت: «گوێم لە پێغەمبەری خودا بوو -صلى الله عليه وسلم- لە نوێژی مەغریبدا -سورەتی الطور-ی دەخوێند، کاتێک گەیشت بە ئەم ئایەتە:

﴿أَمۡ خُلِقُواْ مِنۡ غَيۡرِ شَيۡءٍ أَمۡ هُمُ ٱلۡخَٰلِقُونَ (٣٥) أَمۡ خَلَقُواْ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَۚ بَل لَّا يُوقِنُونَ (٣٦) أَمۡ عِندَهُمۡ خَزَآئِنُ رَبِّكَ أَمۡ هُمُ ٱلۡمُصَيۡطِرُونَ (٣٧)﴾ [الطور: ٣٥-٣٧]

﴿ ئایا ئەوان (بێ خوڵقێنەرێک) لە خۆیانەوە دروست بوون یان خۆیان (خوڵقێنەر) ودروستکاری خۆیانن؟(٣٥) ئەی ئایا ئەوان ئاسمانەکان وزەوییان دروست کردووە (نەخێر وا نیە) بەڵکو دڵنیا نین ولەگێژاوی گوماندا دەژین(٣٦) ئەی ئایا گەنجینەکانی پەروەردگاری تۆ لای ئەوانە؟ یان ئایا هەر ئەوان دەسەڵاتدار وزاڵن (٣٧) ﴾

دەڵێت: دڵم خەریک بوو بفڕێت»[٧٨] .

---

[٧٨] صحيح البخاري : ٤٨٥٤.

قورئان نهێنی سەیر وعەجیبی تێدایە کە دەگاتە نەفسی مرۆڤ.

تێڕامان بکە چۆن ئافرەتانی موشریکەکان کۆدەبوونەوە لە دەوری ماڵی ئەبوبەکر کاتێک قورئانی دەخوێند چونکە زۆر سەرنجی ڕادەکێشان وکاریگەربوون پێی، ئەمەش بووە هۆی نارەحەتی لای پیاوانی قورەیش[٧٩].

وبۆیە شاندەکانی عەرەب ڕێککەوتن لەسەر ئەوەی گوێ لە قورئان نەگرن ورێگا نەدەن کەس گوێی بۆ بگرێت لە کەسوکاریان، ئەمە تاکە ڕێگایە بۆ مانەوە لەسەر کوفر.

لە سەرسوڕهێنەرەکانی قورئانی پیرۆز کە نەبڕاوەن ویەکێک لەوانەی د. عبدالله دراز -ڕەحمەتی خوای لێبێت- باسی کردووە لە مەسەلەی دابەزینی ئایەتەکانی قورئان لە ماوەی جیاوازدا، پاشان پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- ئاماژەی کرد بۆ دانانی ئایەتەکان لە شوێنی دیاریکراو لە نێوان سورەتەکان وئایەتی تر لە نێو سورەتی تر، پاشان هەر سورەتێک وەکو پێکهاتەیەکی سەربەخۆ دەردەکەوێت، -ڕەحمەتی خوای لێبێت- دەڵێت: (لەکاتی دابەزینی قورئان هەندێک بابەت لەقورئاندا جیاواز بوون لە ئەوانی تر، بۆیە پلەبەپلە دەبوونە یەکەیەکی سەربەخۆ پاش ئەوەی ئایەتی تر دادەبەزی -لەسەر هەمان بابەت-، هەندێکیان لێرە وئەوانی تر لەشوێنی تر لەگەڵ ئەوانی تر دادەنران، بەپێی فەرمانی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- کە ئەویش لە ڕۆحی پیرۆزەوە -جبریلەوە- پێی دەگەیشت.

---

٧٩ صحيح البخاري : ٣٩٠٥.

ئەگەر سەیری مێژووی دابەزینی ئابەتەکانی قورئانی پیرۆز بکەین، تێبینی دەکەین ئەم وەحیە بەشێوەیەکی گشتی بەسترابووەوە بە حاڵەت وبۆنە ورووداوی تایبەت، وئەمە وامان لێدەکات پرسیار بکەین سەبارەت بە ئەو کاتەی کە ڕێکخستنی هەر سورەتێکی تێدا تەواو بوو وەکو یەکەیەکی سەربەخۆ.

وەکو ئەوە وابێت قورئان پارچەپارچەی جیاواز وژمارەدار بێت لەسەر بینایەکی کۆن، ودووبارە بنیات نرایەوە لە شوێنێکی تر لەسەر هەمان شێوازی پێشوو، ئەگەر نا چۆن دەکرێت لێکدانەوە بکرێت بۆ ئەم ڕێکخستنە خێرا ومەنهەجیانەی زۆرێک لەسورەتەکان لەهەمان کاتدا؟

بەڵام چی زامنێکی مێژووی مرۆڤ دەتوانێت بەدەستی بهێنێت لەکاتی دانانی ئەم پیلانە سەبارەت بە ڕووداوەکانی داهاتوو وداواکراوەکانی شەریعەت، وچارەسەرە ویستراوەکان، چ جای شێوازی زمانەوانی کە دەبێت ئەم چارەسەرانەی تێدا پیشان بدرێت، وهەروەها گونجاوی شێوازی لەگەڵ ئەم سورەتە جیا لە ئەوانی تر؟

ئایا ناگەینە سەرەنجامی ئەوەی ئەم پیلانە وجێبەجێبوونی بەو شێوەیەی هیوامان دەخواست، دەبێت لەلایەن خوڵقێنەرێکی مەزنەوە پیلانی بۆ دانرا بێت، کە توانای هەیە ئەم گونجاندنە داواکراوە دامەزراو بکات؟)[٨٠].

قورئان موعجیزەیەکی سەربەخۆیە لەسەر ڕاستگۆیی پەیامبەرایەتی -صلى الله عليه وسلم-.

[٨٠] كتاب مدخل إلى القرآن الكريم، د. عبد الله دراز.

ئەو موعجیزانەی لەسەر دەستی ڕوویداوە -صلى الله عليه وسلم- زۆرن وزیاترن لە هەزار، وڕوودانی ماوەکەی دوور نیە وئەوانەی گێڕاویانەتەوە لە ڕاستگۆترین وچاکەکارترین خوڵقێنراون.

وئەو گێڕەرەوانە کە ئەم موعجیزانەیان بۆ ئێمە باسکردووە لە شتی زۆر ورددا درۆ ناکەن ئەی چۆن درۆ بەناوی ئەوەوە دەکەن، لەکاتێکدا دەزانن ئەوەی درۆ بەناوی ئەوەوە بکات ئەوا با شوێنێک بۆ خۆی دابنێت لە دۆزەخ، هەروەکو پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- هەڕەشەی کردووە.

هەندێک لە موعجیزەکانی هەزارەها لە هاوەڵان بینیوویانە لەوانەی لە دەوروپشتی بوون -صلى الله عليه وسلم-، وهەندێکیان دەیەها لە هاوەڵان گێڕاویانەتەوە چۆن دەکرێت هەموویان کۆک بن لەسەر درۆکردن لەم هەموو گێڕانەوەیە؟

ونمونە لەسەر موعجیزەکانی کە ژمارەیەکی زۆر لە خەڵکی بینیان: فەرموودەی گریان ونالەی قەدی دارەکە ئەمیش فەرموودەیەکی بەناوبانگە ومتەواتیرە -زۆرێک گێڕاویانەتەوە- ؛ پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- وتاری دەدا لەسەر ئەو قەدی دارە، کاتێک مینبەرێکی بۆ دروستکرا و بەسەریدا سەرکەوت و وتاری دا، قەدی دارەکە دەستی کرد بە گریان ونالە وەکو گریان ونالەی منداڵ، بەردەوام بوو لەسەر ئەمە هەتاوەکو پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- باوەشی پێدا کرد وبێدەنگ بوویەوە.

ئەم فەرموودەیە ئەم هاوەڵانە گێڕاویانەتەوە: (أنس بن مالك، وجابر بن عبد الله، وعبد الله بن عباس، وعبد الله بن عمر، وأُبي بن كعب، وأبي سعيد، وسهل بن سعد، وعائشة بنت أبي بكر، وأم سلمة).

ئایا ئەم ژمارەیە لە هاوەڵان ؛ دەکرێت یەکدەنگ بن لە درۆکردن لە گێڕانەوەیەکی هەواڵی وەکو ئەمە؟

بەڵکو هەندێک لە موعجیزەکانی هەزارەها لە هاوەڵان ئامادەی بوون وەکو دەرچوونی کانیاوی ئاو لەنێو پەنجە پیرۆزەکانیەوە هەتاوەکو هەزار وپێنج سەد هاوەڵ دەستنوێژیان لێگرت ولێیان خواردەوە، وفەرموودەکە متەواتیرە ولە گێڕانەوەی (بخاري) و (مسلم)ە.

وزۆربوونی خواردنێکی کەم بۆئەوەی سوپایەکی مەزن لێی بخوات، وئەمیش گێڕانەوەیەکی متەواتیرە لە هاوەڵانەوە، وئیمامی بوخاری بەتەنها موعجیزەی زۆربوونی خواردن لەسەر دەستی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- لە زیاتر لە پێنج شوێن باسکردووە لە سەحیحەکەیدا.[٨١]

ئەگەر بەڵگەکانی ڕاستگۆیی دامەزراو بن وموعجیزەکان زۆر بن لەسەر ڕاستگۆیی پێغەمبەرایەتی -صلى الله عليه وسلم-، ئیتر چۆن ئاقڵێک هەموو ئەمانە بەدرۆ دەخاتەوە؟

ئەمیش هەندێک موعجیزەی ترە لە موعجیزەکانی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- :

---

[٨١] البخاري (١٢١٧)، البخاري (٢٦١٨)، البخاري (٣٥٧٨)، البخاري (٤١٠١)، البخاري (٦٤٥٢). وهەموویان ڕووداوی جیاواز بوون وئەمانە تەنها لە بوخاریدا هاتوون !

پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- شەوێکیان هەواڵیدا بەوەی بایەکی توند هەڵدەکات، ونەهی کرد لەخەڵکی بەپێوە بوەستن، پیاوێک هەستا وبایەکە هەڵیگرت وله شوێنێکی دوور فڕێی دا.[82]

وهەواڵیدا -صلى الله عليه وسلم- سەبارەت بە مردنی نەجاشی لەو ڕۆژەی تێیدا مرد، ونوێژی لەسەر کرد وچوار تەکبیرەی کرد.[83]

وپێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- باسی ئەوەی کرد کە عومەر وعوسمان وعەلی وتەڵحە وزوبەیر شەهید دەبن -ڕەزای خوایان لێبێت-، وئەوان وەکو خەڵکی ئاسایی لەسەر جێگاکانیان نامرن.

پێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- لەگەڵ ئەبوبەکر وعومەر وعوسمان وعەلی وتەڵحە وزوبەیر چووە سەر شاخێک، ئەو بەردەی لەسەری بوون جوڵایەوە، پێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- بەشاخەکە فەرمووی: (ئارام بە، کەس لەسەرت نیە جگە لە پێغەمبەرێک یان ڕاستگۆیەک یان شەهیدێک نەبێت)[84] .

جەختی کردەوە لەسەر پێغەمبەرایەتی بۆ خۆی وڕاستگۆیی بۆ ئەبوبەکر وبۆ ئەوانی تر شەهید بوون، وئەوەی باسیکرد ڕوویدا.

---

[82] صحيح مسلم : ٣٣١٩.

[83] صحيح البخاري : ١٣٣٣.

[84] صحيح مسلم : ٢٤١٧.

و ١٥٠ فەرمووده هەیه کە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- لە پەروەردگاری پاڕایەوە ودەستبەجێ وەڵامی دراوەتەوە وخەڵکیش شاهێدی لەسەر ئەمە دەدەن ! [٨٥]

خەڵکی مەککە داوایان لە پێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- کرد کە موعجیزە ونیشانەیەکیان پێ نیشان بدات، ئەویش نیشانی دان کە مانگ بوو بە دوو لەتەوە، وکێوی حەڕا لەنێوانیان بوو، وئەم فەرموودەیە متەواتیرە واتا؛ لەئەوپەڕی بەرزی پلەی سەحیحی دایە.

پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- سورەتی (القمر)ی دەخوێند کە موعجیزەی لەتبوونی مانگی تێدا باسکراوە لەکاتی کۆبوونەوە گەورەکان وەکو جومعەکان وجەژنەکان بۆئەوەی خەڵکی ئەو موعجیزەیە ببیستن وئەم موعجیزەیەی بەکاریدەهێنا وەکو بەڵگەیەک لەسەر ڕاستگۆیی پێغەمبەرایەتی.

پاشان پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- هەواڵیدا سەبارەت بەوەی کە ئادەم کۆتا خوڵقێنراوی زیندووە، دەفەرموێت: (وئادەم دروستکراو لەپاش عەسر لەڕۆژی جومعە؛ کۆتا خوڵقێنراو بوو)[٨٦] .

وئەم هەقیقەتە ئێستا لەڕوانگەی زانستیەوە سەلێمنراوە، زانست سەلماندوویەتی کە مرۆڤ کۆتا بوونەوەرە کە دەرکەوتووە لەسەر زەوی، کەواتە چۆن پێغەمبەر

---

[٨٥] ئەم فەرموودانە کۆکراوەتەوە لەلایەن : سعيد ين عبد القادر باشنفر، لەکتێبی (دلائل النبوة)، لەچاپی (دار ابن حزم)].

[٨٦] صحيح الجامع : ٨١٨٨.

-صلى الله عليه وسلم- زانی کە ئادەم -عليه السلام- کۆتا بوونەوەرە کە دەرکەوت لەسەر زەوی لەپاش دەرکەوتنی ڕووەک وئاژەڵ؟

سەیری ئەم ئایەتە بکە، خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿وَجَعَلۡنَا ٱلَّيۡلَ وَٱلنَّهَارَ ءَايَتَيۡنِۖ فَمَحَوۡنَآ ءَايَةَ ٱلَّيۡلِ وَجَعَلۡنَآ ءَايَةَ ٱلنَّهَارِ مُبۡصِرَةً﴾ [الإسراء: ١٢]

واتە: ﴿ئێمە دیاردەی شەو و ڕۆژمان کردووە بە دوو بەڵگە و نیشانە (لەسەر دەسەڵاتی خۆمان و بۆ حەسانەوە و ئەنجامدانی کاروبارتان و ڕاگرتنی پلەی گەرمای لەبار بۆ ژیانتان)، ئینجا ئێمە تاریکیمان بەسەر دیاردەی شەودا هێناوە و دیاردەی ڕۆژیشمان بە ئاشکرا و دیار و بینراو سازاندووە﴾

﴿فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ * ئینجا ئێمە تاریکیمان بەسەر دیاردەی شەودا هێناوە﴾ : واتا مانگ کە دیاردەی شەوە ؛ ڕۆشنا بووە پاشان ڕۆشناییەکەی لابراوە.

وئەمە لێکدانەوەی هاوەڵانە بۆ ئەم ئایەتە پیرۆزە، ئیمام ئیبن کەسیر -ابن الكثير- لە تەفسیرەکەیدا دەیگێڕێتەوە لە عبداللە کوڕی عەباسەوە -ڕەزای خوایان لێبێت- کە دەڵێت: (مانگ ڕۆشنا بوو هەروەکو ڕۆشنایی خۆر، بووە نیشانەی شەو، بۆیە ڕۆشناییەکەی لابرا).

سەیر ئەوەیە کە زانستی ئەمڕۆ پێی گەیشتووە، ناسا بڵاوی کردەوە لەسەر ماڵپەڕ وکەناڵە فەرمیەکانی: یەکەم ماوەی تەمەنی مانگ وتێیدا ڕۆشنا ودرەوشاوە بوو -وەکو خۆر-.[٨٧]

وبە متەواتیر سەلێمنراوە کە ئەو نیشانە وئایەتە ڕوویداوە وهەروەها وهەواڵدانیش سەبارەت بە نەبینراوەکان -غەیب- و نهێنیە وردەکانی ئاسمانەکان وزەوی لەسەر دەستی یەک پیاو -صلی الله علیه وسلم-، ودابەزینی قورئانی بۆی، ولەسەر هەمان پەیامی پێغەمبەرانی پێشووە، ولەلایەن خوای گەورە سەرخراوە وکۆچی دوایی نەکرد هەتاوەکو شەریعەتەکەی کامڵ بوو.

بۆیە؛ دانپێدانان بە یەقین ودڵنیاییەوە لەسەر ئەوەی پێغەمبەرە ئەمە ژیری وئاقڵێتیە!

نیشانە غەیبیەکانی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- زیاترە لە هەزار.

وگێڕەرەوەی موعجیزەکانی ؛ هاوەڵانی بوون کە ڕاستگۆترین وچاکەکارترین خوڵقێنراون.

وسەیر ئەوەیە گەورەکانی نێو هاوەڵان مسوڵمان بوون پێش ئەوەی ئەو موعجیزانە ببینن، وئەوان مسوڵمان بوون چونکە زانیان پێغەمبەر موحەمەد -صلی الله علیه وسلم- ڕاستگۆیە، وهەرگیز درۆی نەکردووە.

---

[٨٧] http://www.nasa.gov/mission_pages/LRO/news/vid-tour.html
https://www.youtube.com/watch?v=UIKmSQqp٨wY

ئەم هەڵوێستەی گەورەکانی نێو هاوەڵان هەڵوێستێکی ئەقڵی حەکیمانەیە، ڕاستگۆیی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- بەڵگەیە وبەسە بۆ سەلماندنی ڕاستگۆیی پێغەمبەرایەتی، .. چونکە : ئەو کەسەی بانگەشەی پێغەمبەرایەتی دەکات یان ئەوەتا: ڕاستگۆترینی نێو خەڵکیە، چونکە پێغەمبەرە.. وپێغەمبەر ڕاستگۆترینی نێو خەڵکیە.

یان ئەوەتا: درۆزنترینی نێو خەڵکیە، چونکە درۆ دەکات سەبارەت بە گەورەترین بابەت.

تەنها نەزانەکان جیاوازی ناکەن لەنێوان ڕاستگۆترین ودرۆزنترینی نێو خەڵکی.[٨٨]

زۆر ئاسانە کە ئاقڵ بتوانێت جیاکاری بکات لەنێوان ڕاستگۆترین ودرۆزنترینی خەڵکی.

وموشریکەکان لە یەکەم ڕۆژی پەیامبەرایەتیەوە دانیان بەوەدا نا کە پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- هەرگیز درۆی نەکردووە، پێیان ووت: (هەرگیز نەمانبینیوە درۆت کردبێت).[٨٩]

وکاتێک هەرقل پرسیاری کرد لە ئەبو سوفیان پێش ئەوەی مسوڵمان بێت: (ئایا ئێوە تۆمەتی درۆکردنتان دەداتەوە پاڵی پێش ئەوەی ئەم قسانە بڵێت؟).

---

[٨٨] ثبوت النبوات عقلًا ونقلًا، ابن تيمية، دار ابن الجوزي، ل / ٥٧٣ ، وبمعناه في نفس المصدر ص٣١٨]

[٨٩] صحيح البخاري : ٤٩١٧].

ئەبو سوفیان ووتی: نەخێر.

هەرقل ووتی: (ناکرێت درۆ لەگەڵ خەڵکی نەکات ودرۆ بەناوی خوای گەورە بکات).

پاشان هەرقل وتە بەناوبانگەکەی ووت: (ئەگەر لەلای بوومایە ئەوا پێیەکانیم دەشۆرد).[٩٠]

کافرەکان نەیانتوانی یەک درۆکردنی بسەلمێنن لە هەموو ژیانیدا -صلی اللە علیه وسلم-، بۆیە قورئان نکۆڵی کرد لە کوفریان هەرچەندە دەیانزانی حاڵی بەم شێوەیە پێش ئەوەی ببێت بە پەیامبەر ، خوای گەورە -سبحانه وتعالی- دەفەرموێت:

﴿أَمۡ لَمۡ يَعۡرِفُواْ رَسُولَهُمۡ فَهُمۡ لَهُۥ مُنكِرُونَ﴾ [المؤمنون: ٦٩]

واتە: ﴿یان ئەوەیە پێغەمبەرەکەیان نەناسیووەو ئەوە بۆتە هۆی ئەوەی بڕوا بە پەیامەکەی نەکەن و دژی بوەستن!!﴾

حاڵ وژیاننامەی پێغەمبەر -صلی اللە علیه وسلم- بەڵگەیەکی سەربەخۆیە لەسەر ئەوەی پێغەمبەرە.

-صلی اللە علیه وسلم-.

ئەگەر هۆکارەکانی ڕاستگۆیی بەشێوەیەکی گشتی پاڵپشت بن بۆ پێغەمبەرایەتی -صلی اللە علیه وسلم-، ئیتر چۆن ئاقڵێک هەموو ئەمانە بەدرۆ دەخاتەوە؟

---

[٩٠] صحيح البخاري : [٧].

٢١- ئایا ئیمان هێنان بە الله وکوفر کردن بە پێغەمبەران بەسە، هەروەکو هیندۆسیەکان پێی هەڵدەستن؟

و: نەخێر،

ئیمان بە بوونی الله لەگەڵ باوەڕ نەبوون بە پێغەمبەران بەس نیە بۆئەوەی مرۆڤ مسوڵمان بێت، مانای چیە کە باوەڕت وابێت خوای گەورە خوڵقێنەر ورۆزیدەر وبەڕێوەبەری گەردوونە، پاشان کوفر بکەیت بە وەحیەکەی ونکۆڵی بکەیت لە پێغەمبەرانی؟

ئەمە کوفری گەورەیە.

ئایا کێ تاوانێکی گەورەتری کردووە لەوەی کە نکۆڵی لە وەحی پەروەردگار دەکات، خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ يَكۡفُرُونَ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَيُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُواْ بَيۡنَ ٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَيَقُولُونَ نُؤۡمِنُ بِبَعۡضٖ وَنَكۡفُرُ بِبَعۡضٖ وَيُرِيدُونَ أَن يَتَّخِذُواْ بَيۡنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا * أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡكَٰفِرُونَ حَقّٗاۚ وَأَعۡتَدۡنَا لِلۡكَٰفِرِينَ عَذَابٗا مُّهِينٗا﴾ [النساء: ١٥٠-١٥١]

﴿ بێگومان ئەوانەی باوەڕ بە خواو پێغەمبەران ناهێنن و دەیانەوێت جیاوازی بکەن لە نێوان خواو پێغەمبەرەکانیدا (گوایە باوەڕیان بەخوا هەیە بەڵام باوەڕیان بەپێغەمبەران نیە)، (یاخود) دەڵێن: باوەڕ دەهێنین بەهەندێک لە پێغەمبەران و باوەڕ بەهەندێکیان ناهێنین و دەیانەوێت لەو نێوانەدا ڕێگە و بەرنامەیەک بۆ خۆیان بەدەست بهێنن * ئا ئەو کەسانە بەڕاستی هەر بێ باوەڕن و بۆ بێ باوەڕان سزایەکی سەر شۆڕکەرمان ئامادەکردوە﴾

هەرکەسێک باوەڕی بە الله هەبێت وکافر بێت بە بەپێغەمبەران ئەوا لەڕاستیدا کافرە.

هەرکەسێک کوفر بکات بە پێغەمبەرێک لە پێغەمبەرەکان ئەوا کافرە بە الله چونکە نکۆڵی کردووە لە وەحی، بۆیە ئەهلی کیتاب کوفریان کرد بەهۆی باوەڕ نەبوونیان بە پێغەمبەرایەتی موحەمەد -صلى الله عليه وسلم-

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِنۡ أَهۡلِ ٱلۡكِتَٰبِ وَٱلۡمُشۡرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَٰلِدِينَ فِيهَآۚ أُوْلَٰٓئِكَ هُمۡ شَرُّ ٱلۡبَرِيَّةِ﴾ [البينة: ٦]

واتە: ﴿بەڕاستی ئەوانەی بێ باوەڕ بوون لە خاوەن کتێبەکان و موشريك و هاوەڵگەران دەخرێنە ناو ئاگری دۆزەخەوەو بە نەمری تیایدا بۆ هەمیشە دەمێننەوە، هەر ئەوانەن تاوانبارترین و خراپترینی خەڵکانی سەرزەوی﴾

وپەیمانی خوای گەورە بەوەی دەچنە دۆزەخەوە هەق وڕاستیە

﴿فَحَقَّ وَعِيدِ﴾ [ق: ١٤]

واتە: ﴿بەهۆی ئەوەوەشایستەی پێشهاتنی هەڕەشەی ئێمە بوون﴾

ئیسلامەتی مرۆڤ دامەزراو نابێت ورزگاری نابێت تەنها بەهۆی دانپێدانانی مرۆڤ لەسەر ئەوەی خوای گەورە خوڵقێنەر -الخالق- ورۆزیدەرە -الرزاق- وژیپەنەرە -المحيي- ومرێنەرە -المميت-ە، بەڵکو دەبێت مرۆڤ باوەڕی بە پێغەمبەران هەبێت.

بۆیە ئیمان هێنان بە بوونی الله وکوفر کردن بە پێغەمبەران تەنها بەس نیە وسوودی بۆ بەندە نیە لە قیامەتدا، چونکە دەبێت بەندە خوای گەورە بپەرستێت وباوەڕی بەهەموو پێغەمبەران هەبێت.

ئەگەر ئیمان هێنان بە الله بەس بوایە ئەوا خوای گەورە پێغەمبەرانی نەدەنارد وکتێبەکانی دانەئەزاند، چونکە هەموو مرۆڤایەتی خوای گەورە دەناسن لە فیترەتەوە.

خوای گەورە کە تۆی خوڵقاندووە وهیدایەت ورۆزی داویت تەنها ئەو شایستەی پەرستنە بەپێی شەریعەتەکەی کە پێغەمبەران هێناویانە.

بۆیە دەبێت مرۆڤ ئیمان بهێنێت بە هەموو پێغەمبەران وبە کۆتا پێغەمبەر موحەمەد کوڕی عبدالله -صلى الله عليه وسلم-.

٢٢- بۆچی خوای گەورە شەڕ وخراپەی دروستکردووە؟ یان بەمانایەکی تر: چۆن مسوڵمان وەڵامی : (دژیێژی -پارادۆکس)ی شەڕ وخراپە بداتەوە؟

و: فیتنەی شەڕ تاڕادەیەکی زۆر گەورەترین کێشەیە لە هیندۆسیەت وفەلسەفەی هیندۆسیەت دامەزراوە لەسەر ئەوەی مرۆڤ لە شوێنە پیس وچۆڵەکان دەژی بۆئەوەی لە شەڕ ڕزگاری بێت، وهیندۆسیەت وایدادەنێت کە دووبارەبوونەوەی لەدایکبوونەکان بەهۆی ئەو شەڕ وخراپەیە کە مرۆڤ دەیکات لە ژیانی پێشووتری.

وئەمە هەمووی هەڵەیە شەڕ وخراپە بوونی هەیە لە جیهاندا چونکە ئێمە تەکلیف لێکراوین -ئەرکی شەرعیمان لەسەرە-.

ئێمە لەم ژیانەدا لە تاقیکردنەوەداین.

خوای گەورە -سبحانە وتعالى- دەفەرموێت:

﴿وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً﴾ [الأنبياء: ٣٥] واتە: ﴿بێگومان ئێمە ئێوە تاقی دەکەینەوە بەشەڕ و ناخۆشی و بەڵاو بەخێرو خۆشی و دارایی و توانایی﴾

خێر وشەڕ هەیە چونکە تۆ موکەلەفیت، وتەکلیف مەبەستە لە بوونت.

خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلۡمَوۡتَ وَٱلۡحَيَوٰةَ لِيَبۡلُوَكُمۡ أَيُّكُمۡ أَحۡسَنُ عَمَلٗاۚ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡغَفُورُ﴾ [الملك: ٢] واتە: ﴿هەر ئەو خۆی مردن و ژیانی بەدیهێناوە، تا تاقیتان بکاتەوە، کێتان کردەوەی چاکترو پەسەندترە، هەر ئەویش زاتێکی باڵادەستە بەسەر بێ باوەڕاندا، وە لێخۆشبووە لە ئیمانداران﴾

لەبەرئەوەی ئێمە -موکەلەف-ین بۆیە سروشتیە تووشی فیتنە وتاقیکردنەوە وبەڵا بین ؛ وسروشتیە کە شەڕ تێماندا هەبێت.

شەڕ وخراپە وهەندێک ئازار وتوانای کردنی تاوان ئەمە داواکراوی سروشتی وسەرەنجامی سەرەتاییە بۆ ئازادی خواست -ئیرادە- وتەکلیفی خودایی.

بوونی شەڕ وخراپە وبەڵا وکارەسات وشەهوەت ئەمانە باشترین دەردەهێنن لە ناخی مرۆڤی چاک وخراپترین دەردەهێنن لەناخی مرۆڤی خراپ.

و لەگەڵ شەڕدا ؛ ئێمە لە خێرێکی زۆردا دەژین کە لە ژماردن نایەت.

هەروەها نیعمەتی زۆریش کە لە ژماردن نایەت.

شەڕ کەمە بە بەراورد لەگەڵ ئەو خێرە زۆرەی ئێمە تێیدا دەژین.

وئەگەر شەڕ نەبوایە لە جیهاندا ئەوا تۆ دەرنەئەچوویت لەو شوێنەی تێیدا لەدایکبوویت !

وشارستانیەت بوونی نەدەبوو وشار وکارگە وماڵەکان دروست نەدەکران وخەڵکی پێویستیان بەوە نەبوو کە کار بکەن وخەڵکی بیریان نەدەکردەوە لە ڕووبەڕبونەوەی نەخۆشی یان چارەسەرکردنی کێشەکان یان داهێنانی بیرۆکەیەک ببێتە هۆی هێنانی ئاسانکاری بۆ مرۆڤەکان!

کەس پێویستی بەوە نەبوو لە شوێنی لەدایکبوونیەوە بڕوات بۆ شوێنێکی تر.

چونکە نە شەڕ ونە کێشە ونە نارەحەتی ونە فیتنە ونە خەفەت هەیە بۆئەوەی بەدوای چارەسەرکردنیان بگەڕێت!

بۆچی خۆی تووشی ماندووێتی وشەونخونی وبیرکردنەوە وکارکردن بکات؟

شەڕ پێویستیەکە کە بوونی هەیە لەم دونیایەدا !

بۆیە بیر بکەرەوە !

وزۆرێک لە خەڵکی کاتێک تووشی نارەحەتی وفیتنە وشەڕ دەبن ؛ دەگەڕێنەوە بۆ لای خوای گەورە، ودەبن بە یەکێک لە پیاوچاکان -سبحان الله العظيم وبحمده-.

هەموو قەدەرەکانی خوای گەورە حیمکەت وخێری تێدایە ئەگەرچیش هەندێکی شەڕ وتەنگانە وئازاری پێوە دیار بێت لەئاشکرادا، بەڵام لە کۆتاییدا خێرێکی زۆر وحیکمەتێکی مەزنی خودایان تێدایە.

شەڕ ورخراپە هەیە چونکە ئێمە موکەلەفین -ئەرکی شەرعیمان لەسەرە- نەک بەهۆی ئەوەی تۆ تاوانێکت کردووە لە ژیانێکی پێشووتردا.

٢٣- ئایا ئاماژەکانی تەسلیم وملکەچبوون بۆ الله -سبحانه وتعالی- چیە؟ یان بەشێوازێکی تر: چۆن دەزانیت تۆ تەسلیم وملکەچیت بۆ الله بەشێوەیەکی تەواو وکامڵ؟

و: نیشانەکانی ملکەچی وتەسلیم بوون بۆ خوای گەورە چوارن، ئەوانیش بریتین لە:

یەکەم: بەندایەتی بۆ خوای گەورە لە هەموو بچووک وگەورەیەک لە ژیانتدا، خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿قُلۡ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحۡيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ * لَا شَرِيكَ لَهُۥۖ وَبِذَٰلِكَ أُمِرۡتُ وَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلۡمُسۡلِمِينَ﴾ [الأنعام: ١٦٢-١٦٣]

﴿(ئەی پێغەمبەر ﷺ) بڵێ بێگومان نوێژ و (بەندایەتی) و قوربانی و ژیان و مردنم هەر بۆ خوای پەروەردگاری هەموو جیهانیانە * ئەو زاتە هیچ هاوەڵ و هاوبەش و شەریکێکی نیە و من بەوە فەرمانم پێدراوە و من یەکەم کەسی موسوڵمانانم﴾

﴿صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * بێگومان نوێژ و (بەندایەتی) و قوربانی و ژیان و مردنم هەر بۆ خوای پەروەردگاری هەموو جیهانیانە﴾ : هەموو شتێک دەیکەم بۆ خوای گەورەیە، هەمووی بەندایەتیە بۆ خوای گەورە لە هەموو کارێک، وئەمە یەکەم نیشانەی ملکەچی وتەسلیم بوونە بۆ الله.

نیشانەی دووەم: بۆئەوەی تەسلیم وملکەچی خوای گەورە بیت بەتەواوی وکاملی ؛ دەبێت شوێنی فەرمانەکانی خوای گەورە بکەویت وپەیڕەویان بکەیت ودوور بکەویتەوە لەو شتانەی خوای گەورە نەهی لێیان کردووە، خوای گەورە -سبحانە وتعالی- دەفەرموێت:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَلَا تَوَلَّوۡاْ عَنۡهُ وَأَنتُمۡ تَسۡمَعُونَ﴾ [الأنفال: ٢٠]

واتە: ﴿ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە، فەرمانبەرداری خواو پێغەمبەرەکەی بن و لە بەرنامەی ئەوزاتە پشت هەڵمەکەن، لەکاتێکدا ئێوە تێدەگەن و دەبیسن﴾

وخوای گەورە -عز وجل- دەفەرموێت:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱدۡخُلُواْ فِي ٱلسِّلۡمِ كَآفَّةً﴾ [البقرة: ٢٠٨]

واتە: ﴿ئەی ئەوانەی ئیمان و باوارِتان هێناوە هەر هەمووتان خۆتان بخەنە ژێر سایەی ئیسلامەوە و بە تەواوی پەیڕەوی بکەن﴾

﴿فِي السِّلْمِ﴾ واتە: بێنە نێو ئاینی ئیسلامەوە.

﴿ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً﴾ واتە: پابەندی هەموو فەرمانێک بن کە خوای گەورە فەرمانی پێکردووە ودوور بکەونەوە لە هەموو شتێک کە ئەو زاتە مەزنە نەهی لێکردووە.

ئەگەر خوای گەورە فەرمانی بە هەرشتێک کردبێت لە قورئاندا یان پێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- فەرمانی بە هەرشتێک کردبێت لە سونەتدا ؛ جێبەجێی دەکەم، وئەگەر خوای گەورە نەهی لە هەرشتێک کردبێت لە قورئاندا یان پێغەمبەر

-صلى الله عليه وسلم- نەهی لە هەرشتێک کردبێت لە سونەتدا ؛ لێی دووردەکەومەوە، ئەمە کاملی وتەواوی ملکەچی وتەسلیم بوونە بۆ خوای گەورە.

نیشانەی سێیەم: کە ئاماژەیە بۆ ملکەچبوون بۆ الله بریتیە لە حوکم وفەرمانڕەوایی کردن بە شەریعەتەکەی، ڕازین بە شەریعەتەکەی وقبوڵی دەکەین.

هەموو شتێک لە شەریعەتی خودا لە قورئان ولە سونەتی پێغەمبەر موحەمەد - صلى الله عليه وسلم- قبوڵ دەکەین، چونکە خوای گەورە دەزانێت چی باشە بۆ خوڵقێنراوەکانی

﴿أَلَا يَعۡلَمُ مَنۡ خَلَقَ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلۡخَبِيرُ﴾ [الملك: ١٤]

واتە: ﴿مەگەر خوا نازانێت کێی دروست کردووەو چۆنی دروستی کردووە، لەکاتێکدا ئەو زاتە وردکارو بە سۆزو ئاگایە.﴾

وهەروەها -سبحانه وتعالى- دەفەرموێت:

﴿أَفَحُكۡمَ ٱلۡجَٰهِلِيَّةِ يَبۡغُونَۚ وَمَنۡ أَحۡسَنُ مِنَ ٱللَّهِ حُكۡمٗا لِّقَوۡمٖ يُوقِنُونَ﴾ [المائدة: ٥٠]

واتە: ﴿ئایا ئەوانە حوکم و فەرمانڕەوایی جاهیلیەت و نەفامیان دەوێت و ئەویان لاپەسەندە؟! (ئاخر بۆ بیرناکەنەوە) کێ هەیە بەقەدەر خوا حوکمی جوان و چاک و بەجێ بێت، (بەتایبەت) لای ئەو کەسانەی کە بەوردیی سەرنج دەدەن و ویژدان و هەستی زیندوویان هەیە﴾

تەنها خوای گەورە دەزانێت چی باشترینە بۆ خەڵکی بۆ دونیا وقیامەتیان.

وپەیڕەو وجێبەجێکردنی شەریعەتی الله دەبێتە هۆی پاکبوونەوەی خەڵکی ولە هێمنی وئاسایش دەژین.

خوای گەورە -عز وجل- دەفەرموێت:

﴿وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذۡنِ ٱللَّهِ﴾ [النساء: ٦٤]

واتە: ﴿هیچ پەیامبەرێکمان نەناردوە مەگەر تەنها بۆ ئەوەی گوێڕایەڵی بکرێت بەفەرمانی خوا﴾

خوای گەورە پێغەمبەرانی نەناردووە بۆئەوەی واز لە شەریعەتی ئەوان بهێنین وحوکم بکەین بە شەریعەتی خەڵکانێکی تر.

خوای گەورە -سبحانە وتعالی- دەفەرموێت:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤۡمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيۡنَهُمۡ ثُمَّ لَا يَجِدُواْ فِيٓ أَنفُسِهِمۡ حَرَجٗا مِّمَّا قَضَيۡتَ وَيُسَلِّمُواْ تَسۡلِيمٗا﴾ [النساء: ٦٥]

واتە: ﴿نەخێر (وانیە کە خۆیان بە باوەڕدار نیشیان دەدەن) سوێند بەپەروەردگارت بڕوادار نین هەتاوەکو تۆ نەکەنە دادوەر لە هەر ئاژاوە و دووبەرەکیەکی نێوانیان دا لە پاشان هەست نەکەن لە دەرونیاندا بەهیچ بێزارییەک لەو بڕیارەی تۆ داوتە و ملکەچ نەبن بەملکەچیەکی تەواو﴾

دەبێت مسوڵمان بەتەواوی ملکەچی شەریعەتی الله بێت، ملکەچبوون بۆ شەریعەتی الله لە نیشانەکانی پەیڕەوکردنی ئاینی ئیسلامە !

نیشانەی چوارەم: کە ئاماژەیە بۆ تەسلیم ون بۆ الله، ملکەچبوونە بۆ قەدەرەکانی خوای گەورە، هەموو شتێک خوای گەورە لە قەدەردا نووسیویەتی بۆیە مسوڵمان ملکەچی فەرمانەکانی خوای گەورە دەبێت لە هەموو قەدەرەکانیدا، لە خێر وشەڕدا.

ئەگەر مسوڵمان خێرێک بێتە ڕێگای ؛ شوکر وسوپاسی الله دەکات، وئەگەر تووشی زیانێک بێت ؛ ئارام دەگرێت.

هەموو تاقیکردنەوەیەک بۆ حیکمەت و پێسپاردنی ئەرکێکە -بۆ تەکلیفێکە-.

هەموو شتێک بە قەدەری خوای گەورەیە -عز وجل- : لەش ساغی ونەخۆشی ودەوڵەمەندی وهەژار وهتد هەموو شتێک بە قەدەر وحیکمەتی خوای گەورەیە، ومسوڵمان دەبێت ڕازی بێت بە قەدەری خوای گەورە چونکە ئەو لەسەری نوسیوویەتی.

خوای گەورە -سبحانه وتعالی- دەفەرموێت:

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَـٰهُ بِقَدَرٍ﴾ [القمر: ٤٩]

واتە: ﴿بێگومان ئێمە هەموو شتێکمان بەئەندازەو نەخشەی دیاریکراو دروست کردووە﴾

وخوای گەورە دەفەرموێت:

﴿قُل لَّن يُصِيبَنَآ إِلَّا مَا كَتَبَ ٱللَّهُ لَنَا﴾ [التوبة: ٥١] واتە: ﴿(ئەی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) تۆش بڵێ: هەرگیز لەوە زیاترمان بۆ پێش نایەت جگەلەوەی کە خوا بۆی نوسیووین (هەرچیش بۆمان پێش دێت هەر خێرە بۆمان)﴾

تەنها ئەوە دێتە ڕێمان کە خوای گەورە لە قەدەردا بۆ ئێمەی داناوە.

وپەروەردگار دەفەرموێت:

﴿وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَن تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ ٱللَّهِ﴾ [آل عمران: ١٤٥]

واتە: ﴿هیچ کەسێکیش نامرێت مەگەر بەویستی خوا نەبێت﴾

ئەجەلەکان خوای گەورە لەقەدەردا نووسیویەتی. هەموو شتێک لەگەردووندا ڕوودەدات وهەموو گەردیلەیەک دێت ودەڕوات لە جیهاندا وهەموو ڕووداوێک، بە زانست و ویست وقەدەر وحیکمەتی خوای گەورە ڕوودەدات.

خوای گەورە -سبحانە وتعالى- دەفەرموێت:

﴿وَخَلَقَ كُلَّ شَيۡءٖ فَقَدَّرَهُۥ تَقۡدِيرٗا﴾ [الفرقان: ٢]

واتە: ﴿هەموو شتێکی دروستکردووە بە ئەندازە و قەبارە و شێوە و تام و بۆن و ڕەنگ و جیاوازی هەمە جۆر... هتد، نەخشەی ڕێک و پێکی بۆ هەموو شتێک داناوە (بە شێوەیەک کە پێویستیەکانی ئادەمیزاد دابین بکەن و لە خزمەتیدا بن)﴾

خوای گەورە -سبحانە وتعالى- هەموو شتێکی خوڵقاندووە ولە قەدەردا نووسیویەتی، وئەوەی خوای گەورە ویستی لەسەر بێت ؛ ڕوودەدات، وئەوەی ویستی لەسەر نەبێت ؛ ڕوونادات.

من وەکو مسوڵمانێک داواکراوە لێم کە تەسلیم وملکەچی هەموو قەدەرەکانی خوای گەورە بم -عز وجل-.

بۆیە بەم شێوەیە مرۆڤ مسوڵمان دەبێت وملکەچ دەبێت بۆ اللە.

لە کۆتاییدا ! چۆن ببم بە مسوڵمان وبێمە نێو ئاینی ئیسلامەوە؟

ولە کۆتاییدا ! چۆن ببم بە مسوڵمان وبێمە نێو ئاینی ئیسلامەوە؟

ئیسلام ئاینی الله یە بۆ هەموو مرۆڤایەتی، خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلۡإِسۡلَٰمُۗ﴾ [آل عمران: ١٩]

واتە: ﴿ئاینی ڕاست لای خوای گەورە ئیسلامە﴾

ئیسلام ئەو ئاینەیە کە خوای گەورە هیچ ئاینێک قبوڵ ناکات جگە لەم ئاینە نەبێت،

﴿وَمَن يَبۡتَغِ غَيۡرَ ٱلۡإِسۡلَٰمِ دِينٗا فَلَن يُقۡبَلَ مِنۡهُ وَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ﴾ [آل عمران: ٨٥]

واتە: ﴿و هەرکەسێک ئاینێکی تر پەیڕەو بکات جگە لە ئیسلام هەرگیز لێی قبوڵ ناکرێت لە قیامەتیشدا لە دۆڕاوەکان دەبێت﴾

بۆیە واجبە لەسەر هەموو هیندۆسی وناهیندۆسیەک ؛ مسوڵمان بێت وپەیڕەوی ئیسلام بکات.

چونکە ئیسلام هۆکاری ڕزگاربوونە لە دۆزەخ وهۆکارە بۆ بەدەستهێنانی ڕەزامەندی خوای گەورە وبەهەشت.

هاتنە نێو ئیسلام نیعمەتێکە لە گەورەترین نیعمەتەکان، بەڵکو گەورەترین نیعمەتە وگرنگترین شتە لە بووندا.

وئیسلامەتی لەڕاستیدا گەڕانەوەیە بۆ فیترەت وئەقڵ وڤیدا.

وهاتنە نێو ئیسلام زۆر ئاسانە وپێویستی بە ڕێورەسم وشتی فەرمی نیە، بەڵکو تەنها لەسەر مرۆڤە کە شایەتمان بڵێت: (أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمدًا رسول الله) واتە: (شاهێدی دەدەم بەوەی هیچ پەرستراوێک شایستەی پەرستن نیە بە هەق وڕاستی جگە لە الله -تەنها الله پەرستراوی هەقە-، وشاهێدی دەدەم موحەمەد پێغەمبەر ونێردراوی خودایە).

بەم شێوەیە دەبێتە مسوڵمان.

پاشان ئەوەی داواکراوە لە ئاینی ئیسلامدا پەیڕەوی دەکات.

وڕێنموێنی دەکەم بە سەیرکردنی ماڵپەڕی ئیسلام هاوس (دار الإسلام)، وهەریەکێک بەپێی زمانەکەی، بۆئەوەی مسوڵمانی نویێ بزانێت چۆن ئاینی ئیسلام پەیڕەو دەکات.

بەستەری ماڵپەرەکە: https://islamhouse.com/ar/

پێڕست

پێشەکی ٣
بەشی پرسیار و وەڵام ١٣
١- هیندۆسیەت چیە؟ ١٣
٢- چۆن ئەم ئاینە سەری هەڵدا بە ئەم تێکەڵاوییە؟.. ١٤
٣- ئایا بەوردی بیروباوەڕی هیندۆسەکان چییە؟ ١٥
٤- چۆن بەرجەستەکردنی یەک خودا لە دەیەها بت لە هیندۆسیەتدا سەریهەڵدا؟.......... ١٩
٥- هیندۆسیەکان چۆن دەڕواننە پەیوەندی لەنێوان خولقێنەر وخولقێنراو؟ ٢٣
٦- ئایا هیندۆسیەت چۆن دەڕوانێتە ژیان ومردن؟.. ٣٠
٧- ئایا سەرچاوەی بیرۆکەی دووبارەبوونەوەی لەدایکبوونەکان ولاشەگۆڕکێی ڕۆحەکان چیە لە هیندۆسیەتدا؟ ٣٦
٨- هیندۆسیەکان چۆن دەڕواننە گەردوون؟ ٤٠
٩- لاشەی مرۆڤ لەچی پێکهاتووە لە هیندۆسیەتدا؟ ٤١
١٠- ئایا کۆمەڵگەی هیندۆسی چۆنە؟.. ٤٧
١١- ئایا ڕاستە هیندۆسیەکان مانگا بەپیرۆز دادەنێن؟.. ٥٣
١٢- بەڵام هیندۆسیەت شتێکی زۆری تێدایە لەخۆ بێبەشکردن لە خۆشییەکان وهەوڵەکانی دووربوون لە تاوان، ئایا ئەمە سیفەتێکی چاک نیە ؟ ٥٥
١٣- ئایا بێدەنگی گشتی ودانیشتنەکانی خەیاڵکردن لە هیندۆسیەتدا شتێکی باش نییە؟...... ٥٧
١٤- چی هەڵەیەک هەیە لە بە تەنیا مانەوە لە شوێنی پیس وچۆڵ هەروەکو لە هیندۆسیەتی ئێستادا ئەم مەراسیمە هەیە؟ ٦٠
١٥- ئایا چاکترین ڕێگا کامەیە بۆ بەرەنگاربوونەوەی شەهوەت وخۆ دەرباز کردن لە گوناه وتاوانەکان؟ ٦٢
١٦- بۆچی ئاینی ئیسلام هیندۆسیەت ڕەت دەکاتەوە؟... ٦٦
١٧- بۆچی واجبە لەسەر هەموو هیندۆسیەک مسوڵمان بێت؟ ٧١
١٨- ئیسلام چییە؟ ٨٧

١٩- ئایا ئیسلام دەتوانێت وەڵامی ئەو پرسیارانە بداتەوە کە ئەقڵەکان نەیانتـــوانیوە وەڵامیان بدەنەوە، وەک: ئێمە لە کوێوە هاتووین؟ بۆچی ئێمە لێرەین لەم دونیایە؟ ســـــــەرەنجام وچارەنووسمان بەرەو کوێیە؟ ٩٠
٢٠- چۆن زانیت کە موحەمەد ﷺ پێغەمبەرە لەلایەن خوداوە نێردراوە؟ ٩١
٢١- ئایا ئیمان هێنان بە الله وکوفر کردن بە پێغەمبەران بەســە، هەروەکو هیندۆسـیەکان پێی هەڵدەستن؟.. ١٠٦
٢٢- بۆچی خوای گەورە شــەڕ وخراپەی دروســتکردووە؟ یان بەمانایەکی تر: چۆن مســوڵمان وەڵامی : (دژبێژی -پارادۆکس)ی شەڕ وخراپە بداتەوە؟...................................... ١٠٨
٢٣- ئایا ئاماژەکانی تەســلیم وملکەچبوون بۆ الله -سـبحانە وتعالی- چیە؟ یان بەشـێوازێکی تر: چۆن دەزانیت تۆ تەسلیم وملکەچیت بۆ الله بەشێوەیەکی تەواو وکامڵ؟................. ١١١
لە کۆتاییدا ! چۆن ببم بە مسوڵمان وبێمە نێو ئاینی ئیسلامەوە؟ ١١٧
پێڕست ١١٩